

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว
เขตอีสานใต้

(Leadership of Home Stay in The Lower Northeastern Part of Thailand)

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ศศิธร นิธิปรีชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. สุภาวดี สุขมาตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
3. อานรรต ใจสำราญ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
อย่างยั่งยืน กลุ่มอีสานใต้

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เขตอีสานใต้

(Leadership of Home Stay in The Lower Northeastern Part of Thailand)

โดย ศศิธร นิธิปรีชา และคณะ

มิถุนายน 2550

กิตติกรรมประกาศ

การจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมากกว่า 2 ทศวรรษแล้ว ปัจจุบันมีแนวโน้มขยายตัวทั่วทุกภูมิภาค เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อจัดหาที่พักแรมในชุมชนที่ตอบสนองนักท่องเที่ยวที่นิยม การท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด และเพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวไม่เป็นผลที่จะก่อความเสียหายแก่ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนในฐานะผู้บริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องตระหนักต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การดำเนินงานของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์จึงต้องมีความชัดเจนในการบริหารจัดการกิจกรรมที่มีแนวทางการจัดการอย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ผู้นำกลุ่มจึงมีบทบาทสำคัญต่อการวางรากฐานการจัดการที่ชัดเจนและเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาว การวิจัย“ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เขตอีสานใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และศึกษาความแตกต่างในภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี จากการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นในกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จำนวน 7 แห่ง จาก 12 แห่ง และสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จำนวน 6 แห่ง จากจำนวน 6 แห่ง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในบริบทของชุมชนท้องถิ่นไทยใน เขตอีสานใต้ นอกเหนือจากการใช้หลักวิชาการทางระเบียบวิธีการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องแล้ว จำเป็นต้องมีความเข้าใจในสังคมวัฒนธรรมชุมชนของอีสาน และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือการสื่อสารความเข้าใจและความจริงใจที่ดีต่อกัน เป็นความประทับใจที่รู้สึกได้ ขอขอบคุณความเสียสละ ความเต็มใจในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง อย่างตรงไปตรงมา จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิจัยครั้งนี้สามารถทำเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยเสียสละของชาวบ้านในกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 6 จังหวัดใน เขตอีสานใต้ จำนวน 215 ครอบครัว ที่หัวหน้าครัวเรือนได้ สละเวลาในการให้ข้อมูล ลูก-หลานอีกจำนวนหนึ่งในพื้นที่ท่องเที่ยว ช่วยทำหน้าที่ประสานงานในพื้นที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา จำนวนกว่า 10 คน ที่ช่วยทำหน้าที่นักสัมภาษณ์อย่างเข้มแข็ง ขอขอบคุณ โปรแกรม

วิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่สนับสนุนให้คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสทำงานวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลการศึกษาและท้ายที่สุดนี้ ถ้าปราศจาก การสนับสนุน หนุนเสริมอย่างเอากว้างจากสำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรงบประมาณและทรัพยากรบุคคลในการประสานงานขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล และ คุณสำราญ มีสมจิตร ที่ให้คำแนะนำปรับปรุงการนำเสนอ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สามารถเกิดขึ้นและเสร็จสมบูรณ์ได้

ศศิธร นิธิปรีชา

พฤษภาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัจจุบันความตื่นตัวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งภูมิภาค ซึ่งสามารถสร้างรายได้จำนวนมากเข้าประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการกระตุ้นเตือนให้ตระหนักต่อการควบคุม อนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่ออย่างยั่งยืน การขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมแล้ว จำเป็นต้องอาศัยที่พักค้างแรม และรูปแบบที่พักค้างแรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิตชนบทอย่างใกล้ชิด ก็คือรูปแบบที่พักแบบโฮมสเตย์ จากข้อมูลสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่าปี พ.ศ. 2547 มีโฮมสเตย์มาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานฯ จำนวน 123 แห่ง จำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย 13,574 คน ต่างชาติ 8,681 คน และมีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลกที่นิยมเดินทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น การขยายตัวอย่างรวดเร็วของกิจกรรมท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ย่อมกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนได้ง่าย การเตรียมการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการที่สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต จำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบทการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ไทยผ่านบทบาทของกลุ่มผู้นำกลุ่มซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลไม่มากนัก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายของกลุ่มเพื่อนำพาทิศสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อไป

การศึกษารุ่นนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ และศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำ โดยเปรียบเทียบกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน กับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น จากกลุ่มประชากรวิจัยที่เป็นกลุ่มโฮมสเตย์ที่มีชื่อในทะเบียนโฮมสเตย์ไทยของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 7 กลุ่ม จากจำนวน 12 กลุ่ม และเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม จากจำนวน 6 กลุ่ม การจัดเก็บข้อมูล มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 จะทำการจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิกทุกคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 จะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม (ประธานกลุ่ม) ทั้ง 13 กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือวิจัย ครั้งนี้ จะใช้แบบสอบถาม (กึ่งสัมภาษณ์) ในการจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิก โดยการสร้างตัวชี้วัดภาวะผู้นำจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งพบว่า คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำที่ชี้ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในบริบทชุมชนไทย มี 5 ด้าน คือ (1)ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ (2)ด้านหลักบริหารแบบธรรมาภิบาล (3)ด้านการเป็นนักวางแผน (4)ด้านการพึ่งพาตนเอง และ(5)ด้านการทำงานแบบเครือข่าย รวม 50 ตัวชี้วัด ในส่วนของผู้นำ(ประธานกลุ่ม) ได้สร้างเครื่องมือวัดภาวะผู้นำ ในรูปแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเพื่อวัดศักยภาพและความสามารถในการจัดการภายในกลุ่ม แล้วนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วทำการทดลอง (Try out) เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคอัลฟา (Cronbach alpha) ได้ผลการวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นรวม มีค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9334 เมื่อวัดค่าระดับความเชื่อมั่นของคำถามปรนัย ในส่วนของความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นจริงและสภาพความคาดหวัง ได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9465 และ 0.8549ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าใกล้ 1.00 มาก แสดงถึงความเชื่อมั่นสูง

เมื่อนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปทำการจัดเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 7 กลุ่ม คือ กลุ่มบ้านด่านเกวียน กลุ่มบ้านปะอาว กลุ่มบ้านชะจอม กลุ่มบ้านปราสาท กลุ่มบ้านบุไทร กลุ่มบ้านมาบกราด กลุ่มวิถีไทยบ้านโฮมสเตย์ จำนวนรวม 149 คนและกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม คือ บ้านตาโดน จ.ชัยภูมิ บ้านคอกวัว ปทุมภูมิ จ.บุรีรัมย์ บ้านละลมหนองหาร จ.ศรีสะเกษ บ้านหนองบัว (หมู่บ้านช้าง) จ.สุรินทร์ บ้านค้อใต้ จ.อุบลราชธานี บ้านท่าลิง จ.อุบลราชธานี รวม 66 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows 11.5 ใช้สถิติพรรณนาในรูปของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงใช้การทดสอบค่า t-test และ F-test

ผลการศึกษา โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ ตามสภาพจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความต้องการ/คาดหวังของสมาชิกกลุ่มฯ ซึ่งหมายถึงความคาดหวังต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาล และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ที่ระดับความต้องการในระดับมากที่สุด และพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำในด้านการพึ่งพาตนเองของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีค่าความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ความสำคัญต่อความคาดหวังด้านการพึ่งตนเองของผู้นำของเขา สูงกว่าความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว และเปรียบเทียบ

ความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้านโดยจำแนกตามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง รวมเป็นตัวแปรทั้งหมด 10 ด้าน เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐาน มีเพียง 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านนักวางแผนตามสภาพจริง และด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพจริง ส่วนด้านอื่นๆ อีก 8 ด้าน พบความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มได้รับกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐานด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งให้เห็นว่าความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐาน ยังมีความแตกต่างกันอย่างไม่ชัดเจนนัก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในระดับประเทศ ยึดแนวทางตามทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการ ในส่วนขององค์กรส่งเสริมความรู้เพื่อการพัฒนา อันได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษา ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการที่จำเป็น ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

ในระดับกระทรวง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในมิติที่เน้นกระบวนการคิดการเรียนรู้ บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน การพึ่งพาตนเองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ในระดับหน่วยงาน ปฏิบัติการ ควรจัดทำแผนงานส่งเสริมพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ให้ความสำคัญที่การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว ในหัวข้อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งพาตนเองในการบริหารจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ หลักการและกระบวนการวางแผนพัฒนากลุ่มที่พักโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว ในพื้นที่ท่องเที่ยว เขตอีสานใต้ โดยมีสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นฝ่ายอำนวยการ มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เป็นฝ่ายปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ในเรื่องรูปแบบการจัดกลุ่มโฮมสเตย์ที่เหมาะสม การสร้างเครือข่ายที่เป็นไปได้ การให้ความรู้ด้านการดำเนินงาน เช่น การใช้ระบบสื่อสาร และการจัดทำระบบบัญชีเพื่อ

การจัดการกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ ในระดับชุมชน กระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว
ร่วมมือกันพัฒนากลุ่มของตนเองอย่างเป็นเครือข่าย หนุนช่วยกัน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระดม
ความรู้ ความสามารถ และข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อสร้างระบบการจัดการภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง โดย
ยึดหลักการจัดการแบบธรรมาภิบาลภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์การจัดการ
ท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและ
ยั่งยืน

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950100

ชื่อโครงการ : ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เขตอีสานใต้

(Leadership of Home Stay in The Lower Northeastern Part of Thailand)

ชื่อนักวิจัย : ศศิธร นิธิปรีชา, สุภาวดี สุภมาต, อานรรต ใจสำราญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

E-mail Address : Sasithon_nity@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2549 – 30 พฤษภาคม 2550

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ ในมิติภาวะผู้นำกลุ่ม โดยสร้างตัวชี้วัดจากคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นไทย 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ด้านหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล ด้านการเป็นนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย รวม 50 ข้อ ในรูปแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม จำนวน 1 ชุด และแบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม 1 ชุด เพื่อใช้ตอบคำถามการวิจัย 2 ข้อ คือ (1) ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้เป็นอย่างไร และ (2) ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองฯ มีความแตกต่าง จากภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร

ประชากรวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ 6 จังหวัด เขตอีสานใต้ คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ระหว่างปี 2547 – 2549 ซึ่งมีจำนวนที่ยังคงดำเนินงาน 18 แห่ง การสุ่มตัวอย่างที่ได้รับการรับรองฯ จำนวน 7 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม และครั้งที่ 2 สุ่มจากกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม จาก 6 กลุ่ม แล้วจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน จำนวน 215 คน ทำการวิเคราะห์ผลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5

ผลการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้าน มีค่าความคาดหวังสูงกว่าค่าตามสภาพความจริง โดยเฉพาะความคาดหวังด้านธรรมาภิบาล และด้านการทำงานแบบเครือข่าย พบว่าค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังด้านการพึ่งพาตนเองของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะฯ 10

ด้าน ในกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ 13 กลุ่ม พบว่าความแตกต่างของกลุ่มที่ได้รับรองฯกับกลุ่มที่ยังไม่ได้
รับรองมาตรฐาน มีจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ใกล้เคียงกับจำนวนคู่ของความแตกต่างระหว่าง
กลุ่มที่ได้รับรองฯกับกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน ยกเว้นด้านน้กวางแผนและด้านการทำงานแบบ
เครือข่ายตามสภาพความจริง

ข้อเสนอแนะในระดับประเทศควรสนับสนุนการศึกษาวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ โดยเฉพาะในท้องถิ่นอย่างจริงจัง ในระดับกระทรวงควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน
ระหว่างกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว เน้น
กระบวนการคิด วิเคราะห์ ในระดับหน่วยงานปฏิบัติการควรจัดทำแผนงานพัฒนาศักยภาพผู้นำ
ด้านการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว เน้นกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

คำหลัก : ภาวะผู้นำกลุ่ม กลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ วุฒิภาวะทางอารมณ์
ธรรมาภิบาล น้กวางแผน การพึ่งพาตนเอง การทำงานแบบเครือข่าย การฝึกอบรมเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

Project Code:RDG4950100

Project Title: Leadership of Home Stay in The Lower Northeastern Part of Thailand

Investigators: Nithipreecha, S., Suphamatra, S. Jaisumran, A.

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Email Address: Sasithon_nity@ hotmail.com

Project Duration: July1,2006- May 30, 2007

The survey research was to study administration of Home Stay groups in the Lower Northeastern Part of Thailand with 50 index items related to group leaders' characteristics and behaviors of 5 Thai local contents: emotion quotient, good governance, planning, self-reliance, and action network. There were 2 types of questionnaires: one for group members and one for group leaders. The questionnaires were created to answer 2 purposes of research (1) to study leadership of Home Stay groups in the Lower Northeastern Part of Thailand and (2) to compare leadership of groups approved and disapproved about home stay standardization by Office of Tourism Development, Ministry of Tourism and Sports.

The sampling subjects consisted of 18 groups of home stay in 6 provinces registered to touring development office during 2004-2006: Nakhonratchasima, Chaiyaphum, Buriram, Surin, Srisaket and Ubolrachathani. Seven of twelve approved groups were randomized at the first time. Six disapproved groups were also randomized at the second time. Data collection from 215 sampling subjects was analyzed by SPSS 11.5 computer program.

The results were as follows:

1. The expected scores about group leaders' 5 characteristics and behaviors were higher than expectation in real situations especially good governance.
2. The action network was found that the scores on self-reliance of disapproved groups were higher than the approved one.
3. Ten characteristic differences of 13 groups of home stay were found that the score pairs of approved and disapproved groups and between the approved and the approved groups had a difference of statistic significance except for the planning and action network from real situations.

Suggestions:

1. In a policy planning level, researches on human resource development especially in a local area should be supported seriously.
2. In a level of action, strategies among ministries related to human resource development in tourism areas should be supported. Critical thinking process, analysis, planning on leading capacity development of tourism leaders especially a participation workshop training should be focused.

Key words:

Leadership of home stay groups, approved standardization of home stay, emotion quotient, good governance, planning, self-reliance, action network, participation workshop training.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ช
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ณ
สารบาญ	ฎ
สารบาญตาราง	ท
บทที่ 1: บทนำ	1-5
1.1 ความนำ	1
1.2 หลักการและเหตุผล	1
1.3 คำถามวิจัย	3
1.4 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ขอบเขตการวิจัย	5
1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.9 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
บทที่ 2 : วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6-29
2.1 บทนำ	6
2.2 แนวคิดการพัฒนาย้อยยืน	6
2.3 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	7
2.4 แนวคิดการจัดการแบบธรรมชาติ	8
2.5 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและการพึ่งตนเอง	12
2.6 แนวคิดในการสร้างเสริมความสามารถภูมิภาะทางอารมณ	13
2.7 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทย	15
2.8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 : วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	
2.9 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน	22
2.10 การศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นของไทย	26
2.11 สรุป	29
บทที่ 3 : วิธีดำเนินการวิจัย	30-38
3.1 บทนำ	30
3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย	30
3.3 ระเบียบวิธีวิจัย	32
3.4 สรุป	38
บทที่ 4 : ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39-111
4.1 บทนำ	39
4.2 ผลการศึกษา	39
4.3 อภิปรายผล	101
4.4 ข้อเสนอแนะ	105
4.5 บทสรุป	108
บทที่ 5 : บทสรุป	112-124
5.1 บทนำ	112
5.2 บทสรุปของการศึกษา	112
5.3 ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	125-127
ภาคผนวก (ก) บทความวิจัยเพื่อการเผยแพร่	128-142
ภาคผนวก (ข) แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์	143-160
ภาคผนวก (ค) รูปแสดงกิจกรรมการดำเนินวิจัยในพื้นที่ อีสานใต้	161-162
ภาคผนวก (ง) ตารางแสดงกิจกรรมวิจัยและผลผลิต	163-166

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก (จ) โครงการและกิจกรรมตามข้อเสนอแนะ	167-167
ภาคผนวก (ฉ) ตารางที่ 53 - 62	168-189
ภาคผนวก (ซ) ประวัตินักวิจัย, ผู้ทรงคุณวุฒิ, รายชื่อสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์	190-198

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ย ผลต่างของค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรม ผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพ ความต้องการ/คาดหวัง	40
ตารางที่ 2: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ตามรายชื่อ จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และสภาพความต้องการ/คาดหวัง	41
ตารางที่ 3: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านธรรมาภิบาล ตามรายชื่อ จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและ สภาพความต้องการ/คาดหวัง	42
ตารางที่ 4: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านนักวางแผน ตามรายชื่อ จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและ สภาพความต้องการ/คาดหวัง	44
ตารางที่ 5: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านการพึ่งพาตนเอง ตามรายชื่อ จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและ สภาพความต้องการ/คาดหวัง	46
ตารางที่ 6: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามรายชื่อ จำแนกตามสภาพความเป็น จริงและสภาพความต้องการ/คาดหวัง	48
ตารางที่ 7: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและ พฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพ ความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านมาบกราด	51
ตารางที่ 8: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและ พฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพ ความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บู่ไทร	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 9: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์วิถีไทยบ้านโฮมสเตย์	53
ตารางที่ 10: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านตาตโตน	54
ตารางที่ 11: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท	55
ตารางที่ 12: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ด่านเกวียน	56
ตารางที่ 13: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ค้อใต้	57
ตารางที่ 14: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ชะจอม	58
ตารางที่ 15: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้านช้าง	59
ตารางที่ 16: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ท่าล้ง	60
ตารางที่ 17: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์คอกวัวปฐมภูมิ	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 18: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ละลมหนองหาร	62
ตารางที่ 19: เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตาม สภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ปะอาว	63
ตารางที่ 20: เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายด้านของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำจำแนกตามสภาพความเป็นจริงและความคาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองและกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์	65
ตารางที่ 21: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	67
ตารางที่ 22: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	68
ตารางที่ 23: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์	69
ตารางที่ 24: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	70
ตารางที่ 25: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มหมู่บ้าน	71
ตารางที่ 26: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ในสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 27: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความ เป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	74
ตารางที่ 28: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่ม โฮมสเตย์ทั้งหมด	75
ตารางที่ 29: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่ม โฮมสเตย์	76
ตารางที่ 30: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความ ต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	78
ตารางที่ 31: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	79
ตารางที่ 32: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	80
ตารางที่ 33: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านนันทนาการตามสภาพความ เป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	82
ตารางที่ 34: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านนันทนาการในสภาพความเป็นจริงของ กลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	83
ตารางที่ 35: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำด้านนันทนาการในสภาพความเป็นจริง ของกลุ่มโฮมสเตย์	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 36: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านนักวางแผน ตามสภาพความ ต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	86
ตารางที่ 37: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านนักวางแผนตามในสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	86
ตารางที่ 38: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านนักวางแผนตามในสภาพความต้องการ/คาดหวังของ กลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	87
ตารางที่ 39: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านพึงพาตนเองตามสภาพความ เป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	89
ตารางที่ 40: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความเป็นจริงของ กลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	89
ตารางที่ 41: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่ม โฮมสเตย์ทั้งหมด	90
ตารางที่ 42: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านพึงพาตนเองตามสภาพ ความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	92
ตารางที่ 43: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	92
ตารางที่ 44: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 45: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	95
ตารางที่ 46: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็นจริง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	95
ตารางที่ 47: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความเป็นจริง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	96
ตารางที่ 48: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	98
ตารางที่ 49: ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	98
ตารางที่ 50: ตารางเปรียบเทียบเชิงซ้อนของความแตกต่างในค่าเฉลี่ย คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพ ความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด	99
ตารางที่ 51: เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 10 ด้านจำแนกตามจำนวนคู่ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับ การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์	104
ตารางที่ 52: สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	120
ตารางที่ 53: ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกที่ตอบแบบสอบถาม	170
ตารางที่ 54: การเข้าสู่ตำแหน่งของประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์	174
ตารางที่ 55: บทบาทของผู้นำในการนำกลุ่มสู่ความสำเร็จ	175
ตารางที่ 56: หัวข้อการฝึกอบรมและหน่วยงานที่จัดฝึกอบรม (3ครั้งสุดท้าย) ของ สมาชิกกลุ่ม จำแนกตามกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับและไม่ได้รับรองมาตรฐาน	178

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 57: ความเห็นของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่มีต่อบทบาทผู้นำในการพัฒนา กลุ่มโฮมสเตย์	179
ตารางที่ 58: ความเห็นของสมาชิกโฮมสเตย์ต่อกิจกรรมโฮมสเตย์ที่มีต่อ การพัฒนาชุมชน	180
ตารางที่ 59: ข้อเสนอแนะอื่นๆของสมาชิกโฮมสเตย์	181
ตารางที่ 60: ข้อมูลทั่วไปของประธานกลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม	182
ตารางที่ 61: บทบาทของผู้นำในการนำกลุ่มสู่ความสำเร็จ	190
ตารางที่ 62 แสดงรายชื่อโฮมสเตย์ที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง	191

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความนำ

ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ไทยกำลังประสบปัญหาการชะลอตัวของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากรายงานภาวะเศรษฐกิจโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประมาณตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2550 ว่าจะเติบโตระหว่าง 4 – 5 % ซึ่งมีผลจากการชะลอตัวของภาคการส่งออก (<http://www.thainews.prd.go.th> , March 6, 2007.) แต่เศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยกลับเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีรายได้สูงขึ้น จากรายงานสถานการณ์ท่องเที่ยวในปี 2549 และช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2550 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 9.6 % หรือรายได้ 142,485 ล้านบาท มีจำนวนนักท่องเที่ยว 3.82 ล้านคน เพิ่มขึ้น 5.4 % (www.dailynews.co.th , May 22 , 2007 .) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีทุนทางธรรมชาติที่น่าสนใจสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากมาย แต่ต้องอาศัยศักยภาพของทุนมนุษย์ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและตระหนักต่อการเติบโตที่มีความยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลักดันให้คนท้องถิ่นได้มีโอกาสทำหน้าที่เจ้าของบ้าน และพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเติบโตอย่างมั่นคงและเชื่อมโยงการบริหารจัดการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการตื่นตัวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั่วทุกภูมิภาค ในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก และมีแนวโน้มการขยายตัวต่อในอนาคตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกรูปแบบควรคำนึงถึงธรรมชาติ สามารถสร้างแรงจูงใจต่อนักท่องเที่ยวที่ชื่นชมในธรรมชาติ และความซาบซึ้งที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสามารถแปลความหมายและให้ความรู้แก่ผู้มาเยือน ช่วยลดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นการนำเอาทุนทางธรรมชาติและทุน

ทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว นั้น สามารถสร้างโอกาสด้านรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวแต่ต้องพึงระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายและความเสื่อมถอยของทรัพยากร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่พบในการจัดการท่องเที่ยวของไทยก็คือ การขาดเจ้าภาพ (เทิดชาย ชวช่วยบำรุง. 2546) ที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ของตนเอง ประเทศไทยคงต้องเริ่มผลักดันเจ้าภาพตัวจริงให้เรียนรู้ที่จะร่วมกับภาคีอื่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทางและเมื่อมีเจ้าภาพแล้วเจ้าภาพก็ต้องมีการสร้างเสริมศักยภาพของตนเองในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้แก่ชุมชนมีหลายรูปแบบ ซึ่งกิจกรรมการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home stay) ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยข้อมูลของ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทยระบุว่า ปี 2547 มีโฮมสเตย์มาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 123 แห่งรูปแบบการบริหารแบ่งเป็น การรวมกลุ่มจำนวน 22 กลุ่ม ชมรม 7 กลุ่ม และส่วนบุคคล 12 โฮมสเตย์ และจำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย 13,574 คน ทำรายได้ 4.4 ล้านบาท ต่างชาติ 8,681 คน ทำรายได้ 5.7 ล้านบาท รวมรายได้ 4.97 ล้านบาท และแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก ซึ่งสำรวจโดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สำหรับการพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีหน้าที่พัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ได้ตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์แก่ผู้ผ่านการประเมินและได้รับตราสัญลักษณ์ จำนวน 16 ราย ในปี 2547 และเพิ่มอีก 16 ราย ในปี 2548 และมีความคิดที่จะให้เฟรนไชส์บริษัทเอกชนที่มีความรู้ความสามารถด้านบริหารจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ เข้าไปทำหน้าที่ฝึกอบรมแก่โฮมสเตย์ที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย (ข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2548)

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการจัดการขององค์กรใดๆ ก็ตาม ผู้นำขององค์กรมีบทบาทต่อผลการดำเนินกิจกรรมในองค์กร ดังปรากฏให้เห็นในองค์กรต่างๆ มากมายการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อภาวะผู้นำในองค์กรโดยเฉพาะการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย จะช่วยเพิ่มพูนข้อมูลด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน เพื่อรองรับระบบ

บริหารจัดการใน แหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ที่มีความเปราะบางต่อการถูกประชิดทาง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมดังความเห็นของ Dr. Erik Holm Petersen ที่กล่าวว่าการจัดการ ท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทยมีปัญหาคือความพร้อมไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา การสื่อสาร และ การจัดการที่เหมาะสม โฮมสเตย์ควรเป็นรูปแบบของการมาเยือน เพื่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และพักค้างคืนกับเจ้าของบ้าน ซึ่งในต่างประเทศโฮมสเตย์จะหมายถึงการที่นักท่องเที่ยวหรือนักเรียนเข้าเยี่ยมเยือนและพักร่วมกับเจ้าของบ้าน โดยจ่ายค่าที่พักและอาหารให้กับเจ้าของบ้าน (Bed and breakfast) จึงต้องระมัดระวังในการจัดที่พักที่เหมาะสม ไม่เน้นการทำเป็นธุรกิจ (www.homestaythailand.org.th/22 กันยายน 2549.)

ดังนั้นกระบวนการในการสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนชุมชนจะต้องตระหนัก ต่อทิศทางการพัฒนารูปแบบการจัดการโฮมสเตย์ ที่เน้นความยั่งยืนของชุมชนระยะยาว ซึ่งภาวะ ผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

1.3 คำถามการวิจัย

จากหลักการและเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง กับผู้นำ โดยเฉพาะคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ของไทย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีความสำคัญ และยังมีข้อมูลรายละเอียด ค่อนข้างน้อย การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งตอบคำถามวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1.3.1 ภาวะผู้นำในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นอย่างไร

1.3.2 ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ มี ความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ หรือไม่ อย่างไร

1.3.3 แนวทางและยุทธศาสตร์ที่พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการ การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็น อย่างไร

1.4 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.3.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่ปักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มที่ปักโฮมสเตย์ ที่ได้รับกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในเขตอีสานใต้

1.2.3. เพื่อศึกษาแนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 กลุ่มที่ปักโฮมสเตย์ หมายถึง กลุ่มที่ปักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทประกอบด้วยกลุ่มหรือคณะบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นชุมชนนั้น และมีการรวมตัวกันขึ้นมาโดยสมัครใจ เพื่อดำเนินการกิจกรรมการจัดหาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ประสงค์จะพักค้างแรมในชุมชนเพื่อสัมผัสกับวิถีชุมชน และวัฒนธรรมชุมชน โดยได้รับคำตอบแทนตามความเหมาะสม

1.5.2 ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งประธานกลุ่มโฮมสเตย์

1.5.3 ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะและ/หรือพฤติกรรมผู้นำที่สามารถชักนำกลุ่มโฮมสเตย์ของตนสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใสและยั่งยืน ซึ่งหมายรวมถึงตัวคุณลักษณะและ/หรือพฤติกรรมผู้นำที่เกิดขึ้นจริงและที่คาดหวังตามความเห็นของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์

1.5.4 การรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ หมายถึง กระบวนการคัดสรรโฮมสเตย์ตามกรอบดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐาน 8 ด้าน 43 ตัวชี้วัด ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อันได้แก่ 1)ด้านที่พัก, 2)ด้านอาหาร/โภชนาการ, 3)ด้านความปลอดภัย, 4)ด้านการจัดการ, 5)ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว, 6)ด้านสภาพแวดล้อม, 7) ด้านมูลค่าเพิ่ม, 8)ด้านการส่งเสริมการตลาด

1.6 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษากวาระผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ครั้งนี้ มุ่งศึกษาข้อมูลรายละเอียดด้านคุณลักษณะ/พฤติกรรมผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ ที่มีชื่อในทะเบียนโฮมสเตย์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองและกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ในรอบปี พ.ศ. 2549

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้ จะทำให้ทราบข้อมูล รายละเอียดด้านภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ และผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษารวาระผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์นี้ จะเป็นฐานข้อมูลด้านบุคลากรการท่องเที่ยวในอนาคต เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพคน โดยเฉพาะผู้นำซึ่งมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานของกลุ่มโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป

1.9 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อมูล รายละเอียดของชุมชนท้องถิ่น ที่ได้จากการศึกษา จะเป็นแนวทางให้ชุมชนได้รับทราบศักยภาพของตนเอง และข้อจำกัดของการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ นำไปปรับปรุงข้อจำกัด เพื่อยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ของตนให้ดีขึ้น รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่มีบทบาทต่อการพัฒนา ได้ใช้ข้อมูลเพื่อการจัดทำโครงการฝึกอบรมแก่บุคลากรท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

ผู้นำคือบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ในฐานะของ ผู้ปฏิบัติการที่มีความสำคัญที่สุด ในการใช้พลังความสามารถของงานเพื่อผลักดันให้มีการใช้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ นำพาองค์กรสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำที่มีความสามารถมีคุณธรรมจะนำพาความสุขความเจริญสู่สังคมชุมชน การศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว มีความเกี่ยวข้องกับบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ใช้ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อไปสู่การพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เน้นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ที่มีความสามารถต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ประกอบด้วยแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการแบบธรรมาภิบาล แนวคิดการเสริมสร้างด้านวุฒิทางอารมณ์ แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ลักษณะผู้นำ แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ แนวคิดการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นไทย

2.2 แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้มีบทบาทในกระแสการพัฒนาระดับโลก นับตั้งแต่ปี 2515 ที่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษยชน กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547 , 1-5) โดยเฉพาะมิติทางสังคมได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มุ่งให้คนและสังคมมีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึก พฤติกรรม และวิถีชีวิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในการดำเนินชีวิต มีการนำทุนในสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่มุ่งให้คนและสังคมไทยเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข มีการพัฒนาศักยภาพของคนทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กรให้มีโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะอาชีพ

การบริหารจัดการได้ด้วยตนเองอยู่ในสังคมฐานความรู้ อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืน การดำรงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วม โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีจะเห็นได้ว่า แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทไทย มีพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวโยงมาจากแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการจัดการแบบธรรมมาภิบาล แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและการพึ่งตนเอง

2.3 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีจุดเริ่มต้นจากพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2517 ซึ่งเน้นความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้น ได้ทรงมีพระราชดำรัสในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ซึ่งทรงเน้นคำว่า พอมีพอกิน อีกครั้งหนึ่ง และในปี 2537 หลังจากที่ พระองค์ทรงศึกษาค้นคว้าทดลองในโครงการหลวงอย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงเผยแพร่แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นหลัก เหลือจึงขาย ซึ่งก็คือหลักการพึ่งพาตนเองก่อนทำให้เกิดความเข้มแข็ง ในปี 2541 ทรงเน้นประเด็นความพอเพียง และทรงอธิบายความหมายของคำว่าพอเพียง ว่ามีความหมายกว้างขวางกว่าความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความสามารถในการยืนบนขาของตนเอง เพราะความพอเพียง หมายถึง การมีความพอใจ คือมีความโลภน้อย หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก อาจจะมีอย่างมาก อาจจะมีhurstก็ได้ แต่ต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งความพอเพียงนี้แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผลรวมทั้งการมีภูมิคุ้มกัน จะทำโครงการอะไรต้องให้ถึงขนาดที่เหมาะสมที่เรียกว่าอัตราหรือสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ต้องคำนึงถึงขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ไม่โลภ ไม่เน้นกำไรระยะสั้น เน้นความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบ การ เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้ด้วย เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยไม่ก่อนหน้านี้จนเกินขีดความสามารถในการจัดการ และเน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ (อภิชัย พันธ-เสน. 2546, 1-7)

2.4 แนวคิดการจัดการแบบธรรมาภิบาล

หลักการของธรรมาภิบาล หรือ good governance ตามที่ UN ESCAP (United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific.) กำหนดมี 8 หลักการคือ การมีส่วนร่วม (participatory) การปฏิบัติตามกฎหมาย (rule of law) ความโปร่งใส (transparency) ความรับผิดชอบ (responsiveness) ความสอดคล้อง (consensus oriented) ความเสมอภาค (equity and inclusiveness) การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (effectiveness and efficiency) และการมีเหตุผล (accountability) ([http\www.google.co.th/](http://www.google.co.th/), สิงหาคม 2549)

การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งชายหญิงคือการตัดสินใจที่สำคัญในสังคม และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับประชาชน การมีส่วนร่วมสามารถทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับ สมาชิกเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยตนเอง หรือมีส่วนร่วมผ่านหน่วยงาน สถาบันหรือตัวแทนตามระบอบประชาธิปไตย

การปฏิบัติตามกฎ ธรรมาภิบาลต้องการความถูกต้องตามกฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ลำเอียง มีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับประชาชนโดยเท่าเทียมกัน ทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเดียวกัน

ความโปร่งใส ความโปร่งใสเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาสิ่งนี้ ช่วยแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันได้ทั้งภาครัฐและเอกชน สื่อจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบและรายงานผลงานดำเนินงานโดยการนำเสนอข่าวสารให้แก่สังคมได้รับทราบ

ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบเป็นการพยายามให้ทุกคนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงาน กล่าวที่จะตัดสินใจและรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ

ความสอดคล้อง ความสอดคล้องต้องกันเป็นการกำหนดและสรุปความต้องการของคนในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกันและความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม การจะพัฒนาสังคมได้ ต้องทราบความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมนั้น ๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ก่อน

ความเสมอภาค ความเสมอภาคเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐบาล ทั้งการบริการด้านสวัสดิการ ตลอดจนสาธารณูปโภคด้านอื่น ๆ

หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นวิธีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยการผลิตและจำหน่ายเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนหรือการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ โดยมีกระบวนการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การมีเหตุผล การมีเหตุผลเป็นความต้องการในทุกสังคม ประชาชนทุกคน ต้องตัดสินใจและรับผิดชอบ ต่อการกระทำของตนด้วยเหตุด้วยผลที่สมเหตุสมผล การมีเหตุผลไม่สามารถกระทำได้อำปราศจากการปฏิบัติตามกฎหมายและความโปร่งใส

หลักการธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้ขยายวงกว้างครอบคลุมมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาสังคม ธรรมาภิบาลเป็นชุดความคิดที่เป็นทั้งคุณธรรม (ethics) และเป็นเทคโนโลยี (technology) ในการบริหารสังคมใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในสังคม หากไม่มีชุดความคิดนี้กำกับ เราอาจวนกลับไปสู่ยุคประชาธิปไตยอุปถัมภ์-ทุนนิยมอภิสิทธิ์ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2545) ธรรมาภิบาลมีบทบาทต่อการบริหารจัดการที่ส่งเสริมผลิตภาพ การเพิ่มพูนผลการปฏิบัติงานที่มุ่ง ประสิทธิภาพประสิทธิผล การเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน และความเป็นธรรมในสังคม

ในการใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารที่มีภาวะความเป็นผู้นำในองค์กร ที่มีความสามารถนำองค์กรสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องสามารถกำหนดเป้าหมายหลักและความเชื่อหลักขององค์กร

ขึ้นมา และสามารถสร้างภาพอนาคตหลังจากการลงมือปฏิบัติการตามเป้าหมายที่วางไว้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการปฏิบัติการ มีการวางแผน กำหนดขั้นตอน และกระจายอำนาจแก่ผู้นำการปฏิบัติที่น่าจะเป็นผู้นำกลุ่มได้ รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรมแก่ตัวผู้บริหาร เพื่อให้คุ้นเคยกับหลักการเหตุผลของการเปลี่ยนแปลง และกระบวนการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์นี้จึงเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ล่วงหน้า ความพร้อมที่จะเผชิญทั้งกับปัญหาและโอกาส การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่เหมาะสมและการสื่อสารให้รู้ทิศทางขององค์กร (ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ, 2545 , 314-340)

ตัวอย่างกรณีศึกษาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรการบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (นภาพร อติวานิชยพงศ์. 2548 , 22-28) พบว่าปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขไปสู่ความสำเร็จในการทำงานของ อบต.ดอนแก้ว คือ (1) การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน จากความสามารถของผู้นำใน อบต. ระดมความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนได้มาก การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายในชุมชน ได้แก่ วัด โรงเรียน โรงพยาบาล (2) การบริหารงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผู้บริหาร อบต. จาการรางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน จากสถาบันพระปกเกล้าในปี พ.ศ.2545 โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนมาฟังการประชุมสภา อบต. ทุกครั้งผ่านทางการกระจายเสียงตามสาย ทำบอร์ดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารการจัดซื้อจัดจ้าง จัดผู้รับความคิดเห็นจากประชาชน เผยแพร่ข้อมูลงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปี แผนพัฒนาตำบล (3) มีทีมงานคุณภาพและมีอุดมการณ์เดียวกัน การมีผู้นำที่ซื่อสัตย์ ทุ่มเทการทำงานเต็มที่ ต่อต้านทุจริตคอร์รัปชันและผู้นำที่เป็นคนในท้องถิ่น ที่มี พื้นฐานความรู้งานประเพณีพื้นบ้าน เข้าใจปัญหา และวัฒนธรรมของคนในชุมชนเป็นอย่างดี สามารถประสานงานกับชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

การบริหารจัดการในองค์กรชุมชนกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารผู้นำในองค์กรที่มีความตระหนัก ต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน จึงควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานดังได้กล่าวมาแล้วว่า ธรรมาภิบาลเป็นชุดความคิดที่เป็นทั้งคุณธรรมและเทคโนโลยีในการบริหาร ธรรมาภิบาลจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหลักธรรมทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพุทธซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นศาสตร์แห่งกระบวนการของชีวิต การวางแผนชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม ดร.บุญทัน ดอกไธสง (2528 , 376-382) ได้กล่าวว่าหลักการ

แห่งเสรีภาพและประชาธิปไตยในพุทธศาสนานั้นถือว่ามีค่า และเป็นมรดกที่ยิ่งใหญ่ ผู้นำองค์กรจะต้องเข้าใจ ทำความเข้าใจถึงกระบวนการของชีวิต ซึ่งประกอบด้วยหลักการภายในและหลักการภายนอก หลักการภายใน หมายถึง การพัฒนาจิตของตนด้วยหลักสมถกัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการสร้างกำลังภายในให้แก่ตนเอง ให้มีคุณค่าและคุณธรรม ส่วนหลักการภายนอก หมายถึง หลักการของกลุ่มที่มีการจัดระบบองค์กรที่เป็นประชาธิปไตย มองกลุ่มเป็นสหธรรมิก เป็นญาติพี่น้อง และประสานกลุ่มเข้าด้วยกันโดยหลักปรัชญาพุทธ และการวางแผน ยึดหลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางสายกลาง เป็นแนวทางประสานจิต สร้างแนวทางประสานกาย คือ การที่ผู้นำจะต้องทะนุบำรุงคนที่ อยู่ภายใต้องค์กรนั้น ด้วยระบบสงเคราะห์ทางจิตและทางกาย

การสงเคราะห์ทางจิต คือ การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ (1) มีความรัก ความเมตตา (2) มีความกรุณา ปราศรณาให้มีสุข (3) มีมุทิตา มีความยินดีเมื่อผู้อื่นมีสุข และมีความสงสารเมื่อต้องทุกข์และปราศรณาให้พ้นทุกข์ (4) มีอุเบกขา คือวางตนเป็นกลาง ไม่เอนเอียง ส่วนการสงเคราะห์ทางกาย คือ การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ (1) ทาน รู้จักการแบ่งปันประโยชน์ให้ทุกฝ่าย ไม่ใช่แบ่งประโยชน์เฉพาะกลุ่มตน และแบ่งปันเสมอภาค (2) ปิยวาจา พูดจาสุภาพมีเหตุผล ไม่กระโชก โสภากา หยาบคาย ประจบประแจง (3) อตถจริยา รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น รับใช้สังคม มีส่วนร่วมใน กิจกรรมสังคมอย่างเต็มที่ (4) สมานตะตา เป็นบุคคลเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ลืมหูลืมตา ไม่เหลวไหลและยินดีจนเกินไป คือเป็นผู้มีความพอดีและดีสม่ำเสมอ

การปฏิบัติตามหลักแห่งพรหมวิหาร 4 นั้น ท่านพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย” (2540 ; 23-25) โดยขยายความไว้ว่า พรหมวิหาร 4 ประการ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ต้องมีประจำใจสำหรับผู้นำ เป็นท่าทีของจิตใจที่จะทำให้ออกแสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ กล่าวคือ ในยามปกติก็มี “เมตตา” ในยามที่เขตกต่ำเดือดร้อนก็มี “กรุณา” ใฝ่ใจช่วยบำบัดทุกข์ให้ ในยามที่เขาประสบความสำเร็จ เราก็มี “มุทิตา” พลอยยินดี ส่งเสริมสนับสนุน แต่ในยามที่เขาทำผิดหลักหรือละเมิดธรรม เราต้องมี “อุเบกขา” คือ การรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงไม่เข้าข้าง หยุดการขวนขวายในการปฏิบัติตามข้อ 1-2-3 ข้างต้น คือจะต้องเอาธรรมเป็นใหญ่ รักษาหลักการ กฎเกณฑ์กติกา หรือรักษารธรรมเอาไว้ อุเบกขา จะเป็นตัวรักษาดุล ควบคุมการปฏิบัติตามข้อ 1-2-3 (เมตตา-กรุณา-มุทิตา) ไม่ให้เกินขอบเขตจนเสียหลักการหรือละเมิดธรรม

2.5 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและการพึ่งตนเอง

ระบบเศรษฐกิจชุมชนประกอบด้วยระบบย่อยที่สัมพันธ์กันแบบบูรณาการ คือ ระบบทรัพยากร ระบบจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรและรายได้ระบบวิถียังชีพ ระบบสุขภาพ ระบบทุน ระบบสวัสดิการ และระบบวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพัฒนามาจากภายในชุมชน ไม่มีใครสร้างให้ เป็นการพัฒนาจากข้างใน (เสรี พงศ์พิศ. 2546 , 80-81) การเรียนรู้และการจัดการเป็นหัวใจของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน เป็นหลักประกันให้เกิดระบบที่มั่นคงและยั่งยืน

ชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชน บนฐานความคิดที่เชื่อมั่นต่อความสามารถในการสร้างศักยภาพของชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ชุมชนต้องการเพียงโอกาสในการเรียนรู้ เพื่อสร้างศักยภาพในการคิด ตัดสินใจจากการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากรทุกชนิด ตั้งแต่คน ผลผลิต ธรรมชาติและทุนต่าง ๆ ของชุมชน แล้วนำความรู้ไปพัฒนาทรัพยากร เพิ่มมูลค่าให้ทรัพยากร และจัดการอย่างยั่งยืน เป็นผลจากกระบวนการที่สั่งสมประสบการณ์ของชุมชน ชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ สามารถวัดได้จากขีดความสามารถอย่างน้อย 4 ประการ ต่อไปนี้ (เสรี พงศ์พิศ. อ้างแล้ว , 17 - 27)

- (1) เป็นชุมชนการเรียนรู้ และพร้อมจะเรียนรู้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากภายนอก ลูกขึ้นมาแสวงหาทางออกด้วยตนเอง แก้ปัญหาต่าง ๆ จากการเรียนรู้ร่วมกัน
- (2) เป็นชุมชนที่มีการตัดสินใจอย่างอิสระ ไม่รอคำสั่ง ไม่ถามคนอื่นว่าจะทำอะไร จะปลูกอะไร เลี้ยงอะไร การถามเพราะไม่มีข้อมูลความรู้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
- (3) จัดการทุนทั้งทางธรรมชาติ ทรัพยากรต่าง ๆ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) จัดการชุมชนด้วยธรรมาภิบาล ด้วยความโปร่งใส โดยชุมชนมีส่วนร่วม ไม่รวมอำนาจโดยผู้นำบางคน บางกลุ่ม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอื่น ๆ อย่างเป็นเครือข่าย

นอกจากแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จากการศึกษาวิจัยของ ภมรรัตน์ สุธรรม (2546 , 46-48) ได้กล่าวถึง ปัจจัยเงื่อนไขที่เสริมสร้างให้องค์กรชุมชนเข้มแข็ง โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ (1) ด้านผู้นำ หรือ คณะกรรมการบริหารองค์กร ต้องมีจิตสำนึกและมุ่งมั่นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน และพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยความมานะยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ (2) การเข้ามีส่วนร่วมใน

การพัฒนาของสมาชิกภายในองค์กร สร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กร (3) การสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กร ความสัมพันธ์ภายในชุมชน

เครือข่าย มีนัยแห่งความหมาย 3 มิติ (พระมหาสุทิตย์ อาภากร. 2547 , 36-46) คือ (1) เครือข่าย นัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ อธิบายถึง ความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ ในสังคมและข่ายของงาน ที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมมนุษย์ เป็นมิติแห่งการทำงานร่วมกันของคน มีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง และสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นพลังสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนคุณภาพอย่างฉับพลัน เพื่อนำจิตวิญญาณที่สร้างสรรค์ของมนุษย์มาถักทอ เชื่อมโยง สร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายและการเรียนรู้ตลอดเวลา (ลองผิดลองถูก) โดยใช้ระบบการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย มีลักษณะเป็นพลวัตรที่บุคคล และกลุ่มคนต่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์และการตัดสินใจร่วมกันโดยมีพันธะเชื่อมโยงระบบใหญ่บนพื้นฐานแห่งความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน และมีการติดต่อสื่อสารด้วยระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มหรือเครือข่ายมีความยั่งยืน (2) เครือข่าย นัยแห่งการประสานความร่วมมือ โดยกลุ่มเครือข่ายนี้ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน หรือประสานงานกลุ่มที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือเป็นแนวร่วมเชิงกลยุทธ์ หรือหุ้นส่วนในการทำงาน หรือการประสานงานระหว่างองค์กร เป็นความร่วมมือและการเปิดรับกัน มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องการความพยายามระดมทรัพยากร กระบวนการเรียนรู้ ความรู้ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จจากการร่วมมือ (3) เครือข่ายนัยแห่งภารกิจและกระบวนการ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ความเป็นเครือข่ายนั้นมีความต่อเนื่อง การทำภารกิจต่อกัน โดยขยายภารกิจและอุดมการณ์นั้นออกไปสู่กลุ่มอื่น เครือข่ายอื่น

2.6 แนวคิดในการสร้างเสริมความสามารถภาวะทางอารมณ์

ในปัจจุบันแนวคิดทางจิตวิทยาสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองโดยการฝึกฝนทางจิตใจให้เกิดภาวะเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ นอกเหนือจาก IQ (Intelligence Quotient) หรือความฉลาดทางสติปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเพียง 20% อีก 80% เป็นผลจาก EQ (Emotion Quotient) หรือความฉลาดทางอารมณ์ (ดวงจันทร์ ผาตศรี. 2547 ; C8) ปัจจุบันความสามารถ หรือความฉลาดของ

มนุษย์ได้แตกแขนงออกไปอีกหลายด้าน แต่ละด้านมีองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพ เป็นพื้นฐานของความ สำเร็จในการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ AQ , MQ , SQ

AQ (Adversity Quotient) ความฉลาดในการเผชิญปัญหาหรือความสามารถที่จะเผชิญกับความยากลำบาก จุดเริ่มต้นของการใช้ AQ ที่สำคัญก็คือ ทักษะการมองปัญหาให้เป็นโอกาส ควบคุมทุกสถานการณ์ ให้ได้ด้วยทัศนคติที่ว่า **ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้** มีความอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ ด้วยทัศนคติที่ว่า **คุณจะได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น** มองโลกในแง่ดี ไม่ท้อแท้ มีสติในการแก้ปัญหา คนมี AQ ดี จะเป็นคนใจสู้ มานะพยายาม อดทน ไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ หลักในการพัฒนา AQ ในที่ทำงานให้สูงขึ้น มีดังนี้ (1) กำหนดเป้าหมายในการทำงานให้ชัดเจน ชี้ให้เห็นชัด ๆ ว่าภูเขาถูกไหนกันแน่ที่เราจะต้องปีนให้ถึงยอด (2) สร้างแรงจูงใจ กำหนดรางวัลที่จูงใจให้พนักงานทำให้บรรลุเป้าหมาย และควรเป็นรางวัลสำหรับการทำงานเป็นทีม (3) มอบอำนาจให้ทีมงานให้ทำงานได้อย่างคล่องตัวที่สุด ด้วยการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (4) สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ใช้อารมณ์ขันลดความตึงเครียด เอาใจใส่ทุกข้อสงสัยผู้ร่วมงาน (5) พัฒนาความรู้ความสามารถพนักงานอยู่เสมอ (6) เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้นมาควรหลีกเลี่ยงการกล่าวซ้ำเติมกันเอง แต่ต้องร่วมมือหาทางแก้ไข และยกย่องชมเชยเมื่อมีผลงานดี (7) เฉลิมฉลองเมื่อทำงานเสร็จ เพื่อสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจแก่ทีมงาน ส่งผลการทำงานครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

MQ (Moral Quotient) ความฉลาดทางคุณธรรม มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เป็นคนมีระเบียบวินัย ซึ่งต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กจึงจะได้ผลดีเป็นนิสัย เป็น ธรรมชาติ หรือจะเริ่มฝึกฝนกันตั้งแต่วันนี้ก็ต้องใช้ความอดทน หมั่นเพียรที่จะรักษาความดีอย่างสม่ำเสมอต้นเสมอปลาย

SQ (Social Quotient) ความฉลาดในการใช้ทักษะทางสังคม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวในสภาพแวดล้อมหรือองค์กร ซึ่งสมาชิกแต่ละคนที่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นมาตั้งแต่เด็ก ทำกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกับเพื่อน คบหาเพื่อนที่หลากหลาย การใช้ทักษะทางสังคม หรือ SQ นี้สามารถปฏิบัติได้ดังนี้ (1) มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมสังคม (2) ไม่คิดว่าตนเองเหนือกว่าใคร (3) เปิดกว้างยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในความเห็นของผู้อื่น

2.7 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทย

จากข้อมูลความเป็นมาของการจัดการท่องเที่ยวแบบ Home stay ในประเทศไทย ซึ่งรายงานโดยเว็บไซต์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (homestaythai.org/กันยายน 2548) สรุปได้ว่า Home stay ของไทย ยุคเริ่มต้นในระหว่างปี พ.ศ.2503-2525 กระจายอยู่ในกลุ่มนิสิตนักศึกษา รับทราบปัญหาในชนบท เพื่อนำมาพัฒนาสังคมตามอุดมคติ และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า ทางแถบภาคเหนือของไทย จะพักแรมตามบ้านชาวนา ต่อมาในยุคกลาง ระหว่างปี พ.ศ.2526-2536 กลุ่มนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า มีความนิยมเพิ่มมากขึ้น การพักแรมค้างคืนในรูปแบบ Home stay มีรูปแบบและกิจกรรมมากขึ้น กระจายตัวยังหมู่บ้านชาวเขาอย่างกว้างขวาง พร้อมกับสร้างปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด โสเภณี การปล้นขโมย ช่างชิงทรัพย์ ในยุคต่อมา ระหว่างปี 2537-ปัจจุบัน ความตื่นตัวของกระแสการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อม ทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ถูกนำมาใช้ ในช่วงต้นการนำร่องกิจกรรมแบบ Home stay ที่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็คือ กลุ่มนักกิจกรรมสังคม ทั้งรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ พื้นที่ดำเนินการ Home stay ก็จะเป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทย เข้าไปดำเนินการ เช่น เกาะยาว จ.พังงา (กลุ่มประมงชายฝั่ง/อวนลาก อวนรุน, หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช, บ้านแม่ทา จ.เชียงใหม่ (กลุ่มเกษตรทางเลือก) บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม (กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน) เป็นต้น ในปี พ.ศ.2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มนักธุรกิจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานระหว่าง Adventure Ecotourism และ Home stay หลังปี พ.ศ.2541 รัฐบาลไทยประกาศให้ปี 2541-42 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ทุกหน่วยงานของภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวไทย ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และขยายกิจกรรม Home stay เพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์, บ้านทรงไทย ปลายโพพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อย หมู่บ้านชาวเขา ก็มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรม Home stay ด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบัน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทั้งในกลุ่มชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม หัตถกรรมท้องถิ่น โดยมี Home stay ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พัก

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งยึดรูปแบบที่ปักเป็นศูนย์กลาง และจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

การขยายตัวของการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในประเทศไทย ในปัจจุบันมีจำนวน เพิ่มขึ้นมาก จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาบริการท่องเที่ยวระบุว่าปี 2547 มีโฮมสเตย์มาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 123 แห่ง รูปแบบการบริหารแบ่งเป็นการรวมกลุ่มจำนวน 22 โฮมสเตย์ ชมรม 7 โฮมสเตย์ และส่วนบุคคล 12 โฮมสเตย์ จำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย 13,574 คน ทำรายได้ 4.4 ล้านบาท นักท่องเที่ยวต่างชาติ 8,681 คน ทำรายได้ 5.7 ล้านบาท และจากการสำรวจแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลกขององค์การการท่องเที่ยวโลก พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศนั้น ๆ มากขึ้น (ข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวฯ 24 มีนาคม 2548 จาก <http://www.mots.go.th>)

สำหรับบทเรียนจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทย มีข้อค้นพบที่สำคัญและน่าสนใจดังนี้

(1) การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ต้องอาศัยทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชนที่เป็นเจ้าบ้าน การจัดการท่องเที่ยวต้องอาศัยทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การจัดการท่องเที่ยวระดับชุมชน จะประสบความสำเร็จได้ ต้องพึ่งพิงทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง การท่องเที่ยวระดับชุมชนจะไม่สามารถจัดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของสมาชิกชุมชน เพราะการท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องอาศัยการขายวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ความขัดแย้งทางสังคมจะเกิดขึ้น เมื่อทรัพยากรที่โดยปกติจะรักษาไว้เป็นของส่วนรวมถูกนำไปใช้สำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งมีผู้ได้รับผลประโยชน์เพียงกลุ่มหนึ่ง เช่น ลานวัดที่เคยเป็นสนามเด็กเล่นถูกปรับให้เป็นลานจอดรถ หรือที่ดินที่เคยปลูกข้าวของครัวเรือนถูกยกให้สำหรับการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น และแม้ว่าผู้นำชุมชนจะเป็นกุญแจสำคัญสำหรับความสำเร็จของการท่องเที่ยวระดับชุมชน แต่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวระดับชุมชนขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และการให้ผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวที่ย้อนกลับคืนมาสู่สมาชิกของชุมชน (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. 2548 , 16-19) ดังกรณีศึกษาหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งที่เชียงใหม่, บ้านแม่กำปอง, และกลุ่มอนุรักษ์บ้านทรงไทยที่ จ.สมุทรปราการ ซึ่งพบว่า แม้ชุมชนท่องเที่ยวดังกล่าวจะประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว แต่ปัญหาในชุมชนเองแล้ว

รายได้จากท่องเที่ยวมีการกระจายอย่างไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น เมื่อเทียบกับการกระจายรายได้ของภาคเกษตร

(2) จากกรณีศึกษาข้างต้น ได้ให้ข้อเท็จจริงที่พึงสังวรณในการจัดการท่องเที่ยวต่อไป ในอีกมุมหนึ่งของการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวที่บ้านปราสาท ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง จ. นครราชสีมา จากการเปิดเวทีชุมชนเพื่อสะท้อนความรู้ทางประวัติศาสตร์ชุมชน และผลกระทบจากการเปิดชุมชนเพื่อสะท้อนความรู้ทางประวัติศาสตร์ชุมชน และผลกระทบจากการเปิดชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่ปักเป็นศูนย์กลางการจัดการท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ เป็นกิจกรรมเสริม เช่น การทอดผ้า การทำอาหารและขนม การทำหัตถกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหมู่บ้าน มีพิพิธภัณฑ์ชุมชน และหลุมขุดค้นทางโบราณคดี เป็นศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยว แต่กระนั้นก็ตาม นักท่องเที่ยวหลักของชุมชนนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโฮมสเตย์ของชุมชน จากสถิติที่มีการจดบันทึกไว้ของกลุ่มจัดที่พักโฮมสเตย์บ้านปราสาทพบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวของจองที่พักเข้ามาเป็นระยะ ๆ ส่วนใหญ่ที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติจะมีการกลับมาเยี่ยมเยือนซ้ำอีก เพราะมีความประทับใจในอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตร และได้สัมผัสวิถีชีวิตชนบทไทย และการเปิดแหล่งท่องเที่ยวนี้ ทำให้ชุมชนพยายามศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน และประเพณีดั้งเดิมที่เคยทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น การบายศรีสู่ขวัญ การแห่นางแมวแห่ช้าง การเล่นสะบ้า ทำให้กิจกรรมเหล่านี้ยังคงอยู่ เพื่อให้วัฒนธรรมชุมชนเหล่านี้สามารถเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวที่มาเยือน นอกเหนือจากการได้รับประโยชน์จากรายได้จากการจัดการท่องเที่ยวแล้วยังสร้างความภูมิใจให้กับชาวบ้านด้วย (ศศิธร นิธิปริษา และคณะ. 2548 , 136-137) อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความเปราะบางในการถูกประชิดทางวัฒนธรรม และการบิดเบือนที่อาจตกเป็นฝ่ายถูกกระทำได้ ซึ่งนั่นย่อมหมายถึงการสูญเสียเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมเดิม การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนต้องตระหนักว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมจากอาชีพหลักของชุมชนเท่านั้น การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องไม่ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ผู้นำชุมชนต้องตระหนักในจุดนี้ และสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ให้อารมณ์แบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่อกัน สร้างมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน และการกระจายรายได้ในชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน

2.8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของ “ผู้นำ” และ “ภาวะผู้นำ” มีนิยามความหมายที่กว้างขวาง มีผู้นิยามและให้ความเห็นในมุมมองต่าง ๆ พอสังเขปดังนี้

ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลที่สุดในกลุ่ม จะมาจากเลือกตั้ง แต่งตั้ง หรือยกย่องจากกลุ่ม ให้เป็นผู้ชี้แนะ ช่วยเหลือให้กลุ่มปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (เศวณิต เสดณานนท์. 2542 , 2)

ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถที่จะจูงใจ ชักนำ หรือชี้แนะให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลัง เพื่อปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ (สุเทพ พงศ์ศรีรัตน์. 2545 , 2)

ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการของอิทธิพลที่บุคคลหนึ่ง พยายามใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการนำ การศึกษาภาวะผู้นำ ครอบคลุมตั้งแต่คุณลักษณะ (Traits) ผู้นำ อำนาจ (Power) ของผู้นำ พฤติกรรม (Behavior) ของผู้นำ (เศวณิต เสดณานนท์. อ้างแล้ว , 2-9)

ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่ผู้นำช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าอะไรคือความสำคัญให้ภาพความเป็นจริงขององค์กรแก่ผู้อื่น ช่วยให้ผู้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก (สุเทพ พงศ์ศรีรัตน์. อ้างแล้ว, 3)

ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการให้จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดการรวมพลัง ความพยายามและความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Jacobs & Jaques. 1990, อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีรัตน์, อ้างแล้ว , 3)

ลักษณะของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำที่สำคัญ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2544, 21-24) พบว่า งานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำ พอสรุปแนวทางการศึกษาวิจัยเป็น 5 แนวทาง คือ

(1) แนวคิดเชิงอำนาจ-อิทธิพล (2) แนวคิดเชิงพฤติกรรม (3) แนวคิดเชิงคุณลักษณะ (4) แนวคิดเชิงสถานการณ์ และ (5) แนวคิดเชิงประสมประสาน

(1.) แนวคิดเชิงอำนาจ-อิทธิพล การที่ผู้นำจะทำให้ตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น เพื่อไปสู่การปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายขององค์กรนั้นต้องใช้พลังอำนาจ (Power) ซึ่งอำนาจนี้มีที่มาจากหลายแหล่ง โดยทั่วไปมาจาก 6 แหล่งสำคัญ (Bartol & others. 1998 ; อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ) คือ (หนึ่ง) อำนาจตามกฎหมาย เป็นอำนาจตามสายการบังคับบัญชาขององค์กร (สอง) อำนาจในการให้รางวัล เช่นการเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การสนับสนุนการศึกษาอบรม (สาม) อำนาจในการลงโทษ เมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การลดขั้นเงินเดือน การให้ออกจากงาน (สี่) อำนาจในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ อันเนื่องมาจากประสบการณ์ มีความรู้ หรือทักษะเชิงเทคนิคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา (ห้า) อำนาจในการมีข้อมูลสารสนเทศ เนื่องจากได้ ครอบครองและควบคุมข้อมูลสารสนเทศสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการวางแผนขององค์กร (หก) อำนาจเชิงอ้างอิง เป็นผลจากความนิยมชมชอบ ความเคารพนับถือ และความเป็นมิตรจากบุคคลอื่น

ผลการศึกษาแหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ ที่มีต่อปฏิภพกริยาของผู้ใต้บังคับบัญชา มี 3 ลักษณะ คือ (หนึ่ง) ก่อให้เกิดปฏิภพกริยาแบบพันธะผูกพัน (Commitment) ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายอยู่ใน ระดับสูง ซึ่งจะเกิดขึ้นกับองค์กรที่ผู้นำมีอำนาจเชิงอ้างอิงและอำนาจในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (สอง) ก่อให้เกิดปฏิภพกริยาแบบเห็นด้วย ยอมรับหรือมีความผูกพันอยู่ในระดับปานกลาง (Compliance) ซึ่งมักเกิดกับผู้นำแบบอำนาจตามกฎหมาย, จากการมีข้อมูลสารสนเทศ, อำนาจจากการให้รางวัล และ (สาม) ก่อให้เกิดปฏิภพกริยาแบบต่อต้าน ขัดขืนหรือไม่เห็นด้วย (Resistance) โดยดูเหมือนจะยอมรับ แต่ปฏิบัติตามอย่างเสียไม่ได้ หรืออาจถึงขั้นขัดขวางต่อการบรรลุจุดหมายขององค์กร ซึ่งเกิดในผู้นำที่ใช้อำนาจในการลงโทษ

(2.) แนวคิดเชิงพฤติกรรม การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิผลมีผู้ทำการศึกษาไว้หลายสำนัก พอสรุปโดยสังเขป ได้ดังนี้

ผลการศึกษาวิจัยที่มหาวิทยาลัยไอโอวา Lewin & Others พยายามหาคำตอบจากพฤติกรรม 3 รูปแบบ (หนึ่ง) แบบอำนาจนิยม (autocratic) เป็นแบบที่ผู้นำมีพฤติกรรมชอบ

ตัดสินใจเอง กำหนดวิธีการทำงานให้ทำ ให้ทราบจุดหมายของการทำงานแต่ละขั้นตอน เน้นการควบคุม (สอง) แบบประชาธิปไตยนิยม (democratic) เป็นผู้นำแบบมีพฤติกรรมการตัดสินใจโดยกลุ่ม ให้การกำหนดการทำงานร่วมกัน เน้นการให้คำแนะนำปรึกษา (สาม) แบบอิสระเสรีนิยม (laissez – faire) เป็นผู้นำแบบให้อิสระปล่อยผู้ปฏิบัติให้มีเสรีภาพในการทำงานอย่างสมบูรณ์ เพียงแต่จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้และคอยตอบคำถามข้อสงสัย หลีกเลี่ยงความเกี่ยวข้อง เป็นผู้นำที่ถูกหาว่าเป็นผู้นำแบบแทบจะไม่ทำอะไรเลย ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้นำทั้ง 3 แบบพบว่า กลุ่มที่มีผู้นำแบบอิสระเสรีนิยม ให้ผลการปฏิบัติงานต่ำกว่ากลุ่มที่มีผู้นำแบบอำนาจนิยมและแบบประชาธิปไตย ขณะที่กลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยนิยม และแบบอำนาจนิยมแม้จะมีปริมาณงานเท่า ๆ กัน แต่กลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตยนิยมกลับมีคุณภาพงานและผู้คนมีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่า แต่ในการศึกษาระยะหลัง ๆ พบว่า ผลการศึกษาในบางครั้งผู้นำแบบอำนาจนิยมก่อให้เกิดผลงานสูงกว่าหรือเท่ากัน กับผู้นำแบบประชาธิปไตยนิยม เว้นแต่เรื่องความพึงพอใจ (วิโรจน์ สารรัตนะ, อ้างแล้ว , 1-2) ในระยะต่อมา Tannenbaum & Schmidt (1973) ได้พัฒนาเส้นที่แสดงความต่อเนื่องของพฤติกรรมผู้นำจากขั้ว อำนาจนิยม (เน้นผู้บริหารเป็นศูนย์กลาง) ทางซ้ายมือไปหาขั้วแบบประชาธิปไตยนิยม (เน้นผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นศูนย์กลาง) ทางขวามือ การศึกษาพฤติกรรมผู้นำเพื่อดูว่าแบบใดดีที่สุดจึงต้องพิจารณาที่ตัวผู้นำ, ผู้ใต้บังคับบัญชา และสถานการณ์

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผลการศึกษาที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน สนับสนุนแนวคิดการแบ่งขั้วบนเส้นความต่อเนื่องของพฤติกรรมผู้นำ แต่เรียกด้านหนึ่งเป็นแบบมุ่งคนงาน (employee centered) อีกด้านหนึ่งเรียกว่าแบบมุ่งงาน หรือมุ่งผลผลิต (job/production centered) ผลการศึกษาพบว่า บางหน่วยงานที่มีผู้นำแบบมุ่งคนกลับมีผลผลิตต่ำ บางหน่วยงานที่มีผลผลิตสูงกลับมีผู้นำแบบมุ่งงาน จึงตั้งข้อสังเกตว่าน่าจะมีปัจจัยอื่นมาเกี่ยวข้อง มีผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยแห่งไอโฮโอ ศึกษาพฤติกรรมผู้นำโดยวัดพฤติกรรมผู้นำจากการศึกษาปัจจัยบางประการ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม และความพึงพอใจที่มีต่อประสิทธิภาพของงาน ได้ข้อสรุปกับพฤติกรรมผู้นำเป็น 2 แบบ คือแบบมุ่งโครงสร้างงาน ซึ่งคล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงาน มีการกำหนดบทบาททั้งตัวผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่พื้นฐานในการบริหารองค์กร เช่น การวางแผน การจัดองค์กร และการสั่งการ อีกรูปแบบหนึ่งคือ แบบมุ่งความสัมพันธ์ คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบ มุ่งคนงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจ เคารพใน

ความเห็น และคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ได้บังคับบัญชา มุ่งความเป็นมิตร มีการติดต่อสองทาง และให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การวิจัยเชิงพฤติกรรมของผู้นำ ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา มุ่งเน้นการแสวงหาข้อพิสูจน์ความแตกต่างของแบบอย่างพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างประสิทธิภาพและการขาดประสิทธิภาพของผู้นำ ในเรื่องการใช้พฤติกรรมในการทำงาน ใน 2 ประเด็น คือ การวิจัยลักษณะงาน การจัดการรูปแบบกิจกรรม และการวิจัยที่มุ่งที่การตรวจสอบเนื้อหาของกิจกรรมการจัดการบทบาทของการจัดการ

(3.) แนวคิดเชิงคุณลักษณะ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นไปยังคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำ เพื่อค้นหาคุณสมบัติที่ซ่อนเร้นในตัวผู้นำ คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ หนึ่ง คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล สอง แรงจูงใจของภาวะผู้นำ และสามปัจจัยด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของภาวะผู้นำ

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี. อ้างแล้ว , 37-40)

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป ที่ช่วยให้ผู้นำประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ดี การสร้างความไว้วางใจได้ ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มั่นคง เชื่อถือได้ มีลักษณะที่เด่น ทั้งทางกายภาพ บุคลิกภาพ ภูมิหลังทางสังคม สติปัญญา ความสามารถ การตัดสินใจ วิจารณ์ญาณ ความรู้ ทักษะการพูด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นคนกล้าแสดงออก การแสดงออกที่เหมาะสม ความมั่นคงทางอารมณ์ กระตือรือร้น มีอารมณ์ขันอบอุ่นและเอื้ออารี มีความอดทนสูงต่อความตึงเครียด การรู้จักตนเอง และมีวัตถุประสงค์ในการทำงาน

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน ที่มีผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย มีความคิดริเริ่ม มีความเข้าใจอารมณ์ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความสามารถในการยืดหยุ่นได้และปรับตัวได้ การควบคุมจิตใจตนเอง ความกล้าหาญ

(4.) แนวคิดเชิงสถานการณ์ มุ่งให้ความสำคัญในเรื่องของปัจจัยที่ทำให้เกิดสถานการณ์ อันได้แก่ อำนาจการสั่งการของผู้นำ ลักษณะความสุชุม รอบคอบ ลักษณะของการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆ ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา การจูงใจ สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นต้น

(5.) แนวคิดเชิงประสมประสาน เป็นแนวคิดที่มีความแตกต่างไปจากเรื่องอื่น ๆ ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการรวบรวมกรอบแนวคิดต่าง ๆ ประกอบด้วย คุณลักษณะ พฤติกรรม อำนาจและอิทธิพล และสถานการณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการพิสูจน์ภาวะผู้นำว่ามีผลต่อการทำงานขององค์กรมากน้อยเพียงไร

จากแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวคิดส่วนหนึ่งที่น่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาภาวะผู้นำจำนวนมากที่ผ่านมา ก็ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบผู้นำแบบใดที่เป็นรูปแบบผู้นำมีประสิทธิภาพสูงสุด (ธงชัย สันติวงษ์, 2540; 205) เพราะการศึกษาภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่มีตัวแปรจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อย่างหยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของกิจกรรมนั้นด้วย

2.9 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน

พัฒนาการของแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืนในประเทศไทยเพิ่งได้รับการกระตุ้นให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนไม่ยาวนานนี้ และการให้ความหมาย ขอบเขตของการจัดการก็มีความคลุมเครือ เข้าไปเกี่ยวข้องกับมิติการมองความสัมพันธ์ของรูปแบบการจัดการที่มุ่งเน้นในด้านต่าง ๆ จนทำให้เกิดรูปคำอื่น ๆ ที่มีนัยความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ที่มีกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแพร่หลายไปทั่วโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว คณะทำงานขณะนั้นได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายให้เข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยว Ecotourism ว่าเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวคุณภาพเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและดูแลสภาวะแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท คือ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด (เทิดชาย ช้วยบำรุง. 2546, 1-33, 1-34)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีพัฒนาการมาจากการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามำกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นตัวทุน หรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน การมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (สินธุ์ สโรบล. 2547, 7)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นทุนพื้นฐานของชุมชน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน ทุนวัฒนธรรมมีบทบาทในฐานะสินค้าและบริการที่ผ่านกระบวนการซื้อขายแลกเปลี่ยน จึงอาจเป็นฝ่ายถูกกระทำหรือบทบาทเชิงรับ ซึ่งอาจถูกบิดเบือนและสูญเสียคุณค่าจากผลกระทบจากการครอบงำของวัฒนธรรมจากภายนอก จึงต้องตระหนักต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่เป็นทุนที่สามารถสร้างความเป็นเอกลักษณ์ และความเข้มแข็งสู่การพัฒนาท้องถิ่น (ศศิธร นิธิปรีชา และคณะ. 2548, 76-79)

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มาจากการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองแผนแม่บทโลกใน “แผนปฏิบัติการ 21” ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในปี พ.ศ.2535 กำหนดกรอบทิศทางกำกับการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งสู่ดุลยภาพของมิติ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไทย ให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน และไม่ทำให้คนรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถที่จะสนองต่อความต้องการของตนเอง กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยนี้มาจากแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีดุลยภาพทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการผลิตของระบบเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพคนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น บริหารจัดการทรัพยากรและผลประโยชน์จากการพัฒนา คุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ปลูกฝังค่านิยมให้มีความพอเพียง และพึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันส่งเสริมการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยที่ดำเนินวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล สามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงบนฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ (<http://www.sufficiemcyconomy.org/>, กันยายน 2547)

Shirley Eber ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้ (เทิดชาย ช่วยบำรุง. อ้างแล้ว ; 1-28, 1-29)

การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว (Using Resource Sustainably)

การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสียจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว (Reducing Over-consumption and Waste)

การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Maintaining Diversity)

การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกรอบแผนกลยุทธ์ การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (Integrating Tourism into Planning)

การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย (Supporting Local Economics)

การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย (Involving Local Communities)

การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน (Consulting Stakeholders and the Public)

การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว (Training Staff)

การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย (Marketing Tourism Responsibly)

การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน (Undertaking Research)

2.10 การศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นของไทย

กรณีศึกษากระบวนการนำของคุณประยงค์ รณรงค์ อายุ 69 ปี แห่งตำบลไม้เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช เจ้าของรางวัลแมกไซไซ สาขาผู้นำชุมชน ประจำปี 2547 คุณลุงประยงค์ เป็นสามัญชนต้นแบบที่สามารถนำชุมชนไม้เรียงสู่การพัฒนาเรียนรู้ ฟังตนเอง โดยมีทัศนะการทำงานในชุมชนว่า ต้องพัฒนาระบบการลงมือทดลองดูมานาน จากความคิดเดิมที่ว่า “เรียนในสิ่งที่ทำ และทำในสิ่งที่เรียน” และพัฒนาปรับเปลี่ยนเป็น “เรียนในสิ่งที่ต้องรู้ และเรียนในสิ่งที่ควรรู้” จนกลายมาเป็นปรัชญาที่ชุมชนยึดถือ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้กับชุมชนไม้เรียง การเรียนรู้ตลอดชีวิต จดบันทึก ปรับปรุงแก้ไข แม้จะล้มเหลวหรือสำเร็จ บทสรุปที่ได้ คือ “ความรู้”

ตัวอย่าง เช่น การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาอย่างพารา ปี 2539 ของชุมชนไม้เรียง ได้ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเอาประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ถ่ายทอด จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนไม้เรียง” คุณประยงค์ รณรงค์ ได้ให้ความเห็นว่า **หัวใจสำคัญของการทำแผนแม่บทชุมชน คือ การร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา** แผนแม่บทชุมชนไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละชุมชนมีปัญหาไม่เหมือนกัน การทำแผนแม่บทชุมชน คือการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งแผนแม่บทนี้จะเป็นเสมือนเข็มทิศที่ชี้ทางการขับเคลื่อนของชุมชนไปในทิศทางที่ชุมชนต้องการ คุณประยงค์ เป็นผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ในการประสาน เพื่อให้เกิดเวทีของการเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูลท้องถิ่น การเรียนรู้ศักยภาพของชุมชนตนเองในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อันมีรากฐานจากการร่วมกันคิดร่วมกันทำของชุมชน นำไปสู่การวิเคราะห์ร่วมกันและร่วมกันหาบทสรุปของการแก้ไขปัญหา ซึ่งเชื่อมโยงกันทั้งระบบ จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนไม้เรียง และขยายออกไปเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งแบบยั่งยืนให้กับชุมชนต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคไทย

จากการศึกษาเรื่องศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น โดย สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่น ๆ (2537 , 45-69) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้นำได้รับการยอมรับจากชุมชน คือ (1) ความสามารถพิเศษในการมองปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (2) ความมุ่งมั่นจริงจัง และการทำงานด้วยความเสียสละของผู้นำ (3) การสร้างสรรคกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน และสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้จริง (4) การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก (5) มีบุคลิกภาพที่ชุมชนยอมรับได้ เช่น สนใจใฝ่รู้ศึกษา

ด้วยตนเองอยู่เสมอ กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ เรียนรู้ลองผิดลองถูกอย่างมุ่งมั่นไม่ย่อท้อ เป็นคนช่างคิด ช่างทำ ช่างสังเกต จดจำ ทำสามารถวิเคราะห์และแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถประสานงานกับองค์กรทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อระดมทรัพยากรมาแก้ปัญหาของชุมชน จากบุคลิภาพที่กล่าวมาทำให้ผู้นำมีลักษณะเด่นอีกประการหนึ่ง คือ มีความเข้าใจในชุมชนของตนเองและสังคมภายนอกชุมชน จนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน และสาเหตุของปัญหาได้ รวมทั้งสามารถประสานและเสนอทางออกในการแก้ปัญหาแก่ชาวบ้านในชุมชนของตนเองหรือชุมชนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น หลวงพ่อนาน และกลุ่มสหธรรม ในกิจกรรมการจัดตั้งสหบาลข้าวเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนข้าวหรือกรณีหาอยู่ เสนอทางออกในการแก้ปัญหาความแห้งแล้ง และราคาสินค้าเกษตรตกต่ำด้วยการทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

(6) ปัจจัยทางครอบครัวได้แก่ ภูมิหลังของครอบครัว เป็นบุตรของผู้นำในชุมชนที่มีอุดมการณ์ เคยได้รับการยอมรับจากชาวบ้านมาก่อน หรือมีคู่สมรสที่มีความเข้าใจ ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานพัฒนาชุมชน

นอกจากปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจัยด้านสถานการณ์ที่ทำให้ผู้นำมีบทบาทในการนำ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ (หนึ่ง) ปัจจัยภายในชุมชน ที่ทำให้ผู้นำมีโอกาสแสดงบทบาทการนำ คือ วิฤติการณ์ของชุมชน เช่น ชุมชนเกิดภัยแล้ง เกิดโรคพืชในไร่นา หรือการเกิดความขัดแย้งภายในชุมชน หรือสำนักทางการเมืองของชาวบ้านในชุมชน (สอง) ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล การสนับสนุนองค์กรเอกชน สถาบันการศึกษาท้องถิ่น กระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจจากระบบตลาดภายนอก เช่นราคาข้าวตกต่ำ

การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่น ๆ. (2537, 97-99) เป็นบทบาทสำคัญที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญ ในฐานะกลไกการร่วมมือร่วมใจ และการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มกิจกรรมซึ่งมีระดับของการมีส่วนร่วมอยู่ 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การร่วมคิดและร่วมวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา และทางเลือกแห่งการแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานทางความคิดในการประมวลความรู้ทั้งหมดของชุมชน เพื่อไปสู่ขั้นตอนต่อไป

ระดับที่ 2 การร่วมตัดสินใจ อันเป็นหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วม ที่จะให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ใช้อำนาจอันน้อยนิดของตนเองตัดสินใจว่าควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไร

ระดับที่ 3 การร่วมวางแผน เมื่อตัดสินใจว่าจะดำเนินการเป็นที่แน่นอนแล้ว จึงทำการวางแผนอย่างเป็นระบบวิเคราะห์ทำอะไรก่อนหลัง

ระดับที่ 4 การร่วมปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติการตามแนวทางใน 3 ระดับข้างต้น

ระดับที่ 5 การติดตามประเมินผล ในกิจกรรมที่ได้ร่วมปฏิบัติข้างต้น เพื่อสรุปผลการดำเนินงานว่าได้ผลตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง เพื่อนำผลไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

จากผลการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่น (สุเทพ สุนทรเณสัช. 2510, 108-111) โดยทำการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านนาอัสตร อำเภอบ้านนา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้นำที่มีลักษณะผู้นำแบบดั้งเดิม ผู้นำทั้งทางการและไม่ใช่ทางการ ต่างเป็นผลผลิตของสังคม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส ครู ชาวบ้านผู้มีอาวุโสที่ประพฤติดี แต่ความสามารถในการขอความร่วมมือของผู้นำจำกัดอยู่ในวงแคบที่ผลประโยชน์มีส่วนสัมพันธ์กับกลุ่มญาติพี่น้องที่ตนเป็นหัวหน้า หรือภายในหมู่บ้าน ในโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นที่เห็นผลทันทีเท่านั้น โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นสิ่งที่มองเห็นผลไม่ชัดเจนในทันที หรือเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในวงกว้างกว่าวงศ์ญาติพี่น้องหรือหมู่บ้านหรือชุมชนของตนนั้น จะอาศัยผู้นำแบบดั้งเดิมที่มีอยู่ไม่พอ จำเป็นจะต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางเทคนิคและวิชาการ มีทัศนคติและความรู้กว้างขวาง เพื่อสามารถถ่ายทอดเทคนิควิชาการให้ชาวบ้าน และสามารถประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ยังพบว่า ความขัดแย้ง ความแตกแยกกัน แม้ว่าจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน แต่เมื่อพัฒนาการสามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน และมีประโยชน์ร่วมกันของ ชุมชนส่วนรวม เช่น ประสานให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ กัน มาร่วมกันสร้างถนนเข้าหมู่บ้านที่ต้องใช้ร่วมกันหลายชุมชน เมื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งได้แล้ว ก็สามารถนำเอาความขัดแย้งนั้นมาเป็นบทเรียนของกลุ่มต่อไป.

2.11 สรุป

จากที่กล่าวมาแล้วทั้ง 9 แนวคิดข้างต้นและบทเรียนจากการศึกษาวิจัยของชุมชนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน ในบริบทของการศึกษาภาวะผู้นำที่ชี้ความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์นั้น ผู้นำในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญต่อปฏิบัติการที่ทำหน้าที่ระดมสรรพกำลังความสามารถของกลุ่มในชุมชน ให้ก้าวเดินไปในทิศทางที่ไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ต้องมีคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดทั้ง 9 ประการ กล่าวคือ การนำพาองค์กรสู่กระบวนการพัฒนาที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ไม่หวังรอความช่วยเหลือจากภายนอก ดำเนินกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และร่วมกันแก้ไขปัญหา ยึดหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล ที่โปร่งใส มีเหตุผล เสมอภาค รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่ลำเอียง มีคุณธรรม มีการวางแผนงาน ระดมความร่วมมือแบบเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคง มีความเข้มแข็งอดทนต่อความยากลำบาก อุปสรรคที่พบ แก้ไขด้วยความสุขุมสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้รับการทดสอบผ่านบริบทการดำเนินงานในชุมชนท้องถิ่นไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในบทนี้จะเสนอระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยประชากรวิจัยกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผล เพื่อหาคำตอบในโครงการวิจัยนี้ ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสาน ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาและนำผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อข้างต้นมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของกลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่ามีทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาวะผู้นำรวม 9 แนวความคิด ในแต่ละแนวคิดสะท้อนมิติของภาวะผู้นำองค์ที่มีต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการ ความตระหนักต่อเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในระดับท้องถิ่น ชุมชนและระดับชาติไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจยั่งยืนบนฐานการพึ่งตนเอง การดำเนินกิจกรรมภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล การตระหนักต่อแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง หรือบทเรียนจากการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไทยที่มีต่อกระบวนการในการร่วมมือร่วมใจ การสร้างเป็นเครือข่ายเพื่อการพัฒนาาร่วมกัน ให้เกิดความเข้มแข็งตลอดจนการสร้างความสามารถในการบริหารจัดการ ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำที่สะท้อนคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามแนวคิดข้างต้น เป็นองค์ประกอบของปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อกระบวนการดำเนินงาน(process)ของเศรษฐกิจชุมชนไทย นอกเหนือจากการมีทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่ล้ำค่า ซึ่งเป็นปัจจัยป้อน(input)สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวและยังเป็นหลักประกันต่อการผลิตผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน การศึกษาค้นคว้าจึงกำหนดกรอบการวิจัยที่ศึกษาภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ โดยกำหนดการวัดภาวะผู้นำ โดยใช้คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1)ด้านวุฒิ

ภาวะทางอารมณ์ 2) ด้านบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล 3) ด้านการเป็นนักวางแผน 4) ด้านการพึ่งพาตนเอง 5) ด้านการทำงานแบบเครือข่าย

การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องภาวะผู้นำของกลุ่มจัดที่พักในแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำที่ได้รับและไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ภาวะผู้นำในแหล่งท่องเที่ยวจึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับบริบทอื่นๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสำหรับกรอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีค่านิยมเชิงปฏิบัติการดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึงตัวกำหนดส่วนบุคคลของผู้ซึ่งในที่นี้หมายถึงประธานกลุ่มจัดที่พักโฮมสเตย์ ในเขตอีสานใต้ อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพในชุมชน สถานภาพในกลุ่มโฮมสเตย์

(2) ปัจจัยด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถพิเศษทางจิตใจที่มีการฝึกฝนจนเกิดวุฒิภาวะในการเผชิญปัญหา หรือความสามารถที่จะเผชิญความยากลำบากอดทนต่อปัญหา ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ ใช้อารมณ์ขันลดความตึงเครียด เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

(3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล หมายถึงการเปิดให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างอิสระตามหลักประชาธิปไตย กล้าตัดสินใจ มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ยุติธรรมเสมอภาคกัน

(4) ปัจจัยด้านนักวางแผน หมายถึงพฤติกรรมการทำงานอย่างมีระบบ เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กรมีการจัดโครงสร้างและกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่มการสื่อสารข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ความรู้ การหาข้อสรุปผลการดำเนินงานกลุ่มจากการระดมความคิดเห็นของสมาชิก และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบจุดแข็งจุดอ่อนของกลุ่มและนำผลการศึกษานั้นไปกำหนดแผนพัฒนากลุ่ม เพื่อการปรับปรุงกิจกรรมของกลุ่ม

(5) การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชุมชนอันเป็นทุนทางวัฒนธรรม การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เหนือกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยว การไม่ฝากความหวังหรือหวังจะพึ่งพาผู้อื่น มีความเชื่อมั่นต่อความสามารถของชุมชนที่จะกำหนดอนาคตของตนเอง

(6) การทำงานแบบเครือข่าย หมายถึง การที่ผู้นำมีความสามารถในการประสานงาน สร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก สร้างการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น โดยใช้ระบบสื่อสารในรูปแบบต่างๆ มาเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ความสำคัญกับการร่วมมือแบบเครือข่าย

3.3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.3.1 จากวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขต อีสานใต้ และข้อที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.3.1.1 ประชากรวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งสำรวจภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขต อีสานใต้ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวกีฬาและ นันทนาการระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 ซึ่งประชากรวิจัยประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับ และยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ใน 6 จังหวัดของอีสานใต้ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานีดังรายชื่อต่อไปนี้

ทำเนียบโฮมสเตย์ (<http://www.homestaythai.org> 4 ก.ค. 2549 และ HomeStay Fanclub.com.\ก.ย. 2549)

1. ภาคเหนือ	มี	46	แห่ง
2.ภาคกลาง	มี	19	แห่ง
3.ภาคตะวันออก	มี	25	แห่ง
4.ภาคใต้	มี	11	แห่ง
5.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มี	38	แห่ง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ประกอบด้วย
(1) จังหวัดร้อยเอ็ด	1	แห่ง
(2) จังหวัดเลย	1	แห่ง
(3) จังหวัดมุกดาหาร	1	แห่ง
(4) จังหวัดหนองคาย	6	แห่ง

(5) จังหวัดหนองบัวลำภู	1	แห่ง
(6) จังหวัดอำนาจเจริญ	1	แห่ง
(7) จังหวัดอุดรธานี	2	แห่ง
(8) จังหวัดอุบลราชธานี	12	แห่ง
(9) จังหวัดนครราชสีมา	8	แห่ง
(10) จังหวัดกาฬสินธุ์	1	แห่ง
(11) จังหวัดบุรีรัมย์	1	แห่ง
(12) จังหวัดสุรินทร์	1	แห่ง
(13) จังหวัดศรีสะเกษ	1	แห่ง
(14) จังหวัดชัยภูมิ	1	แห่ง
จังหวัดอุบลราชธานี	12	แห่ง ประกอบด้วย

- 1) หมู่บ้านค้อใต้
- 2) บ้านร่องคันแยงน้อย (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)
- 3) บ้านเวินปัก (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)
- 4) บ้านกุ่ม (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)
- 5) บ้านทารินทร์ (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)
- 6) บ้านดอนขุมเงิน (ผ่านการประเมินมาตรฐานฯ ปี 2548) (ไม่พบว่ามีกิจกรรมกลุ่ม)
- 7) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นเมือง (ผ่านการประเมินมาตรฐานฯ ปี 2548)
- 8) บ้านชะจอม (ผ่านการประเมินมาตรฐานฯ ปี 2548)
- 9) บ้านปะอาว (ผ่านการประเมินมาตรฐานฯ ปี 2548)
- 10) บ้านลาดเจริญ (ผ่านการประเมินมาตรฐานฯ ปี 2549)
- 11) บ้านตามุย (ไม่มีกรรมการกลุ่ม)
- 12) บ้านท่าลั้ง

จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) ชับไทรทองโฮมสเตย์ (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)
- 2) ด่านเกวียนโฮมสเตย์ (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)
- 3) นุเจ้าคุณโฮมสเตย์ (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)

- 4) มาบกราดโฮมสเตย์ (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)
- 5) วิถีไทโฮมสเตย์ (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)
- 6) โฮมสเตย์บ้านหนองไข่เหี้ย (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2548)
- 7) โฮมสเตย์บ้านปราสาท (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2547 และ ปี 2549)
- 8) โฮมสเตย์บ้านบุไทร (ผ่านการประเมินมาตรฐาน ปี 2547 และ ปี 2549)

จังหวัดบุรีรัมย์ 1 แห่ง คือ

บ้านคอกวัวปฐุมภูมิ ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ โทร.044-629510

จังหวัดชัยภูมิ 1 แห่ง คือ

บ้านตาตโดน ต.นาฝาย อ.เมือง จ.ชัยภูมิ โทร.086-2524347

จังหวัดสุรินทร์ 1 แห่ง คือ

บ้านหนองบัว (หมู่บ้านช้าง) ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ โทร.081-9776680

จังหวัดศรีสะเกษ 1 แห่ง คือ

บ้านละลมหนองหาร ต.ละลม อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ โทร.087-2583908

รายชื่อโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

1.โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 13 แห่ง (ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่มโฮมสเตย์ มี 12 แห่ง) คือ

- 1.1) บ้านปราสาท 282 หมู่ 7 ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา
- 1.2) บ้านบุไทร ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา 30370
- 1.3) ชับไทรทอง ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา 30370
- 1.4) โฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา
- 1.5) บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา 30370
- 1.6) มาบกราดโฮมสเตย์ ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา 30250
- 1.7) วิถีไทบ้านโฮมสเตย์ ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา
- 1.8) บ้านหนองไข่เหี้ย ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา จ.นครราชสีมา 30000
- 1.9) บ้านลาดเจริญ ต.นาแวง อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี 34170

1.10) บ้านปะอาว หมู่บ้านปะอาว ต.ปะอาว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

1.11) ชมรมอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพื้นเมือง บ้านหนองชาด ต.เขื่อนแก้ว อ.สิรินธร

จ.อุบลราชธานี โทร. 08-1955-8369

1.12) บ้านชะยอม ปาดงนาทาม ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม

จ.อุบลราชธานี โทร.045-249012

1.13) บ้านดอนขุมเงิน ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร จ.อุบลราชธานี

โทร. 08-9947-7780 (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

2.โฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ที่ยังคงดำเนินการกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มโฮมสเตย์มีจำนวน 6 แห่ง และไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว 6 แห่ง

2.1) หมู่บ้านค้อใต้ ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร จ.อุบลราชธานี

2.2) บ้านท่าล้ง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี โทร. 045-351153

2.3) บ้านหนองบัว (หมู่บ้านช้าง) ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ โทร.081-9776680

2.4) บ้านละลมหนองหาร ต.ละลม อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ โทร.087-2583908

2.5) บ้านคอกวัวปทุมภูมิ ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ โทร.044-629510

2.6) บ้านตาดโตน ต.นาฝาย อ.เมือง จ.ชัยภูมิ โทร.086-2524347

2.7) บ้านลุ่มพุก ต.กันทรารมย์ อ.ซำสูง จ.ศรีสะเกษ โทร. 086-6493453

(ไม่มีกิจกรรมกลุ่ม)

2.8) บ้านร่องคันแยงน้อย 92 หมู่บ้านร่องคันแยงน้อย ต.สำโรง อ.โพธิ์ไทย

จ.อุบลราชธานี 34340 โทร. 08-9223-4332 (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

2.9) บ้านเวินบึก หมู่บ้านเก็นบึก หมู่ 8 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม

จ.อุบลราชธานี 34220 โทร. 08-1967-1240 (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

2.10) บ้านกุ่ม 17 หมู่ 5 ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี 34220

โทร. 045-249022(ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

2.11) บ้านทารินทร์ 306 หมู่บ้านแก่ง ต.แก่ง อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี

34160 โทร. 045234045 (ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

2.12) บ้านตามุย หมู่บ้านตามุย หมู่ 4 ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี
34220 โทร.08-7878-3474 (ไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมกลุ่มแล้ว)

3.3.1.2 การสุ่มตัวอย่าง

จะดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากประชากรวิจัย ซึ่งประกอบด้วยรายชื่อโฮมสเตย์ในหัวข้อ 3.3.1.1 ข้างต้น โดยการสุ่ม 2 ครั้ง จากประชากรของกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 7 แห่ง จากจำนวนโฮมสเตย์ที่ยังคงดำเนินการกิจกรรมกลุ่ม 12 แห่ง และจากกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 6 แห่ง จากจำนวนโฮมสเตย์ที่ยังดำเนินการกิจกรรมกลุ่ม 6 แห่ง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากการจับฉลากรายชื่อโฮมสเตย์แต่ละกลุ่มแล้วทำการเก็บข้อมูลสมาชิกทุกคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด(แสดงไว้ในตารางที่ 62 ในภาคผนวก)

3. 3.1.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้นำ 1 ชุดและแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม 1 ชุด แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วย สถานภาพผู้ตอบ , สถานภาพของกลุ่ม, แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ และข้อคิดเห็นอื่น ๆ แบบสัมภาษณ์นี้ใช้จัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม ทั้งที่ได้รับและยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน ทุกกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วยสถานภาพของผู้ตอบ,แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ, คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มและข้อคิดเห็นอื่นๆ โดยคำถามในส่วนความเห็นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรม ลักษณะคำตอบเป็นแบบประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ในแต่ข้อกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ แบบสอบถามนี้ใช้จัดเก็บข้อมูลโดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกทั้งหมด เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการจัดเก็บแบบกึ่งสัมภาษณ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อาจมีทักษะการอ่าน และการเขียนไม่ดีนัก การสร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ มีการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปปรับปรุง และนำไปทำการทดลองใช้ (Try-out) โดยเลือกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียนในการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ แล้วทำการจัดเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้นำ และแบบสอบถามสมาชิกกลุ่มทั้งหมดรวม 27 ชุด แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบักอัลฟา (Cronbach's alpha) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้ผล

การวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นรวม มีค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9334 ซึ่งเป็นค่าใกล้ 1.00 มาก แสดงว่าคำถามปรนัย ทั้ง 51 คำถาม มีระดับความเชื่อมั่นสูงมากและเมื่อเลือกเฉพาะคำถามปรนัยในส่วนของการคิดเห็นต่อสภาพความเป็นจริงได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9465 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นที่สูงมาก และเมื่อเลือกเฉพาะคำถามปรนัยในส่วนของการคิดเห็นต่อความคาดหวัง ได้ค่าอัลฟาเท่ากับ 0.8549 ซึ่งก็ถือว่ามีความเชื่อมั่นที่สูงเช่นกันสำหรับแบบสัมภาษณ์,แบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์จาก out put ของโปรแกรม SPSS แสดงไว้ในภาคผนวก

3.3.1.4 การวิเคราะห์ผลและการให้ความหมาย

วิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ผลด้วยสถิติอ้างอิง เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของปัจจัย คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มที่พึงประสงค์ที่ได้รับและที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 โดยใช้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ย ด้วยการทดสอบแบบที (t-test) และ f-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For windows 11.5

3.3.1.5 การให้ความหมาย

การวิเคราะห์ผลจากค่าเฉลี่ยของการให้คะแนนรายปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณภาพทางอารมณ์ ด้านการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านพฤติกรรม การวางแผน ด้านการพึ่งตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย โดยค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จะให้ความหมาย ดังนี้

(1) ประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามสภาพความเป็นจริง มีดังนี้ คือ

- ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงน้อยที่สุด
- ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงน้อย
- ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงปานกลาง
- ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงมาก
- ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงมากที่สุด

(2) ประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามความต้องการ/ความคาดหวัง มีดังนี้ คือ

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการน้อยที่สุด

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการเล็กน้อย

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการมากที่สุด

3.3.2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางและยุทธศาสตร์ที่พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาสรุปเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาในมิติของการศึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะนำเสนอไว้เป็นข้อเสนอแนะในบทที่ 5

3.4 สรุป

จากการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยข้างต้น พอสรุปโดยสังเขปได้ว่า การศึกษารั้งนี้ ประชากรวิจัยประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2549 ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับรองและยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และยังคงดำเนินกิจกรรมในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ใน 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากการจับฉลากรายชื่อโฮมสเตย์ที่มีอยู่ในประชากรวิจัย และใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม และแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม เป็นเครื่องมือวิจัยและทำการวิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอ้างอิงด้วยการทดสอบ t-test, f-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For windows 11.5

บทที่ 4

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.1 บทนำ

ในบทนี้ จะนำเสนอผลการศึกษากวาระผู้นำของกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว เขตอีสานใต้ โดยจะแสดงผลการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 คือ **ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร** ซึ่งผลการศึกษาแสดงไว้ในตารางที่ 1 – 19 โดยที่ตารางที่ 1 จะแสดงภาพรวมของค่าเฉลี่ย ผลต่างของค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ในตารางที่ 2 – 6 จะเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามรายชื่อในแต่ละด้าน และตารางที่ 7 – 19 แสดงภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม สำหรับคำถามการวิจัย ข้อที่ 2 คือ **ภาวะผู้นำกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร** จะแสดงผลการศึกษาไว้ในตารางที่ 20 – 51 โดยตารางที่ 20 จะแสดงภาพรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกระหว่างกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองและกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และตารางที่ 21 – 51 จะแสดงผลการศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวังของทุกกลุ่มโฮมสเตย์ ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นต่างๆจะนำเสนอในตารางที่ 53 – 61 ในภาคผนวก

4.2 ผลการศึกษา

4.2.1 จากคำถามการวิจัยข้อที่ 1 **ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร** ได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.2.1.1 ภาพรวมเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน

ในตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและผลต่างของค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และ

ความต้องการ/คาดหวัง จากการจัดเก็บข้อมูลความเห็นของสมาชิกเจ้าของบ้านพักในกลุ่มโฮมสเตย์ 13 กลุ่ม จำนวน 215 คน พบว่า ภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามสภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวังทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับเป็นจริงมากและต้องการหรือคาดหวังมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาลที่สมาชิกมีความเห็นในระดับความต้องการหรือคาดหวังให้เกิดมากที่สุด นอกจากนี้แล้ว พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ตามสภาพความเป็นจริงมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังทั้ง 5 ด้าน โดยทดสอบด้วยค่า t แบบ Pair Sample Test พบว่าทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ย ผลต่างของค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวัง

คุณลักษณะผู้นำ และพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความ ต้องการ/คาดหวัง	N	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1.วุฒิภาวะทาง อารมณ์	สภาพความเป็นจริง	212	3.97	-0.40	-10.33*	.000
	สภาพความต้องการ/คาดหวัง	212	4.37			
2.ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	209	4.10	-0.40	-10.67*	.000
	สภาพความต้องการ/คาดหวัง	209	4.50			
3.นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	210	3.92	-0.53	-10.98*	.000
	สภาพความต้องการ/คาดหวัง	210	4.45			
4.พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	209	3.76	-0.20	-7.80*	.000
	สภาพความต้องการ/คาดหวัง	209	3.96			
5.การทำงานแบบ เครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	210	3.82	-0.53	-11.03*	.000
	สภาพความต้องการ/คาดหวัง	211	4.35			

*นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

4.2.1.2 แสดงค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ รายข้อทั้ง 50 ข้อ

จากตารางที่ 2-6 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะ และพฤติกรรมผู้นำรายข้อทุกข้อ (50 ข้อ) จำแนกเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านธรรมาภิบาล จำนวน 11 ข้อ ด้านนักวางแผน จำนวน 10 ข้อ ด้านการพึ่งพาตนเอง จำนวน 13 ข้อ และด้านการทำงานแบบเครือข่าย จำนวน 8 ข้อ โดยจำแนกตามสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวัง ของความเห็นจากสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด ทั้ง 13 กลุ่ม

ผลการศึกษาด้านที่ 1 ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการ/คาดหวัง ต่อภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ทั้ง 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนส่วนใหญ่เกือบทุกข้อทั้งสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.51คะแนน) ข้อที่ 4 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของสภาพความเป็นจริงปานกลาง(3.37 คะแนน) ข้อที่ 6 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.61 คะแนน) ข้อที่ 7 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.53 คะแนน)

ผลการศึกษา ด้านที่ 2 ด้านธรรมาภิบาลของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำด้านธรรมาภิบาลทั้ง 11 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนสูงกว่า ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้ออยู่ในระดับจริงมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากความต้องการ/คาดหวังในข้อที่ 1 – 6 และข้อที่ 9 มีค่า 4.54, 4.53, 4.64, 4.61, 4.53, 4.56 และ 4.67 ตามลำดับอยู่ในระดับความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 3 ด้านนักวางแผนของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำด้านการเป็นนักวางแผนทั้ง 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการคาดหวังสูงกว่า ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้ออยู่ในระดับจริงมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากความต้องการ/คาดหวังในข้อที่ 5 และ 6 มีค่า 4.52 ซึ่งอยู่ในระดับความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 4 ด้านการพึ่งพาตนเองของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขต อีสานใต้ จากตารางที่ 5 พบว่า การพึ่งพาตนเองในข้อที่ 1 – 2 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความต้องการ/คาดหวัง และจัดอยู่ในระดับเป็นจริงน้อย ต้องการน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 2.47 และ 1.84 ในข้อที่ 1 และเท่ากับ 2.07 และ 1.74 ในข้อที่ 2 สำหรับค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในข้อที่ 3 ตามสภาพความเป็นจริงเท่ากับ 3.35 ตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 3.37 ซึ่งจัดว่ามีระดับคะแนนปานกลางสำหรับข้อที่ 4 – 13 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับจริงมากทั้งหมด ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับต้องการมากเกือบทั้งหมด ยกเว้นข้อที่ 7, 9, 10, 11 และ 12 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 4.55, 4.65, 4.56, 4.61 และ 4.66 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่ามีระดับคะแนนต้องการมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 5 ด้านการทำงานแบบเครือข่ายของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ด้านการทำงานแบบเครือข่ายทั้ง 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวังเกือบทั้งหมดอยู่ในระดับเป็นจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นข้อที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง ในระดับมากที่สุด 4.52 คะแนน และข้อที่ 5 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริง ในระดับปานกลาง (3.27 คะแนน)

4.2.1.3 ภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม โดยวิธีทดสอบค่า t แบบ Pair Sample Test ในตารางที่ 7 – 19

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านมาบกราด

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1.วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	16	3.95	-0.37	-4.79*	.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.32			
2.ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	16	4.55	-0.27	-4.67*	.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.81			
3.นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	16	4.33	-0.45	-5.21*	.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.78			
4.พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	16	3.75	-0.22	-3.05*	.008
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	3.97			
5.การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	16	4.05	-0.52	-4.29*	.001
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.56			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาภาวะผู้นำโดยการเปรียบเทียบคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านมาบกราด พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สมาชิกกลุ่มต้องการ/คาดหวัง สูงกว่าค่าเฉลี่ยจากสภาพความเป็นจริงทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับจริงมาก และต้องการมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริง, ตามความต้องการ/คาดหวัง ด้านนักวางแผนตามความต้องการ/คาดหวัง และด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามความต้องการ/คาดหวัง ซึ่งมีระดับคะแนนในระดับจริงมากที่สุดและต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านบุไทร

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	16	3.89	-0.73	-4.59*	.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.63			
2. ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	16	4.27	-0.42	-2.91*	.0011
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.69			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	16	4.19	-0.42	-4.04*	.001
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.61			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	16	4.02	-0.14	-1.79	.093
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.16			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	16	3.90	-0.65	-7.26*	.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	16	4.55			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ของโฮมสเตย์บ้านบุไทร พบว่าระดับคะแนนตามสภาพจริงอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ตามความต้องการ/คาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงใน 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านการพึ่งพาตนเอง

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์วิถีไทยบ้านโฮมเสตย์

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1.วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	19	4.04	-0.34	-3.60*	.002
	ความต้องการ/คาดหวัง	19	4.39			
2.ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	18	4.15	-0.47	-4.00*	0.001
	ความต้องการ/คาดหวัง	18	4.62			
3.นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	18	3.91	-0.68	-3.24*	0.005
	ความต้องการ/คาดหวัง	18	4.59			
4.พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	19	3.72	-0.18	-1.80	0.088
	ความต้องการ/คาดหวัง	19	3.90			
5.การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	19	3.87	-0.59	-	0.016
	ความต้องการ/คาดหวัง	19	4.46			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาภาวะผู้นำ 5 ด้านของกลุ่มโฮมสเตย์วิถีไทยบ้านโฮมเสตย์พบว่า ระดับคะแนนอยู่ในระดับจริงมากและต้องการ/คาดหวังมาก ในเกือบทุกด้าน ยกเว้นสภาพความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาลและด้านนักวางแผนมีระดับคะแนนต้องการ/คาดหวังมากที่สุด และผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างสภาพความเป็นจริงกับสภาพความต้องการพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ , ด้านธรรมาภิบาล,ด้านนักวางแผนที่ระดับ 0.01 และด้านการทำงานแบบเครือข่ายที่ระดับ 0.05 โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยของคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าสภาพความต้องการ/คาดหวัง

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านตาตโดน

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1.วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	6	3.98	-0.52	-2.44	0.06
	ความต้องการ/คาดหวัง	6	4.50			
2.ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	6	3.84	-0.54	-2.49**	0.05
	ความต้องการ/คาดหวัง	6	4.38			
3.นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	6	3.86	-0.54	-2.64**	0.05
	ความต้องการ/คาดหวัง	6	4.40			
4.พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	6	3.60	-0.28	-7.49*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	6	3.87			
5.การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	6	3.39	-0.78	-3.98*	0.01
	ความต้องการ/คาดหวัง	6	4.17			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 10 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านตาตโดน มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านธรรมาภิบาล และด้านนักวางแผนที่ระดับ 0.01 ในด้านการพึ่งพาตนเองและด้านการทำงานแบบเครือข่าย โดยเกือบทุกด้านมีระดับคะแนนในระดับจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นตามสภาพความต้องการ/คาดหวังด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด (4.50 คะแนน)

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	33	4.34	-0.426	-6.47*	0.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	33	4.77			
2. ธรรมชาติภาพ	สภาพความเป็นจริง	33	4.48	-0.381	-8.34*	0.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	33	4.86			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	33	4.47	-0.360	-9.25*	0.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	33	4.83			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	33	4.02	-0.121	-2.53**	0.016
	ความต้องการ/คาดหวัง	33	4.14			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	33	4.34	-0.417	-7.79*	0.000
	ความต้องการ/คาดหวัง	33	4.75			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 11 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ของโฮมสเตย์บ้านปราสาท มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงกับสภาพความต้องการ/คาดหวังต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ใน 4 ด้าน ยกเว้นการพึ่งพาตนเอง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง ทุกด้าน ระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด (ยกเว้นด้านการพึ่งตนเองตามความต้องการอยู่ในระดับมาก)

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	24	3.26	-0.12	-0.90	0.38
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	3.39			
2. ธรรมชาติภาพ	สภาพความเป็นจริง	24	3.33	-0.28	-2.16**	0.04
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	3.61			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	24	3.28	-0.31	-2.51**	0.02
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	3.59			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	24	3.18	-0.20	-3.16*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	3.39			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	24	3.13	-0.46	-4.22*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	3.59			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 12 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน ของโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนแตกต่างกันระหว่างสภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวังต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านธรรมชาติภาพและด้านนักวางแผน ที่ระดับ 0.01 ในด้านการพึ่งพาตนเองและด้านการทำงานแบบเครือข่าย โดยค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง ทุกด้าน และค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับจริงปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมาก

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านค้อใต้

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	24	3.86	-0.44	-3.71*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	24	4.30			
2. ธรรมชาติบาริบาล	สภาพความเป็นจริง	22	3.90	-0.30	-1.96	0.06
	ความต้องการ/คาดหวัง	22	4.20			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	23	3.31	-0.97	-4.93*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	23	4.28			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	21	3.59	-0.33	-2.59**	0.02
	ความต้องการ/คาดหวัง	21	3.92			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	22	3.45	-0.45	-2.15**	0.04
	ความต้องการ/คาดหวัง	22	3.90			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 13 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านค้อใต้ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนแตกต่างกันระหว่างสภาพความเป็นจริง และสภาพความต้องการ/คาดหวัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการพึ่งพาตนเองและด้านการทำงานแบบเครือข่าย โดยที่มีระดับคะแนนตามความเป็นจริงด้านการทำงานแบบเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ และด้านนักวางแผน มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนระหว่างสภาพความเป็นจริงกับสภาพความต้องการ/คาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริง ,ตามสภาพความต้องการอยู่ในระดับมาก ในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีระดับคะแนนปานกลางในสภาพความเป็นจริงด้านนักวางแผน และมีระดับตามความต้องการ/คาดหวังในระดับมากด้านนักวางแผน

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะชอม

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	29	3.83	-0.72	-6.57*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	29	4.55			
2. ธรรมชาติภาพ	สภาพความเป็นจริง	29	3.63	-0.76	-6.24*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	29	4.39			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	29	3.57	-0.78	-4.85*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	29	4.35			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	29	3.69	-0.22	-2.94*	0.01
	ความต้องการ/คาดหวัง	29	3.91			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	29	3.35	-0.91	-6.35*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	29	4.25			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 14 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านชะชอม มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน และค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังทุกด้าน มีระดับคะแนนเฉลี่ย ตามสภาพความเป็นจริงในระดับมาก ใน 4 ด้าน ยกเว้น ด้านการทำงานแบบเครือข่ายมีระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับคะแนนเฉลี่ย ตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับต้องการคาดหวังมากใน 4 ด้าน ซึ่งยกเว้นด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ อยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมากที่สุด

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านหมูบ้านช้าง

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	10	4.25	-0.16	-1.94	0.08
	ความต้องการ/คาดหวัง	10	4.41			
2. ธรรมชาติบาร	สภาพความเป็นจริง	10	4.35	-0.39	-6.28*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	10	4.74			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	10	4.15	-0.53	-4.15*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	10	4.68			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	10	4.07	-0.32	-4.41*	0.00
	ความต้องการ/คาดหวัง	10	4.39			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	10	4.20	-0.54	-3.04	0.01
	ความต้องการ/คาดหวัง	10	4.74			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 15 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านหมูบ้านช้าง (บ้านหนองบัว จ.สุรินทร์) มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังทุกด้าน และมีระดับคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ใน 4 ด้าน ยกเว้นด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ และมีระดับคะแนนตามความต้องการหรือคาดหวังในระดับมากที่สุดด้านธรรมชาติบาร, ด้านนักวางแผน และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ส่วนระดับคะแนนด้านอื่นๆอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าล้ง

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	8	4.69	0.20	0.70	0.51
	ความต้องการ/คาดหวัง	8	4.48			
2. ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	8	4.86	-0.11	-1.00	0.35
	ความต้องการ/คาดหวัง	8	4.98			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	8	4.83	-0.16	-1.00	0.35
	ความต้องการ/คาดหวัง	8	4.99			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	8	4.08	-0.23	-1.93	0.09
	ความต้องการ/คาดหวัง	8	4.31			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	8	4.78	-0.22	-1.00	0.35
	ความต้องการ/คาดหวัง	8	5.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 16 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านท่าล้ง มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง ยกเว้นด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงสูงกว่าตามความต้องการ/คาดหวัง

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านคอกวัวปทุมภูมิ

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	9	4.15	-0.34	-1.85	0.10
	ความต้องการ/คาดหวัง	9	4.49			
2. ธรรมชาติบาล	สภาพความเป็นจริง	9	4.44	-0.10	-0.74	0.48
	ความต้องการ/คาดหวัง	9	4.55			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	9	4.17	-0.28	-1.49	0.17
	ความต้องการ/คาดหวัง	9	4.44			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	9	4.12	0.00	-0.09	0.93
	ความต้องการ/คาดหวัง	9	4.12			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	9	4.35	-0.16	-2.23	0.06
	ความต้องการ/คาดหวัง	9	4.51			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 17 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านคอกวัวปทุมภูมิ มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง ทุกด้าน

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1. วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	7	4.04	-0.25	-1.14	0.30
	ความต้องการ/คาดหวัง	7	4.29			
2. ธรรมชาติภาพ	สภาพความเป็นจริง	7	4.04	-0.53	-2.54**	0.04
	ความต้องการ/คาดหวัง	7	4.57			
3. นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	7	3.66	-0.63	-1.63	0.15
	ความต้องการ/คาดหวัง	7	4.29			
4. พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	7	3.66	-0.18	-0.79	0.46
	ความต้องการ/คาดหวัง	7	3.84			
5. การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	7	3.86	-0.23	-0.45	0.67
	ความต้องการ/คาดหวัง	7	4.09			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 18 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงด้านเดียว คือด้านธรรมชาติภาพ ส่วนอีก 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง ในทุกด้าน ทั้ง 5 ด้าน

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความแตกต่างในภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์บ้านปะอาว

คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ	สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	จำนวน	$\bar{x}$	ผลต่างของ $\bar{x}$	t	Sig.
1.วุฒิภาวะทางอารมณ์	สภาพความเป็นจริง	11	4.06	-0.41	-2.63**	0.03
	ความต้องการ/คาดหวัง	11	4.47			
2.ธรรมาภิบาล	สภาพความเป็นจริง	11	4.40	-0.26	-1.46	0.17
	ความต้องการ/คาดหวัง	11	4.65			
3.นักวางแผน	สภาพความเป็นจริง	11	4.01	-0.42	-1.33	0.21
	ความต้องการ/คาดหวัง	11	4.43			
4.พึ่งพาตนเอง	สภาพความเป็นจริง	11	3.86	-0.16	-1.84	0.09
	ความต้องการ/คาดหวัง	11	4.02			
5.การทำงานแบบเครือข่าย	สภาพความเป็นจริง	11	3.95	-0.56	-2.10	0.06
	ความต้องการ/คาดหวัง	11	4.51			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 19 ผลการศึกษา พบว่าภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านของโฮมสเตย์บ้านปะอาว มีค่าเฉลี่ยคะแนนตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่วนด้านอื่นๆอีก 4 ด้าน มีความแตกต่างกันระหว่างคะแนนตามสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวังอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าตามความต้องการ/คาดหวัง ทุกด้าน ทั้ง 5 ด้าน และคะแนนอยู่ในระดับจริงมากและต้องการ/คาดหวังมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาลและด้านการทำงานแบบเครือข่าย คะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2.2 จากคำถามการวิจัย ข้อที่ 2 ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร ได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.2.2.1 ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ตรงกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ดังตารางที่ 20

จากตารางที่ 20 เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคุณลักษณะ/พฤติกรรม ผู้นำทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามสภาพจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มได้รับกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยใน 4 ด้าน คือ วุฒิภาวะทางอารมณ์ นักวางแผน การพึ่งพาตนเอง และการทำงานแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงอยู่ในระดับจริงมาก และตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับต้องการมากเช่นกัน ยกเว้น ด้านธรรมาภิบาลที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ทั้งในกลุ่มที่ได้รับการรับรองและกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และเมื่อพิจารณาผลต่างของค่าเฉลี่ยรายด้าน 5 ด้าน พบว่า มีเพียงด้านนักวางแผนตามสภาพความจริงและด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มที่ได้รับการรับรอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานในด้านอื่นๆที่เหลือ พบว่าทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้รับการรับรองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่า t (Independent Sample Test) พบว่ามีเพียงค่าเฉลี่ยด้านการพึ่งพาตนเอง ตามความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงคู่เดียว โดยระดับคะแนนของกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมาก (3.92 คะแนน) และกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ก็อยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมาก (4.06 คะแนน) เช่นกัน

4.2.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรม ผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง เพื่อดูว่า กลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีกลุ่มใดบ้างที่มีผู้นำมีคุณลักษณะและพฤติกรรมในแต่ละด้านแตกต่างกัน โดยจะแสดงผลการศึกษาออกเป็น 10 ตัวแปร (หรือ 10 ด้าน) คือ

- ด้านที่ 1 ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริง
- ด้านที่ 2 ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความต้องการ / คาดหวัง
- ด้านที่ 3 ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริง
- ด้านที่ 4 ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความต้องการ / คาดหวัง
- ด้านที่ 5 ด้านนักวางแผนตามสภาพความเป็นจริง
- ด้านที่ 6 ด้านนักวางแผนตามสภาพความต้องการ / คาดหวัง
- ด้านที่ 7 ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความเป็นจริง

ด้านที่ 8 ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความต้องการ / คาดหวัง

ด้านที่ 9 ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความเป็นจริง

ด้านที่ 10 ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความต้องการ / คาดหวัง

ผลการศึกษาแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน จะแสดงผลในรูปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแต่ละด้าน และจะทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน ด้วยค่า F-test ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ก็แสดงว่า กลุ่มโฮมสเตย์อย่างน้อย 1 คู่มิมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำในด้านนั้นๆ ก็จะทำให้การทดสอบเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparisons) เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแต่ละด้านทั้ง 10 ด้านของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 21 – 50

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 1 ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริง แสดงไว้ในตารางที่ 21 – 23

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	3.95	0.53	0.13
บุไทร	16	3.89	0.74	0.19
วิถีไทรบ้าน	19	4.04	0.44	0.10
บ้านตาตโตน	6	3.98	0.62	0.25
บ้านปราสาท	33	4.34	0.26	0.05
ด่านเกวียน	24	3.26	0.42	0.09
ค้อใต้	26	3.80	0.56	0.11
ชะชอม	29	3.83	0.56	0.10
หมู่บ้านช้าง	10	4.25	0.37	0.12
ท่าลี่	8	4.69	0.53	0.19

ตารางที่ 21 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริง
ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
คอกว๊ว	9	4.15	0.41	0.14
ละลม	7	4.04	0.58	0.22
ปะฮาว	11	4.06	0.54	0.16

ตารางที่ 22 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านภาวะทางอารมณ์ ในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์
ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความเป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	23.35	12	1.95	7.77*	0.00
	ภายในกลุ่ม	50.34	201	0.25		
	รวมทั้งหมด	73.69	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 21 – 23 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้าน วุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริง ของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 คู่ คือ

คู่ที่ 1 กลุ่มโฮมสเตย์บ้านวิถีไทย (มีค่าเฉลี่ย 4.04 คะแนน) กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน (มีค่าเฉลี่ย 3.26 คะแนน) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คู่ที่ 2 กลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท (มีค่าเฉลี่ย 4.34 คะแนน) กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน (มีค่าเฉลี่ย 3.26 คะแนน) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คู่ที่ 3 กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน (มีค่าเฉลี่ย 3.26 คะแนน) กับกลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้านช้าง (มีค่าเฉลี่ย 4.25 คะแนน) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คู่ที่ 4 กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน (มีค่าเฉลี่ย 3.26 คะแนน) กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าลี่ (มีค่าเฉลี่ย 4.69 คะแนน) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้าน ที่ 2 ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ตามความต้องการ/คาดหวังในตารางที่ 24 – 26

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.32	0.52	0.13
บุไทร	16	4.63	0.43	0.11
วิถีไทบ้าน	19	4.39	0.62	0.14
บ้านตาตโตน	6	4.50	0.18	0.07
บ้านปราสาท	33	4.77	0.32	0.06
ด่านเกวียน	24	3.39	0.54	0.11
ค้อใต้	24	4.30	0.49	0.10
ชะจอม	29	4.55	0.29	0.05
หมู่บ้านช้าง	10	4.41	0.47	0.15
ท่าลี่	8	4.48	0.42	0.15

ตารางที่ 24 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความ
ต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
คอกว๊ว	9	4.49	0.43	0.14
ละลม	7	4.29	0.39	0.15
ปะอว	11	4.47	0.52	0.16

ตารางที่ 25 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านภาวะทางอารมณ์ ในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มหมู่บ้าน

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
ความต้องการ/คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	31.10	12.00	2.59	12.82*	0.00
	ภายในกลุ่ม	40.21	199.00	0.20		
	รวมทั้งหมด	71.31	211.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 24 – 26 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 12 คู่ โดยคู่ที่ 1 – 11 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และคู่ที่ 12 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.32 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.63 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 4.39 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านตาดโตน(ค่าเฉลี่ย 4.50 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านปรางสาท(ค่าเฉลี่ย 4.77 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 4.30 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 4.55 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.41 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านท่าลั้ง(ค่าเฉลี่ย 4.48 คะแนน)

คู่ที่ 10: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.49 คะแนน)

คู่ที่ 11: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านละลมฯ(ค่าเฉลี่ย 4.29 คะแนน)

คู่ที่ 12: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.47 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 3 ด้านธรรมาภิบาล ตามสภาพความเป็นจริงแสดงไว้ในตารางที่ 27 – 29

ตารางที่ 27 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.55	0.30	0.08
บุไทร	16	4.27	0.63	0.16
วิถีไทรบ้าน	19	4.17	0.75	0.17
บ้านตาดโตน	6	3.84	0.39	0.16
บ้านปราสาท	33	4.48	0.28	0.05
ด่านเกวียน	24	3.33	0.62	0.13
ค้อใต้	26	3.89	0.63	0.12
ชะจอม	29	3.63	0.69	0.13
หมู่บ้านช้าง	10	4.35	0.26	0.08
ท่าลี่	8	4.86	0.39	0.14
คอกวัว	9	4.44	0.70	0.23
ละลม	7	4.04	0.81	0.31
ปะอาว	11	4.40	0.54	0.16

ตารางที่ 28 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความเป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	37.68	12	3.14	9.66*	0.00
	ภายในกลุ่ม	65.32	201	0.32		
	รวมทั้งหมด	103	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 27 – 29 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริงของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 11 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 6 – 11 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.55 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.48 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.63 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.48 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.86 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.86 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.63 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.27 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 4.17 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.63 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.55 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.35 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน)

คู่ที่ 10: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.44 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน)

คู่ที่ 11: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.40 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.33 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 4 ด้านธรรมาภิบาล ตามความต้องการ/คาดหวัง แสดงไว้ในตารางที่ 30 – 32

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.81	0.21	0.05
บุไทร	16	4.69	0.25	0.06
วิถีไทรบ้าน	18	4.62	0.45	0.11
บ้านตาดโตน	6	4.38	0.49	0.20
บ้านปราสาท	33	4.86	0.18	0.03
ด่านเกวียน	24	3.61	0.69	0.14
ค้อใต้	22	4.20	0.63	0.13
ชะซอม	29	4.39	0.35	0.06
หมู่บ้านช้าง	10	4.74	0.29	0.09
ท่าลี่	8	4.98	0.06	0.02
คอกวัว	9	4.55	0.67	0.22
ละลม	7	4.57	0.54	0.20
ปะอาว	11	4.65	0.33	0.10

ตารางที่ 31 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความต้องการ/ คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	30.60	12	2.55	13.50*	0.00
	ภายในกลุ่ม	37.02	196	0.19		
	รวมทั้งหมด	67.62	208			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 30 – 32 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านธรรมาภิบาลตามความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 11 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 10 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 11 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.81 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.69 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 4.62 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.86 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 4.39 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.74 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านท่าลิง(ค่าเฉลี่ย 4.98 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.55 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.65 คะแนน)

คู่ที่ 10: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 4.20 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.86 คะแนน)

คู่ที่ 11: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านละลมฯ(ค่าเฉลี่ย 4.57 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.61 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 5 ด้านนักวางแผน ตามสภาพความเป็นจริงแสดงไว้ในตารางที่ 33 – 35

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านนักวางแผนตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.33	0.42	0.11
บุไทร	16	4.19	0.64	0.16
วิถีไทรบ้าน	19	3.93	1.04	0.24
บ้านตาดโตน	6	3.86	0.42	0.17
บ้านปราสาท	33	4.47	0.25	0.04
ด่านเกวียน	24	3.28	0.52	0.11
ค้อใต้	26	3.35	0.65	0.13
ชะจอม	29	3.57	0.79	0.15
หมู่บ้านช้าง	10	4.15	0.22	0.07
ท่าลี่	8	4.83	0.49	0.18
คอกวัว	9	4.17	0.87	0.29
ละลม	7	3.66	0.82	0.31
ปะอาว	11	4.01	0.93	0.28

ตารางที่ 34 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำ ด้านนั้กว้างแผนในสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความเป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	43.88	12	3.66	8.55*	0.00
	ภายในกลุ่ม	85.93	201	0.43		
	รวมทั้งหมด	129.81	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 33 – 35 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านนักวางแผนตามสภาพความเป็นจริงของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 8 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 6 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 7 – 8 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.28 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.47 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.47 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.35 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.47 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.57 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.28 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.83 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.35 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.83 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.57 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.83 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.28 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.33 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.35 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.33 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 6 ด้านนักวางแผน ตามความต้องการ/คาดหวัง แสดงไว้ในตารางที่ 36 – 38

ตารางที่ 36 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านนักวางแผน ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง
ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.78	0.23	0.06
นุไทร	16	4.61	0.37	0.09
วิถีไทรบ้าน	18	4.59	0.43	0.10
บ้านตาตโตน	6	4.40	0.43	0.18
บ้านปราสาท	33	4.83	0.20	0.04
ด่านเกวียน	24	3.59	0.42	0.09
ค้อใต้	23	4.28	0.78	0.16
ชะขอม	29	4.35	0.42	0.08
หมู่บ้านช้าง	10	4.68	0.29	0.09
ท่าล้ง	8	4.99	0.04	0.01
คอกวัว	9	4.44	0.48	0.16
ละลม	7	4.29	0.98	0.37
ปะอาว	11	4.43	0.54	0.16

ตารางที่ 37 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านนักวางแผนตามในสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์
ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความต้องการ/ คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	29.07	12	2.42	11.36*	0.00
	ภายในกลุ่ม	41.99	197	0.21		
	รวมทั้งหมด	71.06	209			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 36 – 38 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านนักวางแผน ตามความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 10 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 8 – 10 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.78 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.61 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 4.59 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.83 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 4.35 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.68 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านท่าลิง(ค่าเฉลี่ย 4.99 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 4.28 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.44 คะแนน)

คู่ที่ 10: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.43 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 7 ด้านการพึ่งพาตนเอง ตามสภาพความเป็นจริงแสดงไว้ในตารางที่ 39 - 41

ตารางที่ 39 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านพึงพาตนเองตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่ม
โฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	3.75	0.22	0.06
นุไทร	16	4.02	0.52	0.13
วิถีไทรบ้าน	19	3.72	0.55	0.13
บ้านตาดโตน	6	3.60	0.23	0.10
บ้านปราสาท	33	4.02	0.28	0.05
ด่านเกวียน	24	3.18	0.34	0.07
ค้อใต้	26	3.61	0.38	0.07
ชะขอม	29	3.69	0.43	0.08
หมู่บ้านช้าง	10	4.07	0.20	0.06
ท่าล้ง	8	4.08	0.25	0.09
คอกวัว	9	4.12	0.34	0.11
ละลม	7	3.66	0.45	0.17
ปะทิว	11	3.86	0.22	0.07

ตารางที่ 40 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความเป็นจริง	ระหว่างกลุ่ม	15.39	12	1.28	9.31*	0.00
	ภายในกลุ่ม	27.68	201	0.14		
	รวมทั้งหมด	43.07	213			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 39 – 41 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านการพึ่งตนเองตามสภาพความเป็นจริงของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 9 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 5 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 6 – 9 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.02 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.02 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.07 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.08 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านคอกวัว(ค่าเฉลี่ย 4.12 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 3.75 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 3.72 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านชะยอม(ค่าเฉลี่ย 3.69 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.18 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 3.86 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 8 ด้านการพึ่งพาตนเอง ตามความต้องการ/คาดหวัง แสดงไว้ในตารางที่ 42 - 44

ตารางที่ 42 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง
ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	3.97	0.24	0.06
นุไทร	16	4.16	0.33	0.08
วิถีไทรบ้าน	19	3.90	0.32	0.07
บ้านตาดโตน	6	3.87	0.25	0.10
บ้านปราสาท	33	4.14	0.21	0.04
ด่านเกวียน	24	3.39	0.28	0.06
ค้อใต้	21	3.92	0.57	0.12
ชะขอม	29	3.91	0.25	0.05
หมู่บ้านช้าง	10	4.39	0.22	0.07
ท่าล้ง	8	4.31	0.14	0.05
คอกวัว	9	4.12	0.34	0.11
ละลม	7	3.84	0.32	0.12
ปะทิว	11	4.02	0.28	0.08

ตารางที่ 43 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์
ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความต้องการ/ คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	13.11	12	1.09	11.23*	0.00
	ภายในกลุ่ม	19.05	196	0.10		
	รวมทั้งหมด	32.16	208			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 42 – 44 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านการพึ่งพาตนเอง ตามความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 10 คู่ ที่ระดับ 0.01 มีดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 3.97 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านนุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.16 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 3.90 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.14 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.92 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 3.91 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.39 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 4.31 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.12 คะแนน)

คู่ที่ 10: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.39 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.02 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 9 ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็นจริงแสดงไว้ในตารางที่ 45 - 47

ตารางที่ 45 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็น
จริงของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.05	0.55	0.14
บุไทร	16	3.90	0.59	0.15
วิถืไทบ้าน	19	3.87	1.04	0.24
บ้านตาดโตน	6	3.39	0.54	0.22
บ้านปราสาท	33	4.34	0.32	0.06
ด่านเกวียน	24	3.13	0.40	0.08
ค้อใต้	25	3.40	0.67	0.13
ชะขอม	29	3.35	0.77	0.14
หมู่บ้านช้าง	10	4.20	0.25	0.08
ท่าลี่	8	4.78	0.62	0.22
คอกวัว	9	4.35	0.62	0.21
ละลม	7	3.86	1.09	0.41
ปะอาว	11	3.95	0.68	0.20

ตารางที่ 46 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็นจริงของกลุ่มโฮมสเตย์
ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความต้องการ/ คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	44.71	12	3.73	8.98*	0.00
	ภายในกลุ่ม	82.98	200	0.41		
	รวมทั้งหมด	127.69	212			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 45 - 47 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพความเป็นจริงของผู้ในกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 7 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 6 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 7 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.13 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.34 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.40 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.34 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะซอม(ค่าเฉลี่ย 3.35 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.34 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าลั้ง(ค่าเฉลี่ย 4.78 คะแนน) กับบ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.13 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าลั้ง(ค่าเฉลี่ย 4.78 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.40 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าลั้ง(ค่าเฉลี่ย 4.78 คะแนน) กับบ้านชะซอม(ค่าเฉลี่ย 3.35 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.13 คะแนน) กับบ้านคอกวัว(ค่าเฉลี่ย 4.35 คะแนน)

ผลการศึกษเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ด้านที่ 10 ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามความต้องการ/คาดหวัง แสดงไว้ในตารางที่ 48 - 50

ตารางที่ 48 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ
คุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความ
ต้องการ/คาดหวัง ของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด

ชื่อกลุ่ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	S.E.
มาบกราด	16	4.56	0.46	0.11
บุไทร	16	4.55	0.36	0.09
วิถีไทรบ้าน	19	4.46	0.56	0.13
บ้านตาดโตน	6	4.17	0.49	0.20
บ้านปราสาท	33	4.75	0.27	0.05
ด่านเกวียน	24	3.59	0.55	0.11
ค้อใต้	22	3.90	0.76	0.16
ชะขอม	29	4.25	0.49	0.09
หมู่บ้านช้าง	10	4.74	0.33	0.10
ท่าลี่	8	5.00	0.00	0.00
คอกวัว	9	4.51	0.47	0.16
ละลม	7	4.09	0.91	0.34
ปะอาว	11	4.51	0.39	0.12

ตารางที่ 49 ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำและ
พฤติกรรมผู้นำ ด้านพึงพาตนเองตามสภาพความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มโฮมสเตย์
ทั้งหมด

สภาพความเป็นจริงและ ความต้องการ/คาดหวัง	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	M S	F	Sig.
สภาพความต้องการ/ คาดหวัง	ระหว่างกลุ่ม	31.48	12	2.62	10.52*	0.00
	ภายในกลุ่ม	49.11	197	0.25		
	รวมทั้งหมด	80.59	209			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 48 – 50 พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 11 คู่ โดยที่คู่ที่ 1 – 8 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และคู่ที่ 9 – 11 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 มีดังนี้ คือ

คู่ที่ 1: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านมาบกราด(ค่าเฉลี่ย 4.56 คะแนน)

คู่ที่ 2: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านบุไทร(ค่าเฉลี่ย 4.55 คะแนน)

คู่ที่ 3: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านวิถีไทยฯ(ค่าเฉลี่ย 4.46 คะแนน)

คู่ที่ 4: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.75 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับหมู่บ้านช้าง(ค่าเฉลี่ย 4.74 คะแนน)

คู่ที่ 6: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 5.00 คะแนน)

คู่ที่ 7: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านปราสาท(ค่าเฉลี่ย 4.75 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.90 คะแนน)

คู่ที่ 8: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านท่าล้ง(ค่าเฉลี่ย 5.00 คะแนน) กับบ้านค้อใต้(ค่าเฉลี่ย 3.90 คะแนน)

คู่ที่ 9: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านชะชอม(ค่าเฉลี่ย 4.25 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านคอกวัวฯ(ค่าเฉลี่ย 4.51 คะแนน)

คู่ที่ 5: กลุ่มโฮมสเตย์บ้านด้านเกวียน(ค่าเฉลี่ย 3.59 คะแนน) กับบ้านปะอาว(ค่าเฉลี่ย 4.51 คะแนน)

4.3 อภิปรายผล

4.3.1 จากผลการศึกษาในหัวข้อที่ 4.2.1 ได้ผลการศึกษาคำถามการวิจัยข้อที่ 1 กล่าวคือ ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี จำนวนโฮมสเตย์ที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด 13 กลุ่ม จำแนกเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 7 กลุ่ม จำนวน 149 หลังคาเรือน และกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 6 กลุ่ม จำนวน 66 หลังคาเรือน พบว่าโดยรวมแล้ว จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่มในเขตอีสานใต้ ซึ่งวัดจากคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำใน 5 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับคะแนนทั้งในสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาลที่สมาชิกมีความคาดหวังต่อผู้นำในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยของคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง สูงกว่าค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงทุกด้าน ซึ่งผลการศึกษาให้นัยยะความหมายต่อภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด ว่ายังอยู่ในระดับที่น้อยกว่า ความต้องการหรือคาดหวังของสมาชิก **นั่นย่อมหมายถึง การคาดหวังต่อการปรับปรุง และพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สูงขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน** แม้ว่าคะแนนโดยรวมที่ให้จะอยู่ในระดับมากก็ตาม

เมื่อวิเคราะห์ผลการศึกษารายข้อของคำถามคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำพบเพียง 2 คู่ ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงสูงกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังและอยู่ในระดับน้อย คือด้านการพึ่งพาตนเองในข้อที่ 1 มีว่า “ผู้นำมักพูดกับสมาชิกเสมอว่า กลุ่มๆ ของเราจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ของอำเภอหรือจังหวัดหรือนักการเมืองในท้องถิ่น” และข้อ 2 “ผู้นำมักจะบอกให้ทราบถึงความพอใจของนักท่องเที่ยวคือจุดหมายของการให้บริการของเราในทุกสถานการณ์ไม่มีข้อยกเว้น” และในข้อที่ 3 ที่มีว่า “เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องตัดสินใจเร่งด่วน เช่น นักท่องเที่ยวเมาสุรา หรือแต่งกายไม่เหมาะสม หรือมีพฤติกรรมเชิงชู้สาวกับเจ้าของบ้าน และเมื่อแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้นำมักจะขอให้เจ้าของบ้านผ่อนปรนให้นักท่องเที่ยว” พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง สูงกว่าตามสภาพความเป็นจริง แสดงว่า แม้ว่าจะระดับการพึ่งพาตนเองของผู้นำกลุ่มๆ ในข้อ 1 – 2 จะอยู่ในระดับน้อย แต่ความต้องการ/คาดหวังต่อการพึ่งพาองค์กรจากภายนอกของสมาชิกกลุ่มๆ มีสูงกว่าสภาพการพึ่งพาองค์กรภายนอกของผู้นำกลุ่มๆ เสียอีก และแม้ว่าในข้อ 3 ระดับคะแนนเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังของสมาชิกกลุ่มๆ จะสูงกว่าสภาพความเป็นจริง แต่ก็แตกต่างกันเพียง 0.02 คะแนน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในระดับคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลาง จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ให้น้ำหนัก

ความสำคัญต่อภาวะผู้นำในการพึ่งพาตนเองของผู้นำกลุ่มฯและสมาชิกกลุ่มฯในการพึ่งพาองค์กรภายนอกและการให้ความสำคัญด้านอุปสงค์(นักท่องเที่ยว)

นอกจากนี้แล้ว ในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ข้อที่ 1, ข้อที่ 6 และข้อที่ 7 ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมากที่สุด สะท้อนความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มฯที่มีความต้องการผู้นำ ในเรื่องการแสดงอารมณ์, ความกระตือรือร้นและการให้โอกาสที่สูงที่สุด ส่วนในข้อที่ 4 สมาชิกกลุ่มฯสะท้อนความมีอารมณ์ขันของผู้นำด้วยคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าทุกข้อ(ในระดับจริงปานกลาง)

ในด้านธรรมาภิบาล จากการวิเคราะห์ผลตารางที่ 3 ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มฯ มีความคาดหวังต่อพฤติกรรมผู้นำในระดับมากที่สุดอยู่ 7 ข้อ คือ ข้อที่ 1 – 6 และข้อที่ 9 เมื่อพิจารณาจากประเด็นความคิดเห็นทั้ง 7 ข้อแล้ว พบว่าสมาชิกฯให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การทุ่มเทต่อการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต การรายงานรายรับ-รายจ่าย การกระจายผลประโยชน์และรายได้แก่สมาชิก การจัดคิวบ้านพักอย่างยุติธรรม

ในด้านนักวางแผน (จากตารางที่4) พบว่ามีเพียง 2 ข้อ คือ ข้อที่ 5 และ 6 ที่มีระดับคะแนนในระดับต้องการ/คาดหวัง ซึ่งแสดงว่าสมาชิกกลุ่มฯมีความคาดหวังต่อพฤติกรรมผู้นำ ในการนำประสบการณ์จากการพบเห็นความสำเร็จของกลุ่มโฮมสเตย์อื่นมาปรับปรุงใช้ในกลุ่ม และต้องการให้ผู้ผู้นำมีการระดมความคิดเห็นกลุ่มฯ เพื่อทบทวนจุดด้อย จุดเด่นของกลุ่มฯ ในระดับมากที่สุด

ในด้านการทำงานแบบเครือข่าย (จากตารางที่ 6) พบว่าสมาชิกกลุ่มฯมีความคาดหวังต่อภาวะผู้นำกลุ่มฯ ในระดับที่สูงกว่าสภาพความเป็นจริงทุกข้อ ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ 1 ซึ่งมีระดับคะแนนความคาดหวังมากที่สุดในเรื่องความสามารถในการประสานงานกับองค์กรภายนอกชุมชน และในข้อที่ 5 สมาชิกกลุ่มฯ ได้สะท้อนภาวะผู้นำด้านการนำระบบสื่อสารในรูปแบบต่างๆมาใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมกับกลุ่มอื่นๆนอกชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับคะแนนที่ต่ำกว่าทุกข้อทั้ง 8 ข้อ

จากตารางที่ 7 -19 เมื่อศึกษาภาวะผู้นำจำแนกเป็นรายกลุ่มทั้ง 13 กลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ให้ความเห็นด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่อสภาพความเป็นจริงในระดับมาก 11 กลุ่ม จริงมากที่สุด 1 กลุ่มและจริงปานกลาง 1 กลุ่ม ต่อสภาพความต้องการ/คาดหวัง ในระดับต้องการมาก 9 กลุ่ม ต้องการมากที่สุด 4 กลุ่ม

ในด้านธรรมาภิบาล ต่อสภาพความเป็นจริงในระดับมาก 10 กลุ่ม ในระดับมากที่สุด 2 กลุ่ม ระดับปานกลาง 1 กลุ่ม ต่อสภาพความต้องการ/คาดหวังในระดับมาก 4 กลุ่ม ระดับมากที่สุด 9 กลุ่ม

ในด้านนักวางแผนต่อสภาพความเป็นจริงในระดับมาก 10 กลุ่ม ระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม ระดับปานกลาง 2 กลุ่ม ต่อสภาพความต้องการคาดหวัง/ในระดับมาก 7 กลุ่ม ระดับมากที่สุด 9 กลุ่ม

ในการพึ่งพาตนเองต่อสภาพความเป็นจริงในระดับมาก 12 กลุ่ม ระดับปานกลาง 1 กลุ่ม ต่อสภาพความต้องการคาดหวัง/ในระดับมาก 12 กลุ่ม ระดับปานกลาง 1 กลุ่ม เช่นกัน

ในการทำงานแบบเครือข่ายต่อสภาพความเป็นจริงในระดับมาก 8 กลุ่ม ระดับมากที่สุด 1 กลุ่ม ระดับปานกลาง 4 กลุ่ม ต่อสภาพความต้องการคาดหวัง/ในระดับมาก 6 กลุ่ม ระดับมากที่สุด 7 กลุ่ม

จากการวิเคราะห์ผล ตามตารางที่ 7 – 19 ตามรายกลุ่ม 13 กลุ่มข้างต้น จะเห็นว่าภาพรวมของระดับคะแนนความคาดหวังด้านธรรมาภิบาลมีระดับต้องการ/คาดหวังมากที่สุด ถึง 9 กลุ่ม จาก 13 กลุ่ม รองลงมาคือด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับความคาดหวังระดับมากที่สุด 7 กลุ่มจาก 13 กลุ่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำกลุ่มฯในความเห็นของสมาชิกกลุ่มฯ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในด้านธรรมาภิบาลและการทำงานแบบเครือข่ายในระดับที่เข้มข้นที่สุด

4.3.2 จากผลการศึกษาในหัวข้อที่ 4.2.2 ได้ผลการศึกษาตามคำถามการวิจัยข้อที่ 2 ภาวะผู้นำกลุ่มที่ปักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่ปักโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร ซึ่งวิเคราะห์ผลการศึกษาจากตารางที่ 20 พบความแตกต่างของภาวะผู้นำด้านการพึ่งพาตนเองต่อสภาพความ

ต้องการ/คาดหวังระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฯ มีค่าความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฯ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองให้ความสำคัญต่อความคาดหวังด้านการพึ่งพาตนเองของผู้นำสูงกว่าความคาดหวังของกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่วนด้านอื่นๆระดับคะแนนระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งสองกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลการฝึกอบรมของประธานกลุ่มทั้ง 14 กลุ่ม ในตารางที่ 59 (ในภาคผนวก) พบว่าส่วนใหญ่ประธานกลุ่มทั้ง 14 กลุ่ม จะได้รับความรู้จากการศึกษาดูงานและการเตรียมกิจกรรมในโฮมสเตย์เป็นส่วนใหญ่ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันและมีแผนปฏิบัติงานของกลุ่ม เพียง 5 กลุ่ม จาก 14 กลุ่ม

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับคะแนนรายด้าน 10 ด้าน ใน 4.2.2.2 ได้ผลสรุปรวมดังตารางที่ 51

ตารางที่ 51 : เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 10 ด้านจำแนกตามจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์

คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ	จำนวนคู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ		
	กลุ่มที่ได้รับ-กลุ่มที่ไม่ได้รับ	กลุ่มที่ได้รับ-กลุ่มที่ได้รับ	กลุ่มที่ไม่ได้รับ-กลุ่มที่ไม่ได้รับ
1. ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพจริง	2	2	-
2. ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามความต้องการ	6	6	-
3. ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพจริง	4	7	-
4. ด้านธรรมาภิบาลตามความต้องการ	5	6	-
5. ด้านนักวางแผนตามสภาพจริง	4	3	1
6. ด้านนักวางแผนตามความต้องการ	4	6	-
7. ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพจริง	3	6	-
8. ด้านการพึ่งพาตนเองตามความต้องการ	4	6	-
9. ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพจริง	4	2	1
10. ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามความต้องการ	4	6	1

จากตารางที่ 51 สรุปภาพรวมความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 10 ด้าน จำแนกตามจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่าด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ทั้งตามสภาพจริงและตามความต้องการ มีจำนวนคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างกลุ่มได้รับกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐาน และ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวนอย่างละ 2 คู่และ 6 คู่ ซึ่งมีจำนวนคู่รวมมากกว่าทุกด้าน ในขณะที่ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพจริงพบความแตกต่างในกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐานมากถึง 7 คู่ และในด้านอื่นๆ ก็พบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้รับกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐานด้วยกัน มีจำนวนคู่ความแตกต่างกันในจำนวนสูงกว่า คู่อื่นๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แม้ว่ากลุ่มโฮมสเตย์นั้นจะได้รับการรับรองมาตรฐานเช่นเดียวกัน แต่ก็มีภาวะผู้นำที่แตกต่างกันสูง และยังมีจำนวนคู่ที่แตกต่างกันสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน 6 ด้าน จาก 10 ด้าน คือ ด้านที่ 3, 4, 6, 7, 8 และ 10 สำหรับกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานมีจำนวนคู่ที่สูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มได้รับกับกลุ่มได้รับรองฯ จำนวน 2 ด้าน จาก 10 ด้าน คือ ด้านที่ 5 และ 9

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า การยอมรับภาวะผู้นำต่อความสำเร็จ (จากตารางที่ 55 ในภาคผนวก) เป็นบทบาทร่วมกันระหว่างประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการยอมรับเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อความสำเร็จด้วยในสัดส่วนรองลงมา

4.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่ระดับคะแนนของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้าน มีระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังสูงกว่าระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริง ให้นัยความหมายต่อภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ในภาพรวมว่ายังอยู่ในระดับที่น้อยกว่าความคาดหวังของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในกลุ่มโฮมสเตย์ ความคาดหวังดังกล่าวบอกความหมายต่อความต้องการพัฒนาปรับปรุงภาวะผู้นำของเขาให้สูงขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และรายละเอียดจากผลการศึกษาในหัวข้อที่ 4.2 และ 4.3 ได้ให้ข้อมูลที่เป็นบริบทของภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวเขตอีสานใต้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการพัฒนาคุณภาพคน ที่เป็นเจ้าของพื้นที่สอดคล้องกับแนวทางหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งยังคงให้ความสำคัญต่อ

คุณภาพคนว่าเป็นทั้งเงื่อนไขและผลของการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด และได้จัดลำดับความสำคัญไว้เป็นอันดับแรก ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใคร่จะเสนอแนะในเชิงนโยบาย เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 คือ **แนวทางและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร** มีดังต่อไปนี้

4.4.1 ในระดับประเทศ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 10 ที่มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน ในฐานะที่เป็นทั้งเงื่อนไขและผลของการพัฒนาไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 และการให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ในยุทธศาสตร์ที่ 2 และยุทธศาสตร์การสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศในยุทธศาสตร์ที่ 5 ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นในส่วนขององค์กรส่งเสริมความรู้เพื่อการพัฒนา อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมตลอดถึงองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสวัสดิความรู้ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอย่างยั่งยืน จึงน่าจะให้การสนับสนุนส่งเสริม การศึกษาวิจัย โดยจัดลำดับความสำคัญอันดับแรกๆ ให้ความสำคัญทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นพัฒนาความสามารถในด้านการบริหารจัดการที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเน้นที่การเพิ่มพูนกระบวนการคิด วิเคราะห์ การวางแผน และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องเตรียมการเพื่อรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์จากภายนอกชุมชน

4.4.2 ในระดับกระทรวง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นแกนกลางประสานแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคน ในมิติที่เน้นกระบวนการคิด การเรียนรู้บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน การพึ่งพาตนเอง และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4.4.3 ในระดับหน่วยงานปฏิบัติการ ควรจัดทำแผนงานส่งเสริมพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์(ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท) โดยมีสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นองค์กรหลักทำหน้าที่ประสานงาน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาชุมชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น กำหนดแผนงานพัฒนามูลฐาน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางอารมณ์ บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ควรจัดกิจกรรมกลุ่มที่สร้างการเรียนรู้ ตระหนักต่อการพึ่งตนเอง โดยการจัดทำแผนงานส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การฝึกอบรมด้วยการนำเสนอรูปแบบความสำเร็จของการจัดการในองค์กรเอกชน และองค์กรภาครัฐด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง(สมบัติ กุสุมาวลี.2550 24 – 56.) นอกเหนือจากแผนงานส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และการฝึกอบรมให้ความรู้ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควรเน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อบูรณาการความรู้จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ ระหว่างวิทยากร นักวิชาการ ร่วมกับองค์กรการท่องเที่ยว กลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในชุมชน เพื่อถอดใจพินิจคำถามของชุมชนในกิจกรรมท่องเที่ยวสู่ปฏิบัติการที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และการวางแผนงานรองรับไปสู่ปฏิบัติการร่วมกัน โดยจัดลำดับความสำคัญไปที่การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายที่แกนนำของกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยว คือประธานกลุ่มและกรรมการกลุ่ม ในหัวข้อต่อไป นี้ คือ

4.4.3.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพึ่งพาตนเองการประยุกต์ใช้
สำหรับการบริหารจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์

4.4.3.2 หลักการ และกระบวนการวางแผนพัฒนาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของ
กลุ่มที่พักโฮมสเตย์ สู่ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4.4.3.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว
โดยเฉพาะกลุ่มที่พักโฮมสเตย์

4.4.3.4 การใช้ระบบสื่อสารเพื่อการจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์

4.4.3.5 การจัดทำระบบบัญชีเพื่อการจัดการ กลุ่มที่พักโฮมสเตย์

4.4.4 ในระดับชุมชน กลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มจะต้องแสดงบทบาทอย่างกระตือรือร้น ที่จะพัฒนากลุ่มของตนอย่างเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมมือ ร่วมใจกัน หนุนช่วยกันและกัน

สร้างระบบการจัดการภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยยึดหลักการจัดการแบบธรรมาภิบาล ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประสานความร่วมมือเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวไทย วิถีโฮมสเตย์ไทยที่อบอุ่นและยั่งยืน

4.5 สรุป

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในบทที่ 4 นี้ สรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

การศึกษาภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อประเมินภาวะผู้นำของกลุ่มฯ จากคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่เป็นบริบทของชุมชนในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี จำนวน 13 กลุ่ม จำแนกเป็นกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 7 กลุ่ม จำนวน 149 หลังคาเรือน และกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองฯ 6 กลุ่ม จำนวน 66 หลังคาเรือน โดยการจัดทำเครื่องมือวัดคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ เป็น 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาวะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่ายแล้วนำไปสอบถามจากสมาชิกกลุ่มฯ ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยเกือบทุกด้าน ทั้งต่อสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับจริงมาก และต้องการมาก ยกเว้นความต้องการหรือคาดหวังในด้านธรรมาภิบาล ที่สมาชิกกลุ่มฯ ต้องการมากที่สุด และพบว่าค่าเฉลี่ยต่อสภาพความจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความต้องการ/คาดหวัง ด้วยการทดสอบด้วยค่า t แบบ Pair Sample Test พบว่าทุกคู่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามรายชื่อทั้ง 50 ข้อ ใน 5 ด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวัง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ 3 และ 5 ด้านการพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการศึกษาภาวะผู้นำ จำแนกตามรายกลุ่มทั้ง 13 กลุ่มโฮมสเตย์ พบว่าโดยภาพรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน มีระดับคะแนนตามสภาพความจริง ต่ำกว่าระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และผลการศึกษาทุกกลุ่ม ทั้ง 13 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่ม แต่มีข้อสังเกตว่าสมาชิกกลุ่ม, มีความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาลในระดับมาก

ที่สุด ถึง 9 กลุ่มจาก 13 กลุ่ม รองลงมา คือ ด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับความต้องการ/คาดหวัง มากที่สุด 7 กลุ่มจาก 13 กลุ่ม

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำ 5 ด้าน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับรอง กับ กลุ่มที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 พบว่าระดับคะแนนส่วนใหญ่ใน 4 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับคะแนนอยู่ในระดับจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาล ที่มีระดับคะแนนตามความต้องการ อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ทั้งในกลุ่มที่ได้รับรอง และกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน, และเมื่อทดสอบค่า t แบบ Independent sample Test พบว่ามีเพียงด้านการพึ่งพาตนเอง ตามความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มได้รับรองฯ กับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐาน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน มีค่าความต้องการ/คาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่วนด้านอื่น ๆ ระดับคะแนนของทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 10 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความเป็นจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความเป็นจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านนักวางแผนตามสภาพความเป็นจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความเป็นจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความเป็นจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน ด้วยค่า F-Test เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความเห็นที่ละคู่ แล้วจึงทำการทดสอบเปรียบเทียบเชิงซ้อน(Multiple Comparisons) เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน ของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 10 ด้าน จำแนกตามจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐานกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ พบว่าด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ทั้งตามสภาพจริงและตามความต้องการ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่ากันกับจำนวนคู่ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน คือ จำนวนอย่างละ 2 คู่ และ 6 คู่ ในขณะที่ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพจริงระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ได้รับรองฯ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน ถึง 7 คู่ และ พบความแตกต่าง

ระหว่างกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐานด้วยกัน มีจำนวนคู่ความแตกต่างในจำนวนสูงกว่า ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน ในด้านที่ 3,4,6,7,8 และ 10 ในขณะที่ในกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐานมีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐาน 2 ด้าน คือ ด้านที่ 5 และ 9

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ ตามสภาพความจริง ค่าเฉลี่ยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังของสมาชิกกลุ่มฯ นั้นย่อมหมายถึงความคาดหวังต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาล และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ที่ระดับความต้องการในระดับที่มากที่สุด และพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำในการพึ่งพาตนเองของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีค่าความคาดหวังสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ความสำคัญต่อความคาดหวังด้านการพึ่งพาตนเองของผู้นำของเขา สูงกว่าความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะผู้นำจำแนกเป็น 10 ด้าน เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐาน มีเพียง 2 ด้านที่มีขนาดความแตกต่างสูงกว่ากลุ่มได้รับรองกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐาน คือด้านนักวางแผนและด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามสภาพจริง ส่วนด้านอื่นๆ อีก 8 ด้าน พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้รับกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐานด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ยังมีความแตกต่างกันอย่างไม่ชัดเจนนัก ควรทำการศึกษาเจาะลึกในบริบทของแต่ละแห่ง ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในระดับประเทศ ยึดแนวทางตามทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการ ในส่วนขององค์กรส่งเสริมความรู้เพื่อการพัฒนา อันได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษา ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการที่จำเป็น ในการดำเนิน

กิจกรรมกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ควบคู่กับ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในระดับกระทรวง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่าง กระทรวงต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญ กับการพัฒนาคน ในมิติที่เน้นกระบวนการคิดการเรียนรู้ บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน การพึ่งพาตนเองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในระดับหน่วยงาน ปฏิบัติการ ควรจัดทำแผนงานส่งเสริมพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำ กลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ให้ความสำคัญที่การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการในแหล่ง ท่องเที่ยว การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ หลักการและกระบวนการวางแผนพัฒนากลุ่มที่พักโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วม ประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้ระบบสื่อสารและการจัดทำระบบบัญชีเพื่อการ จัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ในระดับชุมชน กลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ร่วมมือกันพัฒนากลุ่ม ของตนเองอย่างเป็นเครือข่าย หนุนช่วยกัน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระดมความรู้ ความสามารถ และข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อสร้างระบบการจัดการภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยยึดหลักการจัดการแบบ ธรรมาภิบาลภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มี ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 บทนำ

ในบทนี้จะนำเสนอกระบวนการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดตั้งแต่ความสำคัญของประเด็นวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.2 บทสรุปของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และศึกษาความแตกต่างของภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ เพื่อทำความเข้าใจต่อภาวะผู้นำในองค์กร โดยศึกษาจากคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ในการบริหารจัดการกลุ่มที่พัก โฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ซึ่งกำลังขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ยังมีข้อมูลรายละเอียดค่อนข้างน้อย การศึกษาครั้งนี้จะช่วยเพิ่มพูน ความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำของกลุ่ม ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ประเพณี จะช่วยเพิ่มพูนข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ และช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กรจัดการที่มีประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของชุมชนต่อไปในระยะยาว

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวไทย มีความเกี่ยวข้องกับบริบทการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ที่ใช้ฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มุ่งพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึก พฤติกรรมที่ไม่ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการนำทุนสังคม วัฒนธรรม มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการในระดับบุคคลและระดับองค์กรกลุ่ม โดยให้ความสำคัญต่อผู้นำกลุ่มในฐานะ ผู้

มีบทบาทสำคัญในการนำพา กระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการระดมกำลังมวลสมาชิกในกลุ่ม ให้ช่วยเหลือเกื้อกูล ผลักดันการพัฒนาชุมชนสังคมสู่ความยั่งยืน สำหรับแนวคิดการศึกษาภาวะ ผู้นำกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวไทย ที่สำคัญและชี้ความสำเร็จต่อการบริหารจัดการกลุ่ม ที่พัทโฮมสเตย์ในครั้งนี้ มี 9 แนวคิด คือ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการจัดการแบบธรรมาภิบาล แนวคิดการเสริมสร้างด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ แนวคิด เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำ แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน และแนวคิดการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นของไทย เมื่อ ประมวลผลแนวคิดทั้ง 9 แนวคิดเข้าด้วยกัน ให้ภาพความต้องการกำหนดคุณลักษณะและ พฤติกรรมผู้นำในบริบทผู้นำท้องถิ่นไทยในกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ ให้เกิดการบริหารจัดการไปสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ที่มีความตระหนักในหลักการจัดการ ท่องเที่ยวยั่งยืน ควรต้องมีแนวทางจัดการแบบธรรมาภิบาลที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ สมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส รับผิดชอบ เสมอภาค สอดคล้องกันกับความ ต้องการของสังคมโดยรวม ถือหลักการพึ่งตนเองอย่างมั่นคง ภายใต้อำนาจคุณธรรม จริยธรรม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางให้เกิดการสร้างเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มั่นคงพร้อม เผชิญหน้ากับอุปสรรค มีทักษะทางสังคมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เชื่อมมั่นต่อการพัฒนา ศักยภาพของชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การคิด การตัดสินใจอย่างอิสระเพื่อดำเนินกิจกรรม ของกลุ่ม อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วขยายความร่วมมือออกไปสู่เครือข่ายภายนอก ประสานความ ร่วมมือ สร้างสายสัมพันธ์ในการขยายภารกิจอุดมการณ์ออกไปสู่กลุ่มอื่น เครือข่ายอื่น สร้างความ เข้มแข็งให้กับองค์กรเพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวยั่งยืน สามารถ อนุรักษ์ทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคม วัฒนธรรม การใช้รูปแบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์เพื่อ เผยแพร่วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ชุมชน แก่ผู้มาเยือน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สร้างมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน และสามารถกระจายรายได้ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

สำหรับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นแนวคิดทฤษฎีที่มี การศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่เน้น ปัจเจกบุคคล ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมแถบเอเชียที่เน้นลักษณะการรวมกลุ่มทางสังคม อย่างไรก็ตาม ผลสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ สามารถจำแนกได้ 5 แนวทาง คือ (1)แนวคิด เชิงอำนาจ-อิทธิพล (2) แนวคิดเชิงพฤติกรรม (3)แนวคิดเชิงคุณลักษณะ (4)แนวคิดเชิง สถานการณ์ และ (5) แนวคิดเชิงประสมประสาน แนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมานี้ มีการศึกษาค้นคว้า

จำนวนมาก เพื่อหารูปแบบผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบผู้นำแบบใดดีที่สุด เพราะการศึกษาภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่มีตัวแปรจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อย่างไม่หยุดนิ่งมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับบริบทของกิจกรรมที่มีความเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่นๆโดยรอบด้วย เช่นกรณีศึกษาภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นไทย พบว่ามีความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนไม่เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ยึดถือการพัฒนาเรียนรู้ ฟังตนเอง ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดบันทึก ปรับปรุง แก้ไข จนสามารถสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชน มีศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และร่วมมือกัน สามารถจัดทำแผนแม่บทชุมชน หรือกรณีศึกษาศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น พบว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้นำได้รับการยอมรับจากชุมชน คือ (1) ความสามารถพิเศษในการมองปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก (2) ความมุ่งมั่นจริงจัง เสียสละของผู้นำ (3) สร้างสรรค์กิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและแก้ปัญหาชุมชนได้ (4) การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก (5) มีบุคลิกภาพที่ชุมชนยอมรับได้

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่า แนวคิดทฤษฎีทั้ง 9 แนวคิด สามารถสะท้อนมิติของภาวะผู้นำองค์การต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นกรอบแนวคิดการวิจัยภาวะผู้นำครั้งนี้ จะใช้วิธีการศึกษาด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ (2) ด้านธรรมาภิบาล (3) ด้านนักวางแผน (4) ด้านการพึ่งพาตนเอง และ (5) ด้านการทำงานแบบเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยคำถามปรนัย จำนวน 50 ข้อ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งสำรวจภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ที่มีชื่อในทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระหว่างปี 2547 – 2549 ซึ่งประชากรวิจัยประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองและกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ใน 6 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

จากคำถามการวิจัย ข้อที่ 1 คือ ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร ข้อที่ 2 คือ ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยต่อไปนี้

ประชากรวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ 6 จังหวัดที่กล่าวมาข้างต้น โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 13 กลุ่ม กลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม

การสุ่มตัวอย่าง จะสุ่มตัวอย่างจากประชากรวิจัยข้างต้น 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 สุ่มจากกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 7 กลุ่ม จาก 13 กลุ่ม ครั้งที่ 2 สุ่มจากกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม จาก 6 กลุ่ม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้นำ 1 ชุด และแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม 1 ชุด โดยแบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มประกอบด้วย สถานภาพผู้ตอบ สถานภาพของกลุ่ม แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำและข้อคิดเห็นอื่นๆ แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย สถานภาพผู้ตอบ แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่ม และข้อคิดเห็นอื่นๆ โดยส่วนความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อภาวะผู้นำในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำจะแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ลักษณะคำตอบเป็นแบบประมาณค่าของลิเคิร์ต ในแต่ละข้อกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ แบบสอบถามนี้ใช้จัดเก็บข้อมูลโดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกทั้งหมด เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งผลการวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นรวม มีค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9334

การวิเคราะห์ผล ใช้สถิติพรรณนา เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในส่วนของการวิเคราะห์ผล ใช้สถิติอ้างอิง เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างในปัจจุบันด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ ด้วยการทดสอบแบบที (T-test) และแบบเอฟ (F-test) ด้วยโปรแกรม SPSS for windows 11.5

จากคำถามการวิจัย ข้อที่ 3 แนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการศึกษาดังกล่าวตามคำถามการวิจัยข้อที่ 1 และ 2 นำมาสรุปเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาต่อไป

ผลการศึกษาภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จำแนกเป็นกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 7 กลุ่ม จำนวน 149 หลังคาเรือน และกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองฯ 6 กลุ่ม จำนวน 66 หลังคาเรือน ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยเกือบทุกด้าน ทั้งต่อสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นความต้องการหรือคาดหวังในด้านธรรมาภิบาล ที่สมาชิกกลุ่มฯต้องการมากที่สุด และพบว่าค่าเฉลี่ยต่อสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความต้องการ/คาดหวัง ด้วยการทดสอบด้วยค่า t แบบ Pair Sample Test พบว่าทุกคู่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามรายชื่อทั้ง 50 ข้อ ใน 5 ด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยระหว่างสภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวัง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ 3 และ 5 ด้านการพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

เมื่อทำการศึกษาภาวะผู้นำ จำแนกตามรายกลุ่มทั้ง 13 กลุ่มโฮมสเตย์ พบว่าโดยภาพรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน มีระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริง ต่ำกว่าระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และผลการศึกษารายกลุ่ม ทั้ง 13 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแตกต่างกันไปตามบริบทของกลุ่ม แต่มีข้อสังเกตว่าสมาชิกกลุ่ม, มีความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาลในระดับมากที่สุด ถึง 9 กลุ่มจาก 13 กลุ่ม รองลงมา คือ ด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับความต้องการ/คาดหวัง มากที่สุด 7 กลุ่มจาก 13 กลุ่ม

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำ 5 ด้าน ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรอง กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 พบว่าระดับคะแนนส่วนใหญ่ใน 4 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย มีระดับคะแนนอยู่ในระดับจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาล ที่มีระดับคะแนนตามความต้องการ อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ทั้งในกลุ่มที่ได้รับการรับรอง และกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน, และเมื่อทดสอบค่า t แบบ Independent sample Test พบว่ามีเพียงด้านการพึ่งพาตนเอง ตามความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้

รับรองมาตรฐาน มีค่าความต้องการ/คาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่วนด้านอื่น ๆ ระดับคะแนนของทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 10 ด้าน คือ ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านนิกว้างแผนตามสภาพความจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความจริง, ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน ด้วยค่า F-Test เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนความเห็นที่ละคู่ แล้วจึงทำการทดสอบเปรียบเทียบเชิงซ้อน(Multiple Comparisons) เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำแต่ละด้านทั้ง 10 ด้าน ของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่ม ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 10 ด้าน จำแนกตามจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ พบว่าด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ทั้งตามสภาพจริงและตามความต้องการ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่ากันกับจำนวนคู่ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คือ จำนวนอย่างละ 2 คู่ และ 6 คู่ ในขณะที่ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพจริงระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน ถึง 7 คู่ และ พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้วยกัน มีจำนวนคู่ความแตกต่างในจำนวนสูงกว่า ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ในด้านที่ 3,4,6,7,8 และ 10 ในขณะที่ในกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานมีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน 2 ด้าน คือ ด้านที่ 5 และ 9

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ตามสภาพความจริง ค่าเฉลี่ยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังของสมาชิกกลุ่มฯ นั้นย่อมหมายถึงความคาดหวังต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะความต้องการ/คาดหวังในด้านธรรมาภิบาล และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ที่ระดับความต้องการในระดับที่มากที่สุด และพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำในด้านการพึ่งพาตนเองของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

มีค่าความคาดหวังสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ความสำคัญต่อความคาดหวังด้านการพึ่งพาตนเองของผู้นำของเขา สูงกว่าความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะผู้นำจำแนกเป็น 10 ด้าน เปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีเพียง 2 ด้านที่มีขนาดความแตกต่างสูงกว่า กลุ่มได้รับรองกับกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน คือด้านนักวางแผนและด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพจริง ส่วนด้านอื่นๆ อีก 8 ด้าน พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้รับกับกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งให้เห็นว่าความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ยังมีความแตกต่างกันอย่างไม่ชัดเจนนัก ควรทำการศึกษาเจาะลึกในบริบทของแต่ละแห่ง ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1) ในระดับประเทศ ยึดแนวทางตามทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ ในส่วนขององค์กรส่งเสริมความรู้เพื่อการพัฒนา อันได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษา ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการที่จำเป็น ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (2) ในระดับกระทรวง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในมิติที่เน้นกระบวนการคิดการเรียนรู้ บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน การพึ่งพาตนเองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ในระดับหน่วยงาน ปฏิบัติการ ควรจัดทำแผนงานส่งเสริมพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว ในหัวข้อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ หลักการและกระบวนการวางแผนพัฒนาที่พักโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วม ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้ระบบสื่อสารและการจัดทำระบบบัญชีเพื่อการจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ในระดับชุมชน กลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว

ร่วมมือกันพัฒนากลุ่มของตนเองอย่างเป็นเครือข่าย หนุนช่วยกัน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระดมความรู้ ความสามารถ และข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อสร้างระบบการจัดการภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยยึดหลักการจัดการแบบธรรมาภิบาลภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์กรจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในภาพรวมแล้ว ภาวะผู้นำในความเห็นของสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ ผู้นำของกลุ่มฯ ควรจะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยเน้นเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการกลุ่มฯ การยกระดับความสามารถด้านการทำงานแบบเครือข่ายและใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อการจัดการ การพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และระดมความรู้ ความเห็นเพื่อพัฒนากลุ่มโฮมสเตย์ อย่างมีระบบ มีแผนงาน ซึ่งโฮมสเตย์ส่วนใหญ่ยังขาดแผนปฏิบัติการ และผู้นำส่วนใหญ่ยังมองการพัฒนาจากปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการวางแผนระยะยาว และพบว่าภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากการศึกษา ภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานแทบไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ เพื่อรองรับการเติบโตอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้ และเชื่อมโยงสู่การจัดการท่องเที่ยวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการระดมความรู้ในบริบทท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะต่างกัน มีธรรมชาติทุนสังคม วัฒนธรรมต่างกัน มีลักษณะปัญหาภายในต่างกัน ด้วยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล การวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท้องถิ่น และการจัดการแบบเครือข่ายที่ครบวงจร สามารถนำไปปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 52 : สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

โจทย์การวิจัย	ผลการศึกษาโดยสรุป
คำถามการวิจัยข้อที่ 1: ภาวะผู้นำของกลุ่มที่ พักโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร อาศัยการวิเคราะห์ผลจาก ตารางที่ 1 - 19	1. ภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยตาม สภาพจริงต่ำกว่าสภาพที่คาดหวังอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเฉลี่ย ตามสภาพคาดหวังด้านธรรมาภิบาลในระดับ มากที่สุด (4.50) 2. ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ของผู้นำกลุ่ม โฮมสเตย์เขตอีสานใต้ จำแนกตามรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มาก ยกเว้น ข้อที่ 1 มีระดับคะแนนตามความ คาดหวังมากที่สุด (4.51) ข้อที่ 4 มีคะแนนตาม สภาพจริงปานกลาง (3.37) ข้อที่ 6 มีคะแนน ตามความคาดหวังมากที่สุด(4.61) ข้อที่ 7 มี คะแนนตามความคาดหวังมากที่สุด (4.53) 3. ด้านธรรมาภิบาล พบว่าค่าเฉลี่ยของ คะแนนตามสภาพจริงอยู่ในระดับจริงมากทุก ข้อ ส่วนค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังมีระดับมาก ที่สุดในข้อที่ 1 – 6 และ ข้อที่ 9 มีค่า 4.54, 4.53, 4.64, 4.61, 4.53, 4.56 และ 4.67 ตามลำดับ 4. ด้านนักวางแผน พบว่าค่าเฉลี่ยของ คะแนนตามสภาพจริงและค่าคาดหวัง อยู่ใน ระดับมาก ยกเว้น ค่าคาดหวังในข้อที่ 5 และ 6 มี ระดับมากที่สุด (4.52) 5. ด้านการพึ่งพาตนเองพบว่า ค่าเฉลี่ย ตามสภาพจริงในข้อที่ 1 (2.47) และข้อที่ 2

	(2.07) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความคาดหวัง(1.84 ในข้อที่ 1 และ 1.74 ในข้อที่ 2) ในข้อที่ 3 มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงและสภาพคาดหวังในระดับปานกลาง(3.35 และ 3.37 ตามลำดับ) สำหรับข้อที่ 4 – 13 มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงในระดับจริงมากทั้งหมด ส่วนค่าตามความคาดหวังในข้อ 7 ,9 , 10,11 และ 12 อยู่ในระดับคาดหวังมากที่สุด(4.55, 4.65, 4.56, 4.61 และ 4.66 ตามลำดับ) 6. ด้านการทำงานแบบเครือข่าย พบว่าค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงและตามสภาพคาดหวังอยู่ในระดับจริงมากและคาดหวังมาก ยกเว้นข้อ 1 มีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังมากที่สุด (4.52) และข้อ 5 มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงระดับปานกลาง(3.27)
คำถามการวิจัย ข้อที่ 2 : ภาวะผู้นำกลุ่มที่ฝึกโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่างจากภาวะผู้นำกลุ่มที่ฝึกโฮมสเตย์ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร อาศัยการวิเคราะห์ผลจาก ตารางที่ 20-51	1. ภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มที่ฝึกโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองกลับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความต้องการหรือคาดหวัง โดยกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีคะแนน 3.92 กลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานมีคะแนน 4.06 2. ความแตกต่างในภาวะผู้นำของกลุ่มที่ฝึกโฮมสเตย์ทั้ง 2 กลุ่ม ในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ นวัตกรรม การพึ่งพาตนเอง และการทำงานแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงและตามสภาพความคาดหวัง อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยในกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ

	ต่ำกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองฯ ยกเว้น ด้านนี้วางแผนตามสภาพจริง (3.95 ในกลุ่มที่ได้รับรองฯ และ 3.84 ในกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองฯ) และด้านการทำงานแบบเครือข่าย ตามความคาดหวัง (4.37 ในกลุ่มที่ได้รับรองฯ และ 4.31 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับรองฯ) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 3. ความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 10 ด้าน คือ (1)ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสภาพความจริง, (2)ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, (3)ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพความจริง, (4)ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, (5)ด้านนี้วางแผนตามสภาพความจริง, (6)ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, (7)ด้านการพึ่งพาตนเองตามสภาพความจริง, (8)ตามสภาพความต้องการ/คาดหวัง, (9)ด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความจริง, (10)ตามสภาพความต้องการ/คาดหวังของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ทั้ง 13 กลุ่มพบว่าด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ทั้งตามสภาพจริงและตามความต้องการ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เท่ากันกับจำนวนคู่ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มที่ได้รับรองมาตรฐาน คือ จำนวนอย่างละ 2 คู่ และ 6 คู่ ในขณะที่ด้านธรรมาภิบาลตามสภาพจริงระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ได้รับรองฯ มีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน ถึง 7 คู่ และ พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐานด้วยกัน มีจำนวน

	คู่ความแตกต่างในจำนวนสูงกว่า ความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับรองกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐาน ในด้านที่ 3,4,6,7,8 และ 10 ในขณะที่ในกลุ่มได้รับรองกับกลุ่มไม่ได้รับรองมาตรฐานมีจำนวนคู่ที่แตกต่างกัน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกับกลุ่มได้รับรองมาตรฐาน 2 ด้าน คือ ด้านที่ 5 และ 9
คำถามการวิจัย ข้อที่ 3: แนวทางและยุทธศาสตร์พึงพาเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านควรเป็นอย่างไร อาศัยการวิเคราะห์ผลจาก การวิเคราะห์เนื้อหาของผลการศึกษาทั้งหมด	การพัฒนาภาวะผู้นำกลุ่มที่พัทโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ เพื่อรองรับการเติบโตอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้ และเชื่อมโยงสู่การจัดการท่องเที่ยวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการระดมความรู้ในบริบทท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะต่างกัน มีธรรมชาติ ทุนสังคม วัฒนธรรมต่างกัน มีลักษณะปัญหาภายในต่างกัน ด้วยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล การวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท้องถิ่น และการจัดการแบบเครือข่ายที่ครบวงจร สามารถนำไปปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ในระดับประเทศ ยึดแนวทางตามทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการ ในส่วนขององค์กรส่งเสริมความรู้เพื่อการพัฒนา อันได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยในสถาบันการศึกษา ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการที่จำเป็น ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

1.2 ในระดับกระทรวง ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในมิติที่เน้นกระบวนการคิดการเรียนรู้ บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน การพึ่งพาตนเองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1.3 ในระดับหน่วยงานปฏิบัติการ ควรจัดทำแผนงานส่งเสริมพัฒนาคนในพื้นที่ ผู้นำกลุ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ให้ความสำคัญที่การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ หลักการและกระบวนการวางแผนพัฒนากลุ่มที่พักโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วม ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้ระบบสื่อสารและการจัดทำระบบบัญชีเพื่อการจัดการกลุ่มที่พักโฮมสเตย์

1.4 ในระดับชุมชน ส่งเสริมกลุ่มกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ให้เกิดการร่วมมือกันพัฒนากลุ่มของตนเองอย่างเป็นเครือข่าย หนุนช่วยกัน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระดมความรู้ ความสามารถ และข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อสร้างระบบการจัดการภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง โดยยึดหลักการจัดการแบบธรรมาภิบาลภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างองค์กรจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ. (แปลและเรียบเรียง). (2545). **ธรรมาภิบาล การบริหารการปกครอง**
ที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์น้ำฝน.
- ดวงใจ ผาดศรี. (2547, เมษายน 20). “เสริมสร้าง Q ทั้ง 6 เพื่อคุณภาพการทำงาน ใครว่ายาก”.
โพสต์ทูเดย์.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2546). “แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” เอกสารประกอบการ
ประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไทยก้าวเดินอย่างไรจึงจะยั่งยืน.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **พฤติกรรมองค์กร : การศึกษาการบริหารพฤติกรรมองค์กร**
เชิงบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภาพร อติวานิชยพงษ์. (2548). “ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ในกรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่”. **วารสารสำนัก**
บัณฑิตอาสาสมัคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : 2 (1) กรกฎาคม – ธันวาคม.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545) .**ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองโปร่งใสด้วยจริยธรรม**.
(คำนิยาม); กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์น้ำฝน.
- บุญทัน ดอกไธสงค์. (2528). **การบริหารเชิงพุทธ (กระบวนการทางพฤติกรรม)**. กรุงเทพฯ:
พิมพ์ไทย.บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2547). **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ:
โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- ภมรรัตน์ สุธรรม. (2546). **พลวัตรชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก**. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิถีธรรม.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2548). **การท่องเที่ยว : อานิสงส์ถ้วนหน้า?** เอกสารประกอบการประชุม
วิชาการระดับชาตินักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 1, หอประชุมศรีบูรพา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2538). **สังคมเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 2550 : ยุทธศาสตร์การพัฒนา**
ในกระแสโลกาวัตตร. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ , สำนักพิมพ์ไฉไล.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนัทธการพิมพ์ จำกัด.

วารสารประชาคมวิจัยท้องถิ่น. (2547). “**ลุงประยงค์ สามัญชนต้นแบบทางรอดของชุมชน**”.

บริษัทประชาคมท้องถิ่น จำกัด, 4 (42) สิงหาคม.

วิโรจน์ สารรัตน์. **ภาวะผู้นำ : หลักการ ทฤษฎีและประเด็นพิจารณาในบริบททาง**

วัฒนธรรมสังคมและองค์กรไทย. จาก <http://ednet.kku.ac.th> 14/7/2549.

ศศิธร นิธิปรีชา และคณะ.(2548).**บ้านปราสาทกับการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. ชุด

โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน,สำนักงาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา.

เศวณิต เศษานนท์. (2542). **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

นครราชสีมา.

สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์.(แปล).(2542). **ผู้นำเหนือผู้นำ The Leadership Challenge**. เจมส์ เอ็ม

คูซ และแบร์รีพอสเนอร์, กรุงเทพฯ: บริษัท เออาร์ บีทีเนต เพรส.

สมบัติ กุสุมาวดี.(2550).**หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร**. การเสนอ

บทความวิชาการ การสัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

กรุงเทพฯ.

สมพันธ์ เตชะอธิก, ปรีชา อุตระกุล และชั้น ศรีสวัสดิ์. (2537). **ศักยภาพและเครือข่ายผู้นำ**

ชาวบ้าน : คู่มือและทิศทางการพัฒนาผู้นำชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน.

กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น,เจริญวิทย์การพิมพ์.

สินธุ์ สโรบล.(2547).”การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.”**ประชาคมวิจัย**. จดหมายข่าวราย 2 เดือน,

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: ฉบับที่ 57,กันยายน – ตุลาคม.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์.(2545). **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราช

ภัฏเชียงใหม่.

สุเทพ สุนทรภักซ์ และกองวิจัยและการประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน.(2510).**รายงานวิจัย**

เรื่องการศึกษาหมู่บ้านอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับลักษณะผู้นำท้องถิ่น อำเภอ

อำนาจเจริญจังหวัดอุบลราชธานี. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.

เสรี พงศ์พิศ. (2546).**วิธีทำและวิธีคิด แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิ

ปัญญาไท.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
และสถาบันคีนันแห่งเอเซีย. (2547). **โครงการพัฒนาดัชนีวัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
ประเทศไทย : บทสรุปผู้บริหาร**. เอกสารเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์,
<http://www.nesdb.go.th/>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. เอกสารเผยแพร่ทาง
อิเล็กทรอนิกส์. <http://www.nesdb.go.th/>

อภิชาติ พันธเสน. (2546). **การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรม
ขนาดกลางและขนาดย่อม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

[http://www.google.co.th/\(August,2006\)](http://www.google.co.th/(August,2006))

[http://www.HomeStayFanclub.com/\(September,2006\)](http://www.HomeStayFanclub.com/(September,2006))

[http://www.Homestaythai.org/\(September,2005 and 2006\)](http://www.Homestaythai.org/(September,2005 and 2006))

[http://www.mots.go.th/\(March,2005\)](http://www.mots.go.th/(March,2005))

[http://www.tourism.go.th/\(September,2006\)](http://www.tourism.go.th/(September,2006))

[http://www.sufficiencyeconomy.org/\(September,2006\)](http://www.sufficiencyeconomy.org/(September,2006))

ภาคผนวก (ก)
บทความวิจัยเพื่อการเผยแพร่

**ภาวะผู้นำของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยว
เขตอีสานใต้**
(Leadership of Home Stay in The Lower Northeastern Part of Thailand)

ศศิธร นิธิปรีชา และคณะ

Sasithorn Nitipreecha and the others

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ ในมิติภาวะผู้นำกลุ่ม โดยสร้างตัวชี้วัดจากคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นไทย 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ด้านหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล ด้านการเป็นนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย รวม 50 ข้อ ในรูปแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม จำนวน 1 ชุด และแบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม 1 ชุด เพื่อใช้ตอบคำถามการวิจัย 2 ข้อ คือ (1) ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้เป็นอย่างไร และ (2) ภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ มีความแตกต่าง จากภาวะผู้นำกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์หรือไม่อย่างไร

ประชากรวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ 6 จังหวัด เขตอีสานใต้ คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ระหว่างปี 2547 – 2549 ซึ่งมีจำนวนที่ยังคงดำเนินงาน 18 แห่ง การสุ่มตัวอย่างที่ได้รับการรับรองฯ จำนวน 7 กลุ่ม จาก 12 กลุ่ม และครั้งที่ 2 สุ่มจากกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 6 กลุ่ม จาก 6 กลุ่ม แล้วจัดเก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน จำนวน 215 คน ทำการวิเคราะห์ผลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5

ผลการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้าน มีค่าความคาดหวังสูงกว่าค่าตามสภาพความจริง โดยเฉพาะความคาดหวังด้านธรรมาภิบาล และด้านการทำงานแบบเครือข่าย พบว่าค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังด้านการพึ่งพาตนเองของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะฯ 10 ด้าน ในกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ 13 กลุ่ม พบว่าความแตกต่างของกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ กับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีจำนวนคู่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ใกล้เคียงกับจำนวนคู่ของความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองฯ กับกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ยกเว้นด้านนักวางแผนและด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามสภาพความจริง

ข้อเสนอแนะในระดับประเทศควรสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในท้องถิ่นอย่างจริงจัง ในระดับกระทรวงควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน ระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ ในระดับหน่วยงานปฏิบัติการควรจัดทำแผนงานพัฒนาศักยภาพผู้นำ ด้านการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว เน้นกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The survey research was to study administration of Home Stay groups in the Lower Northeastern Part of Thailand with 50 index items related to group leaders' characteristics and behaviors of 5 Thai local contents: emotion quotient, good governance, planning, self-reliance, and action network. There were 2 types of questionnaires: one for group members and one for group leaders. The questionnaires were created to answer 2 purposes of research (1) to study leadership of Home Stay groups in the Lower Northeastern Part of Thailand and (2) to compare leadership of groups approved and disapproved about home stay standardization by Office of Tourism Development, Ministry of Tourism and Sports.

The sampling subjects consisted of 18 groups of home stay in 6 provinces registered to touring development office during 2004-2006: Nakhonrachasima, Chaiyaphum, Burirum, Surin, Srisaket and Ubolrachathani. Seven of twelve approved groups were randomized at the first time. Six disapproved groups were also randomized at the second time. Data collection from 215 sampling subjects was analyzed by SPSS 11.5 computer program.

The results were as follows:

1. The expected scores about group leaders' 5 characteristics and behaviors were higher than expectation in real situations especially good governance.
2. The action network was found that the scores on self-reliance of disapproved groups were higher than the approved one.
3. Ten characteristic differences of 13 groups of home stay were found that the score pairs of approved and disapproved groups and between the approved and the approved groups had a difference of statistic significance except for the planning and action network from real situations.

Suggestions:

1. In a policy planning level, researches on human resource development especially in a local area should be supported seriously.
2. In a level of action, strategies among ministries related to human resource development in tourism areas should be supported. Critical thinking process, analysis, planning on leading capacity development of tourism leaders especially a participation workshop training should be focused.

คำนำ

ปัจจุบันการตื่นตัวในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั่วทุกภูมิภาคในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก และมีแนวโน้มการขยายตัวต่อไปในอนาคต การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกรูปแบบควรคำนึงถึงธรรมชาติ สามารถสร้างแรงจูงใจต่อนักท่องเที่ยวที่ชื่นชมในธรรมชาติ และความซาบซึ้งที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสามารถแปลความหมายและให้ความรู้แก่ผู้มาเยี่ยมเยือน ช่วยลดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นการนำเอาทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว นั้น สามารถสร้างโอกาสด้านรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวแต่ต้องพึงระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายและความเสื่อมถอยของทรัพยากร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่พบในการจัดการท่องเที่ยวของไทยก็คือ การขาดเจ้าภาพ (เกิดชายช่วยบำรุง. 2546) ที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ของตนเอง ประเทศไทยคงต้องเริ่มผลักดันเจ้าภาพตัวจริงให้เรียนรู้ที่จะร่วมกับภาคีอื่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทางและเมื่อมีเจ้าภาพแล้วเจ้าภาพก็ต้องมีการสร้างเสริมศักยภาพของตนเองในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ชุมชนมีหลายรูปแบบ ซึ่งกิจกรรมการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home stay) ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยข้อมูลของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของไทยระบุว่าปี 2547 มีโฮมสเตย์มาขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 123 แห่งรูปแบบการบริหารแบ่งเป็น การรวมกลุ่มจำนวน 22 กลุ่ม ชมรม 7 กลุ่ม และส่วนบุคคล 12 โฮมสเตย์ และจำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย 13,574 คน ทำรายได้ 4.4 ล้านบาท ต่างชาติ 8,681 คน ทำรายได้ 5.7 ล้านบาท รวมรายได้ 4.97 ล้านบาท และแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก ซึ่งสำรวจโดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สำหรับการพัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทย สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีหน้าที่พัฒนามาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ได้ตรวจประเมินและรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์แก่ผู้ผ่านการประเมินและได้รับตราสัญลักษณ์ จำนวน 16 ราย ในปี 2547 และเพิ่มอีก 16 ราย ในปี 2548 และมีความคิดที่จะให้เฟรนไชส์บริษัทเอกชนที่มีความรู้ความสามารถด้านบริหารจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ เข้าไปทำหน้าที่ฝึกอบรมแก่โฮมสเตย์ที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย (ข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2548)

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการจัดการขององค์กรใดๆ ก็ตาม ผู้นำขององค์กรมีบทบาทต่อผลการดำเนินกิจกรรมในองค์กร ดังปรากฏให้เห็นในองค์กรต่างๆ มากมายการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อภาวะผู้นำในองค์กรโดยเฉพาะการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่กำลัง ขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย จะช่วยเพิ่มพูนข้อมูลด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน เพื่อรองรับระบบบริหารจัดการใน แหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ที่มีความเปราะบางต่อการถูกประชิดทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมดังความเห็นของ Dr. Erik Holm Petersen ที่กล่าวว่าการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของไทยมีปัญหาความไม่พร้อมไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา การสื่อสาร และการจัดการที่เหมาะสม โฮมสเตย์ควรเป็นรูปแบบของการมาเยือน เพื่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและพักค้างคืนกับเจ้าของบ้าน ซึ่งในต่างประเทศโฮมสเตย์จะหมายถึงการที่นักท่องเที่ยวหรือนักเรียนเข้าเยี่ยมเยือนและพักร่วมกับเจ้าของบ้าน

บ้าน โดยจ่ายค่าที่พักและอาหารให้กับเจ้าของบ้าน (Bed and breakfast) จึงต้องระมัดระวังในการจัดที่พักที่เหมาะสม ไม่เน้นการทำให้เป็นธุรกิจ (www.homestaythailand.org.th/22 กันยายน 2549.)

ดังนั้นกระบวนการในการสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนชุมชนจะต้องตระหนักต่อทิศทางการพัฒนารูปแบบการจัดการโฮมสเตย์ ที่เน้นความยั่งยืนของชุมชนระยะยาว ซึ่งภาวะผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรวิจัย

ประชากรวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับและยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ใน 6 จังหวัดของอีสานใต้ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 โดยกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์และ ยังคงดำเนินกิจกรรมในกลุ่มโฮมสเตย์ มี 12 แห่ง คือ บ้านปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา,บ้านบุไทร อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา, ชับไทรทองโฮมสเตย์ อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา,โฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา,บุญเจ้าคุณโฮมสเตย์ อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา,มาบกราดโฮมสเตย์ อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา, วิถีไทรบ้านโฮมสเตย์ อ.หนองบุญมาก จ.นครราชสีมา,บ้านหนองไขเหี่ยว กิ่ง อ.สีดา จ.นครราชสีมา, บ้านลาดเจริญ อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี, บ้านปะอาว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี, ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำพันธุ์พื้นเมือง บ้านหนองชาด อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี, บ้านชะจอม ปาดงนาทาม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี

สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ และยังคงดำเนินกิจกรรมในกลุ่มโฮมสเตย์ มี 6 แห่ง คือ หมู่บ้านค้อใต้ อ.พิบูลย์มังสาหาร จ.อุบลราชธานี, บ้านท่าล้ง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี, บ้านหนองบัว (หมู่บ้านช้าง) ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์, บ้านละลมหนองหาร อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ, บ้านคอกวัวปทุมภูมิ อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์, บ้านตาดโดน อ.เมือง จ.ชัยภูมิ

การสุ่มตัวอย่าง

จะดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากประชากรวิจัย ซึ่งประกอบด้วยรายชื่อโฮมสเตย์ ข้างต้น โดยการสุ่ม 2 ครั้ง จากประชากรของกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 7 แห่ง จากจำนวนโฮมสเตย์ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมกลุ่ม 12 แห่ง และจากกลุ่มที่ 2 คือกลุ่มโฮมสเตย์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 6 แห่ง จากจำนวนโฮมสเตย์ที่ยังดำเนินกิจกรรมกลุ่ม 6 แห่ง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากการจับฉลากรายชื่อโฮมสเตย์แต่ละกลุ่มแล้วทำการเก็บข้อมูลสมาชิกทุกคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้นำ 1 ชุด และแบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม 1 ชุด แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วย สถานภาพผู้ตอบ, สถานภาพของกลุ่ม, แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ และข้อคิดเห็นอื่น ๆ แบบสัมภาษณ์นี้ใช้จัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม ทั้งที่ ได้รับและยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ทุกกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วยสถานภาพของผู้ตอบ,แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ,คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มและข้อคิดเห็นอื่นๆ โดยคำถามในส่วนความเห็นของ

สมาชิกที่มีต่อผู้นำในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรม ลักษณะคำตอบเป็นแบบประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ในแต่ข้อกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ แบบสอบถามนี้ใช้จัดเก็บข้อมูลโดยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกทั้งหมด เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการจัดเก็บแบบกึ่งสัมภาษณ์ เพื่อช่วยเหลือผู้ตอบแบบสอบถาม ที่อาจมีทักษะการอ่าน และการเขียนไม่ดื่นัก การสร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ มีการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปปรับปรุง และนำไปทำการทดลองใช้ (Try-out) โดยเลือกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านด่านเกวียนในการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ แล้วทำการจัดเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้นำ และแบบสอบถามสมาชิกกลุ่มทั้งหมด รวม 27 ชุด แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบักซ์อัลฟา (Cronbach's alpha) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นรวม มีค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9334 ซึ่งเป็นค่าใกล้ 1.00 มาก แสดงว่าคำถามปรนัย ทั้ง 50 คำถาม มีระดับความเชื่อมั่นสูงมากและเมื่อเลือกเฉพาะคำถามปรนัยในส่วนของความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นจริงได้ค่าอัลฟา เท่ากับ 0.9465 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นที่สูงมาก และเมื่อเลือกเฉพาะคำถามปรนัยในส่วนของความคิดเห็นต่อความคาดหวัง ได้ค่าอัลฟาเท่ากับ 0.8549 ซึ่งก็ถือว่ามีความเชื่อมั่นที่สูงเช่นกัน

แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มที่มีต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ 5 ด้าน จำนวน 50 ข้อ มีดังนี้

1.) ด้านบุคลิกภาพทางอารมณ์

- ข้อที่ 1. ผู้นำมักแสดงอารมณ์ไม่พอใจ เมื่อสมาชิกวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้นำ
2. ผู้นำเป็นคนใจร้อนมักกล่าวตำหนิผู้ร่วมงานอยู่บ่อยๆ
3. ในบางครั้งที่กลุ่มต้องประสบกับความผิดหวังหรือพบปัญหาเช่นการยกเลิกโครงการสนับสนุนด้านงบประมาณหรือ การปรับปรุงพื้นที่บริการท่องเที่ยวจากหน่วยงานปกครองท้องถิ่นหรือจังหวัดหรืออื่นๆ ผู้นำจะแจ้งให้ทราบด้วยท่าทีที่หดหู่สิ้นหวัง
4. แม้ในสภาวะที่กลุ่มประสบปัญหาตึงเครียด ผู้นำก็สามารถเรียกเสียงหัวเราะจากสมาชิกได้
5. ผู้นำเปิดใจกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันจากสมาชิก
6. ในช่วงที่กลุ่มต้องเตรียมความพร้อมมีการปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูท่องเที่ยวผู้นำจะกระตือรือร้นที่จะทำงานหนักร่วมกับสมาชิก
7. ผู้นำเป็นผู้มีความเลื่อมใสในหลักธรรมของศาสนา รู้จักให้อภัยและให้โอกาสแก่ผู้อื่น
8. แม้จะต้องเผชิญปัญหาในการดำเนินงานในกลุ่มฯ ผู้นำมักจะบอกสมาชิกเสมอว่าทุกปัญหามีทางแก้ไขเสมอ

2.) ด้านธรรมาภิบาล

- ข้อที่ 1. ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอความคิดเห็นทุกครั้งเมื่อมีการประชุม
2. เมื่อเกิดปัญหาในระหว่างเข้าพักของนักท่องเที่ยวแม้ว่าจะเป็นเวลาค่าคืนหากสมาชิกเจ้าของบ้านพักแจ้งให้ผู้นำทราบผู้นำจะดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างสุดความสามารถ
3. ผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริต
4. ผู้นำทุ่มเทให้กับการทำงานกลุ่มโฮมสเตย์อย่างเต็มที่
5. มีการรายงานบัญชีรายรับ-จ่ายเงินของกลุ่มอย่างน้อยปีละครั้ง

6. ผู้นำมักจะตัดสินใจโดยคำนึงถึงหลักการกระจาย ผลประโยชน์และรายได้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง
7. เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มฯ ผู้นำมีความสามารถประสานงานเพื่อแก้ปัญหาได้
8. เมื่อเกิดปัญหาได้เถียงกัน ผู้นำมักสามารถระดมและหาข้อยุติที่ทุกคนยอมรับ
9. มีการจัดคว้าน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม
10. มีการรักษากติกาที่ตกลงกันในที่ประชุมอย่างเคร่งครัด
11. มีการแจ้งหลักการระเบียบข้อกำหนดการจัดลำดับการคัดเลือกบ้านพักสำหรับรับรองการเข้าพักของนักท่องเที่ยวแก่สมาชิกให้ได้ทราบอย่างชัดเจน

3.) ด้านนันทนาการ

ข้อที่ 1. มีการชี้แจงโครงสร้างกลุ่มโฮมสเตย์และบทบาทหน้าที่ของกรรมการอย่างชัดเจน

2. ผู้นำเคยประกาศเป้าหมายการทำงานของกลุ่มฯ แก่มวลสมาชิกอย่างชัดเจน
3. ผู้นำจัดให้มีการบันทึกจัดเก็บข้อมูลความเห็นของนักท่องเที่ยว
4. มีการเรียกประชุมเพื่อแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
5. ผู้นำมักจะนำประสบการณ์ที่พบเห็นจากความสำเร็จของกลุ่มโฮมสเตย์อื่นมาปรับปรุงใช้ใน

กลุ่ม

6. ผู้นำเคยระดมความคิดเห็นจากสมาชิก เพื่อทบทวนจุดด้อย จุดเด่นของกลุ่มฯ
7. มีการระดมความคิดเห็นในที่ประชุมสมาชิก เพื่อกำหนดแผนพัฒนากลุ่ม
8. ผู้นำได้นำผลสรุปจากการระดมความคิดเห็นมาใช้ปรับปรุงกิจกรรมของกลุ่ม
9. ผู้นำจะประชุมกลุ่มเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ ทุกสิ้นปีเป็นอย่างน้อย
10. ผู้นำมีการนำผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ มาแก้ไขปรับปรุงบริการโฮมสเตย์อย่างจริงจัง

4.) ด้านการพึ่งพาตนเอง

ข้อที่ 1. ผู้นำมักจะพูดกับสมาชิกเสมอว่า กลุ่มฯ ของเราจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ของอำเภอหรือจังหวัด หรือนักการเมืองในท้องถิ่น

2. ผู้นำมักจะบอกให้ทราบว่า ความพอใจของนักท่องเที่ยวคือจุดหมายของการให้บริการของเราในทุกสถานการณ์ไม่มีข้อยกเว้น

3. เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องตัดสินใจเร่งด่วน เช่น นักท่องเที่ยวเมาสุรา หรือแต่งกายไม่เหมาะสม หรือมีพฤติกรรมเชิงชู้สาวกับเจ้าของบ้าน และเมื่อแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้นำมักจะขอให้เจ้าของบ้านผ่อนปรนให้นักท่องเที่ยว

4. ผู้นำมักเน้นย้ำแก่สมาชิกว่าการบริการในที่พักแก่ผู้มาพัก ต้องไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชน เช่น การเตรียมอาหารก็ยังคงเป็นแบบพื้นบ้านที่กินกัน การไปนา ไปวัด การแต่งกายพื้นบ้านทั่วไปที่เป็นอยู่

5. ผู้นำมักพูดเสมอ ๆ ว่าการจัดโฮมสเตย์เป็นเพียงอาชีพเสริมของเรา

6. ผู้นำเป็นแบบอย่างของการใช้จ่ายอย่างประหยัด

7. ผู้นำมักแสดงให้เห็นว่าชุมชนของเราจะเจริญก้าวหน้าได้ด้วยความมุ่งมั่นร่วมกันปรับปรุง

พัฒนา ด้วยคนในชุมชนเอง

8. ผู้นำมักพูดเสมอว่าคนที่รู้ปัญหาของเราดีที่สุด ก็คือพวกเราเอง

9. ผู้นำให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาด การจัดระบบทำลายสิ่งปฏิกูล ขยะ
10. ผู้นำได้กำหนดเป็นระเบียบ ข้อปฏิบัติต่อการดูแลอาหาร สอนป้า และสาธารณะสถานของชุมชน
11. ผู้นำได้จัดให้มีการทำกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
12. ผู้นำให้ความสำคัญกับการเผยแพร่วัฒนธรรมชุมชนต่อนักท่องเที่ยว
13. ผู้นำเคยจัดให้สมาชิกในกลุ่มฯ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนหรือกลุ่มกิจกรรม

ท่องเที่ยวอื่นนอกชุมชน เสมอ ๆ

5.) ด้านการทำงานแบบเครือข่าย

- ข้อที่ 1. ผู้นำเป็นผู้มีความสามารถในการประสานงานกับองค์กรภายนอกชุมชน
2. ผู้นำมีการติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มโฮมสเตย์อื่นด้วยดีมาตลอด
3. ผู้นำจัดให้สมาชิกของกลุ่มฯ ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาเรียนรู้แลกเปลี่ยนกับกลุ่มโฮมสเตย์อื่นอย่างน้อยปีละครั้ง
4. ผู้นำของท่านให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มอยู่เสมอ
5. ผู้นำได้มีการนำระบบสื่อสารด้วยอินเตอร์เน็ต/จุลสาร/จดหมายข่าว/หรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับกลุ่มอื่น ๆ นอกชุมชน อย่างน้อย 1 กลุ่ม
6. ผู้นำได้มีการร่วมมือกับกลุ่มฯ อื่น ๆ นอกชุมชน เพื่อการประสานกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายของการร่วมมือ ช่วยเหลือกันและกัน เช่นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมในเครือข่ายการท่องเที่ยวของกันและกัน
7. ผู้นำของท่านได้จัดให้มีการพบปะ/ประชุมร่วมกัน ทั้งในระดับผู้นำกลุ่ม หรือในระดับสมาชิกทั้งหมดร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง
8. ผู้นำของท่านมีการวางแผนที่จะขยายเครือข่ายความร่วมมือไปสู่เครือข่ายอื่น ๆ ในระหว่างภูมิภาค ทั่วประเทศอย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ผลและการให้ความหมาย

วิเคราะห์ผลด้วยสถิติพรรณนา เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ผลด้วยสถิติอ้างอิง เพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างของปัจจัย คุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำระหว่างกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับและที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 โดยการใช้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ย ด้วยการทดสอบแบบที (t-test) และ f-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For windows 11.5

การวิเคราะห์ผลจากค่าเฉลี่ยของการให้คะแนนรายปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านภูมิภาวะทางอารมณ์ ด้านการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านพฤติกรรมการวางแผน ด้านการพึ่งตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย โดยค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จะให้ความหมาย ดังนี้

- (1) ประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามสภาพความเป็นจริง มีดังนี้ คือ
  - ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงน้อยที่สุด
  - ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงน้อย
  - ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงปานกลาง
  - ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง มีความเป็นจริงมากที่สุด

(2) ประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามความต้องการ/ความคาดหวัง มีดังนี้ คือ

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการน้อยที่สุด

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการเล็กน้อย

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการมาก

ระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง เป็นสิ่งที่ต้องการมากที่สุด

ผลการวิจัย

ภาพรวมของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ 5 ด้าน

ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมผู้นำทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ ด้านธรรมาภิบาล ด้านนักวางแผน ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการทำงานแบบเครือข่าย จำแนกตามสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง จากการจัดเก็บข้อมูลความเห็นของสมาชิกเจ้าของบ้านพักในกลุ่มโฮมสเตย์ 13 กลุ่ม จำนวน 215 คน พบว่า ภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำตามสภาพความเป็นจริงและความต้องการ/คาดหวังทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับเป็นจริงมากและต้องการหรือคาดหวังมาก ยกเว้นด้านธรรมาภิบาลที่สมาชิกมีความเห็นในระดับความต้องการหรือคาดหวังให้เกิดมากที่สุด นอกจากนี้แล้ว พบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ตามสภาพความเป็นจริงมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวังทั้ง 5 ด้าน โดยทดสอบด้วยค่า t แบบ Pair Sample Test พบว่าทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ รายข้อทั้ง 50 ข้อ พบว่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำรายข้อทุกข้อ (50 ข้อ) จำแนกเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน กล่าวคือ ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านธรรมาภิบาล จำนวน 11 ข้อ ด้านนักวางแผน จำนวน 10 ข้อ ด้านการพึ่งพาตนเอง จำนวน 13 ข้อ และด้านการทำงานแบบเครือข่าย จำนวน 8 ข้อ โดยจำแนกตามสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวัง ของความเห็นจากสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ทั้งหมด ทั้ง 13 กลุ่ม มีผลการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษาด้านที่ 1 ด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์เขตอีสานใต้ พบว่า ความต้องการ/คาดหวัง ต่อภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะทางอารมณ์ทั้ง 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนส่วนใหญ่เกือบทุกข้อทั้งสภาพความเป็นจริง และความต้องการ/คาดหวัง มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.51คะแนน) ข้อที่ 4 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของสภาพความเป็นจริงปานกลาง(3.37 คะแนน) ข้อที่ 6 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.61 คะแนน) ข้อที่ 7 มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด(4.53 คะแนน)

ผลการศึกษา ด้านที่ 2 ด้านธรรมาภิบาลของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำด้านธรรมาภิบาลทั้ง 11 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนสูงกว่า ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้ออยู่ในระดับ

จริงมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากความต้องการ/คาดหวังในข้อที่ 1 – 6 และข้อที่ 9 มีค่า 4.54, 4.53, 4.64, 4.61, 4.53, 4.56 และ 4.67 ตามลำดับอยู่ในระดับความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 3 ด้านนักวางแผนของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำด้านการเป็นนักวางแผนทั้ง 10 ข้อ มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวังสูงกว่า ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงทุกข้ออยู่ในระดับจริงมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากความต้องการ/คาดหวังในข้อที่ 5 และ 6 มีค่า 4.52 ซึ่งอยู่ในระดับความต้องการ/คาดหวังมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 4 ด้านการพึ่งพาตนเองของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้จากตารางที่ 5 พบว่าการพึ่งพาตนเองในข้อที่ 1 – 2 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความต้องการ/คาดหวัง และจัดอยู่ในระดับเป็นจริงน้อย ต้องการน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริง และตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 2.47 และ 1.84 ในข้อที่ 1 และเท่ากับ 2.07 และ 1.74 ในข้อที่ 2 สำหรับค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนในข้อที่ 3 ตามสภาพความเป็นจริงเท่ากับ 3.35 ตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 3.37 ซึ่งจัดว่ามีระดับคะแนนปานกลางสำหรับข้อที่ 4 – 13 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับจริงมากทั้งหมด ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับต้องการมากเกือบทั้งหมด ยกเว้นข้อที่ 7,9,10,11 และ 12 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง เท่ากับ 4.55, 4.65, 4.56, 4.61 และ 4.66 ตามลำดับ ซึ่งจัดว่ามีระดับคะแนนต้องการมากที่สุด

ผลการศึกษา ด้านที่ 5 ด้านการทำงานแบบเครือข่ายของผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ เขตอีสานใต้ พบว่า ความต้องการ/คาดหวังที่มีต่อภาวะผู้นำของกลุ่มโฮมสเตย์ด้านการทำงานแบบเครือข่ายทั้ง 8 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงทุกข้อ และค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนจากสภาพความเป็นจริงและตามความต้องการ/คาดหวังเกือบทั้งหมดอยู่ในระดับเป็นจริงมากและต้องการมาก ยกเว้นข้อที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามความต้องการ/คาดหวัง ในระดับมากที่สุด 4.52 คะแนน และข้อที่ 5 มีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามสภาพความเป็นจริง ในระดับปานกลาง (3.27 คะแนน)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทั้ง 5 ด้าน

เมื่อจำแนกตามสภาพความเป็นจริงและสภาพความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่พักโฮมสเตย์ที่ได้รับกับกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยใน 4 ด้าน คือ ภาวะทางอารมณ์ นักวางแผน การพึ่งพาตนเอง และการทำงานแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยตามสภาพจริงอยู่ในระดับจริงมาก และตามความต้องการ/คาดหวังอยู่ในระดับต้องการมากเช่นกัน ยกเว้น ด้านธรรมาภิบาลที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยตามความต้องการ/คาดหวัง อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ทั้งในกลุ่มที่ได้รับการรับรองและกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน และเมื่อพิจารณาผลต่างของค่าเฉลี่ยรายด้าน 5 ด้าน พบว่า มีเพียงด้านนักวางแผนตามสภาพความจริงและด้านการทำงานแบบเครือข่ายตามความต้องการ/คาดหวังของกลุ่มที่ได้รับการรับรอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ในด้านอื่นๆที่เหลือ พบว่าทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้รับการรับรองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่า t (Independent Sample Test) พบว่ามีเพียงค่าเฉลี่ยด้านการพึ่งพาตนเองตามความต้องการ/คาดหวัง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการรับรองกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงคู่เดียว โดยระดับคะแนนของกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน